

RAPORT O SYTUACJI BANKÓW W I PÓŁROCZU 2012 R.

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
WARSZAWA, 2012

OPRACOWANIE:
ANDRZEJ KOTOWICZ
PRZY WSPÓŁPRACY DEPARTAMENTU BANKOWOŚCI KOMERCYJNEJ I SPECJALISTYCZNEJ
ORAZ INSTYTUCJI PŁATNICZYCH
URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO

Materiał stanowi syntezę raportu opracowanego dla KNF
i przyjętego przez KNF na 165 posiedzeniu w dniu 09/10/2012

SPIS TREŚCI

Najważniejsze spostrzeżenia i wnioski

Sytuacja sektora bankowego w I półroczu 2012 r. pozostawała stabilna.

- **Baza kapitałowa uległa wzmocnieniu**. Odnotowano **wzrost funduszy własnych** sektora bankowego (z 110,7 mld zł na koniec ub.r. do 123,3 mld zł na koniec czerwca br., tj. o 11,4%), **wzrost współczynnika wypłacalności** (z 13,1% do 13,6%) **oraz Tier 1** (z 11,7% do 12,3%). Należy to wiązać z zaleceniami Przewodniczącego KNF odnośnie podziału zysku za 2011 r. w rezultacie czego **większość zysków pozostała w bankach** (70% w bankach komercyjnych, 95% w bankach spółdzielczych) i została przeznaczona na zasilenie funduszy.

  Pomimo dobrej sytuacji bieżącej **rekomendowane jest dalsze wzmacnianie bazy kapitałowej**. Wynika to z poziomu ryzyka zakumulowanego w bilansach banków, jak też trudnych uwarunkowań zewnętrznych, które mogą wywoływać zaburzenia w funkcjonowaniu rynków finansowych oraz wpływać na pogorszenie sytuacji finansowej części klientów banków.

- **Sytuacja w zakresie płynności była dobra**. Przestrzeganie uchwały KNF nr 386/2008 było zadowalające (liczba naruszeń była niewielka i dotyczyła podmiotów o marginalnym znaczeniu w skali systemu). Luka płynności krótkoterminowej oraz współczynnik płynności krótkoterminowej były stabilne (odpowiednio 137,6 mld zł i 1,48 na koniec czerwca br. wobec 140,3 mld zł i 1,46 na koniec ub.r.). Stabilna była też relacja kredytów do depozytów dla sektora niefinansowego (wzrost relacji z 109,4% do 111,4% wynikał z charakterystycznego dla pierwszych miesięcy roku spadku depozytów przedsiębiorstw).

  Głównym utrudnieniem w zarządzaniu płynnością pozostawał spadek wzajemnego zaufania pomiędzy uczestnikami rynku finansowego oraz pojawiające się okresowo zaburzenia w funkcjonowaniu rynków finansowych. Mając to na uwadze, **niezbędne są dalsze działania zmierzające do wzrostu stabilności źródeł finansowania** oraz realizacja strategii, które będą dobrze wkomponowane w trudne uwarunkowania zewnętrzne.

- **Odnotowano wzrost wyniku finansowego netto** (z 7 790 mln zł w I półroczu ub.r. do 7 941 mln zł w I półroczu br., tj. o 152 mln zł; 1,9%). Poprawa wyników nastąpiła w 472 bankach i oddziałach instytucji kredytowych skupiających 68,8% aktywów sektora, a w pozostałych doszło do ich pogorszenia.

  Główną przyczyną poprawy wyników był wzrost wyniku odsetkowego (o 1 043 mln zł; 6,2%), a w dalszej kolejności wzrost wyniku zrealizowanego na innej działalności bankowej (o 532 mln zł; 12,4%). Wzrost wyniku z tytułu opłat i prowizji był niski (o 89 mln zł; 1,2%).
  W kierunku obniżenia wyniku oddziaływał **umiarkowany wzrost kosztów działania** (o 800 mln zł; 6,1%) oraz **znaczny wzrost ujemnego salda odpisów i rezerw** (o 864 mln zł; 20,1%).
  Wzrost salda był konsekwencją **silnego wzrostu odpisów na należności od sektora przedsiębiorstw** (o 1 286 mln zł), wzrostu odpisów na kredyty mieszkaniowe (o 155 mln zł), IBNR (o 152 mln zł) i inne rezerwy (o 146 mln zł) oraz zdarzenia jednorazowego (istotnej zmiany parametrów modelu szacowania utraty wartości w jednym banku). Z drugiej strony odnotowano **zmniejszenie odpisów na kredyty konsumpcyjne** (o 763 mln zł), które osiągnęły najniższy poziom w okresie ostatnich kilku lat. Zmniejszeniu uległy też odpisy na pozostałe kredyty dla gospodarstw domowych (o 125 mln zł).

Pomimo odnotowanego w skali całego półrocza wzrostu wyniku netto, **w II kwartale br. doszło do obniżenia wyników**, a 25 podmiotów odnotowało stratę.

W kolejnych okresach należy liczyć się ze wzrostem negatywnej presji na wyniki finansowe banków, co wynika z osłabienia tempa wzrostu gospodarki, które będzie skutkowało pogorszeniem sytuacji finansowej części kredytobiorców, jak też zmniejszeniem popytu na kredyty i produkty bankowe.

- **Aktywność sektora** mierzona tempem wzrostu sumy bilansowej, zatrudnienia i sieci sprzedaży **była umiarkowana, przy czym w II kwartale odnotowano wyhamowanie tempa rozwoju**.

  Tempo wzrostu sumy bilansowej uległo obniżeniu (po skorygowaniu o zmiany kursów walut przyrost w I półroczu wyniósł około 29,4 mld zł, a roczne tempo wzrostu obniżyło się z 7,8% do 5,0%). Spowolnienia wzrostu należy upatrywać w spadku aktywności gospodarczej i wzroście niepewności co do przyszłego stanu koniunktury, co prowadzi m.in. do ograniczenia popytu na kredyt oraz jego bardziej selektywnej podaży ze strony banków.

  Poziom zatrudnienia nieznacznie się zmniejszył (z 176,7 tys. osób do 176,1 tys. osób), **a sieć sprzedaży utrzymała się na poziomie z końca ub.r.** (13,9 tys. placówek). Poziom koncentracji pozostał stabilny (udział 5-ciu największych banków w aktywach, kredytach i depozytach sektora niefinansowego wynosił odpowiednio: 44,8%, 43,7%, 45,3%). Uwagę zwraca dalszy **wzrost udziału inwestorów krajowych w aktywach sektora** (z 35,0% do 36,6%).

- **Tempo wzrostu akcji kredytowej uległo obniżeniu** (po skorygowaniu o zmiany kursów walut przyrost kredytów w I półroczu wyniósł około 23,6 mld zł, a roczne tempo wzrostu obniżyło się z 10,8% do 8,8%), co wynikało ze zmniejszenia tempa wzrostu kredytów dla gospodarstw domowych i sektora przedsiębiorstw. **Obniżenie dynamiki kredytów obserwowane jest również w innych krajach UE.**

  Tempo wzrostu kredytów mieszkaniowych uległo osłabieniu (po skorygowaniu o zmiany kursów walut przyrost kredytów w I półroczu wyniósł około 8,8 mld zł, a roczne tempo wzrostu obniżyło się z 9,3% do 7,0%). Kontynuowany był **pozytywny trend dominacji kredytów złotowych w sprzedaży nowych kredytów mieszkaniowych** (większość banków wycofała się z udzielania kredytów walutowych). **Za niekorzystny należy jednak uznać wysoki udział w sprzedaży kredytów o LTV przekraczającym 80%** (około 50% sprzedaży) **oraz nadmiernie wydłużone okresy kredytowania** (kredyty na okres 25 lat i dłuższe stanowiły około 65% nowo udzielonych kredytów).
  Spadek dynamiki wzrostu kredytów mieszkaniowych wynika ze wstrzymania części popytu na skutek wzrostu obaw o przyszłą sytuację materialną, **zaostrzenia polityki kredytowej w niektórych bankach** na skutek narastania problemów z obsługą tych kredytów, **zmian w Programie „Rodzina na swoim"** (obniżenia tzw. współczynników przeliczeniowych) oraz **wejścia w życie wszystkich zapisów znowelizowanej Rekomendacji S**. **Istotną barierę rozwoju stanowią też wysokie ceny nieruchomości**, które w latach 2005-2007 silnie wzrosły na skutek szybkiego rozwoju kredytów mieszkaniowych przy braku odpowiedniej podaży i konkurencji (w szczególności niskooprocentowane kredyty walutowe oraz nadmiernie wydłużone okresy spłaty w „sztuczny" sposób zwiększały zdolność kredytową i prowadziły do szybkiego wzrostu cen, w podobnym kierunku oddziaływały wysokie wartości LTV). W konsekwencji ograniczyło to dostępność mieszkań dla przeciętnych gospodarstw domowych, których nie stać na zaciągnięcie wysokich kredytów lub też wiąże się to z nadmiernym ryzykiem, które ulegnie materializacji w przypadku nawet nieznacznego pogorszenia ich sytuacji dochodowej. Jednocześnie doprowadziło to do wstrzymania popytu ze strony części gospodarstw znajdujących się w dobrej sytuacji materialnej, ale nie akceptujących obecnych poziomów cen.

Wartość portfela kredytów konsumpcyjnych zmniejszyła się (po skorygowaniu o zmiany kursów walut spadek w I półroczu wyniósł około 3,9 mld zł, a roczne tempo wzrostu wyniosło -3,4% wobec -3,8% w końcu ub.r.). W największym stopniu obniżył się stan kredytów ratalnych, a w dalszej kolejności zadłużenie z tytułu kredytów w kartach płatniczych oraz kredytów samochodowych. Zadłużenie z tytułu kredytów gotówkowych uległo zwiększeniu, ale może być to zjawisko o charakterze sezonowym.

Obraz sytuacji był jednak niejednorodny. Z jednej strony występowała grupa banków, w której doszło do istotnego zmniejszenia akcji kredytowej, a z drugiej strony była grupa banków w której doszło do jej wzrostu. Co więcej, **dane BIK, które wskazują na znaczny spadek liczby udzielanych kredytów, jednocześnie wskazują na wzrost ogólnej wartości udzielonych kredytów** (w I półroczu br. udzielono 3,0 mln kredytów o łącznej wartości 29,6 mld zł wobec 3,6 mln kredytów o łącznej wartości 28,1 mld zł udzielonych w ub.r.)[1]. To może wskazywać, że **banki dokonują przesunięcia aktywności w stronę zamożniejszych grup klientów** (średnia wartość kredytów udzielonych w I połowie br. wyniosła 10 tys. zł wobec 8 tys. zł w analogicznym okresie ub.r.).

Obserwowany w ostatnich okresach **spadek kredytów konsumpcyjnych należy wiązać z procesem samoregulacji** ze strony banków, do jakiego doszło na skutek silnego pogorszenia jakości kredytów konsumpcyjnych w latach 2009-2010 i związanej z tym konieczności tworzenia wysokich odpisów. Na skutek globalnego kryzysu finansowego, doszło też do pewnej **zmiany postaw banków i gospodarstw domowych**, co oddziałuje w kierunku ograniczenia podaży i popytu. Czynnikiem ograniczającym było też **uchwalenie Rekomendacji T**, przy czym część banków przyjęła rekomendację pozytywnie, wskazując że ograniczyła ona negatywną presję konkurencji. Ograniczająco na wzrost kredytów konsumpcyjnych oddziałuje również **stopniowy wzrost konkurencji ze strony instytucji niebankowych oraz przenoszenie sprzedaży przez niektóre banki do firm pożyczkowych** działających w ramach macierzystej grupy kapitałowej w celu ominięcia działań regulacyjnych. To ostatnie zjawisko jest szczególnie niekorzystne, gdyż prowadzi do przenoszenia ryzyka kredytowego w inne miejsce tej samej grupy kapitałowej, wzrostu ryzyka zgodności i reputacji, zmniejszenia przejrzystości działania, jak też wywiera negatywną presję konkurencyjną. W końcu porównując poziom akcji kredytowej w poszczególnych okresach należy mieć na uwadze **sprzedaż części portfela złych kredytów**, co prowadzi do zmniejszenia stanu kredytów ogółem.

Mając na uwadze krótkoterminowy charakter kredytów konsumpcyjnych KNF dokonana złagodzenia niektórych zapisów Rekomendacji T i jej przeredagowania.

Wartość pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych (głównie operacyjnych i inwestycyjnych dla drobnych przedsiębiorstw) **zwiększyła się** (po skorygowaniu o zmiany kursów walut przyrost kredytów w I półroczu wyniósł około 4,2 mld zł, a roczne tempo wzrostu obniżyło się z 10,8% do 7,5%). Za niekorzystną trzeba jednak uznać stagnację kredytów inwestycyjnych.

Tempo wzrostu kredytów dla sektora przedsiębiorstw uległo zmniejszeniu (po skorygowaniu o zmiany kursów walut przyrost kredytów w I półroczu wyniósł około 8,9 mld zł, a roczne tempo wzrostu obniżyło się z 16,8% do około 11,8%), przy czym **do wyraźnego wyhamowania wzrostu doszło w II kwartale** (przyrost akcji kredytowej w I kwartale wyniósł 6,2 mld zł, a w II już tylko 2,7 mld zł), co potwierdza spadek aktywności w gospodarce. W szczególności niekorzystna jest **stagnacja kredytów inwestycyjnych** wynikająca z pogorszenia perspektyw wzrostu gospodarki i zmniejszenia wzrostu inwestycji publicznych. W związku ze spadkiem tempa wzrostu gospodarczego w kolejnych okresach należy liczyć się z możliwością dalszego osłabienia akcji kredytowej lub jej zmniejszenia.

[1] Przeciwstawne tendencje w danych UKNF i BIK wynikają z tego, że dane UKNF pokazują stan na koniec okresu, podczas gdy dane BIK badają poziom akcji kredytowej w poszczególnych okresach. Dodatkowym czynnikiem zakłócającym są różnice w zakresie definicji kredytów konsumpcyjnych oraz różne zbiorowości (dane BIK obejmują również SKOKi).

Wartość kredytów dla sektora budżetowego pozostała na poziomie z końca ub.r. Należy jednak mieć na uwadze, że w ostatnich latach istotny wzrost tych kredytów następował w II połowie roku.

Głównym zagrożeniem dla rozwoju akcji kredytowej w kolejnych okresach jest pogorszenie klimatu inwestycyjnego, osłabienie tempa wzrostu polskiej gospodarki oraz pogorszenie koniunktury u głównych partnerów handlowych Polski. Może to prowadzić do ograniczenia popytu na kredyt ze strony przedsiębiorstw i gospodarstw domowych, jak też bardziej selektywnej jego podaży przez banki. Istotną barierę rozwoju mogą też stanowić ograniczone źródła finansowania.

- **Jakość portfela kredytowego była względnie stabilna, choć w niektórych obszarach odnotowano jej pogorszenie** w rezultacie czego doszło do **wzrostu kredytów zagrożonych** (z 66,4 mld zł na koniec ub.r. do 70,0 mld zł na koniec czerwca br.) **oraz nieznacznego wzrostu ich udziału w portfelu** (z 7,3% do 7,6%).

Jakość kredytów mieszkaniowych uległa pogorszeniu, co przejawiło się we wzroście kredytów zagrożonych (o 0,9 mld zł; rok/rok o 2,5 mld zł) oraz zwiększeniu ich udziału w portfelu (z 2,3% do 2,6%). Odnotowano również pogorszenie spłacalności tych kredytów polegające na zwiększeniu kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni (o 1,3 mld zł; rok/rok o 3,3 mld zł) oraz zwiększeniu ich udziału w portfelu (z 3,0% do 3,2%). Różnice pomiędzy wartością kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni, a wartością kredytów zagrożonych wskazują na **wysokie prawdopodobieństwo dalszego wzrostu kredytów zagrożonych**.
Pogorszenie jakości kredytów wynika z naturalnego procesu „dojrzewania" portfela, jak też z nadmiernie liberalnej polityki kredytowej banków w minionych okresach oraz nadmiernego ryzyka podjętego przez część kredytobiorców (m.in. kwestia waluty kredytu, wysokości LTV, DTI i długości okresu kredytowania).

Jakość kredytów konsumpcyjnych uległa poprawie przejawiającej się w spadku kredytów zagrożonych (o 0,8 mld zł; rok/rok o 0,6 mld zł), spadku kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni (o 1,1 mld zł; rok/rok bez zmian) oraz przeterminowanych w okresie od 1 do 30 dni (o 1,3 mld zł; rok/rok o 1,4 mld zł). Utrzymujący się stabilny udział kredytów zagrożonych i opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni wynika ze spadku wartości portfela.
Zarysowująca się **poprawa jakości kredytów konsumpcyjnych może mieć pozytywne przełożenie na stopniowe zwiększenie finansowania w tym obszarze** w kolejnych okresach.

Jakość pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych uległa pogorszeniu (wzrost kredytów zagrożonych o 0,6 mld zł; wzrost udziału kredytów zagrożonych z 9,3% do 9,6%), co wynikało z przyrostu zagrożonych kredytów udzielonych indywidualnym przedsiębiorcom.

W II kwartale br. doszło do istotnego pogorszenia jakości kredytów i innych należności przedsiębiorstw, w rezultacie czego doszło do wzrostu kredytów zagrożonych (o 2,8 mld zł; rok/rok o 4,1 mld zł) oraz ich udziału w portfelu (z 10,3% do 11,1%). Decydujący wpływ na pogorszenie jakości miało pogorszenie sytuacji finansowej części spółek budowlanych realizujących duże kontrakty infrastrukturalne. Znaczące pogorszenie odnotowano też w należnościach od niektórych spółek branży deweloperskiej oraz spółek z sekcji handel. Należy jednak mieć na uwadze, że duży wpływ na pogorszenie należności w obrębie poszczególnych sekcji miało pogorszenie sytuacji jednostkowych klientów względem których banki posiadały wysokie ekspozycje. W związku z tym należy zachować ostrożność przy ocenie sytuacji poszczególnych branż, aby nie prowadzić do niewłaściwych uogólnień, które mogłyby wpłynąć niekorzystnie na postrzeganie poszczególnych branż przez inwestorów oraz skłonność banków do ich finansowania.

Sytuacja w portfelu kredytów dla sektora finansowego i budżetowego pozostała stabilna, a jakość tych portfeli była wysoka.

W związku z osłabieniem tempa wzrostu gospodarki należy liczyć się z pogorszeniem sytuacji finansowej części kredytobiorców, co będzie wywierało negatywną presję na jakość portfela kredytowego.

- **Poziom najpłynniejszych aktywów pozostał bez większych zmian** (stan środków w kasach i NBP wzrósł o 0,1 mld zł, poziom należności od innych banków o 3,7 mld zł, a portfel instrumentów dłużnych i kapitałowych o 2,8 mld zł), a ich udział w sumie bilansowej pozostał na poziomie z końca ub.r. (27,5%).

- **Poziom bazy depozytowej był stabilny.** Uwagę jednak zwraca **pierwszy od lat spadek depozytów sektora niefinansowego w ujęciu półrocznym** (po skorygowaniu o zmiany kursów walut wartość depozytów zmniejszyła się o około 3,0 mld zł, a roczne tempo wzrostu obniżyło się z 11,2% do 9,2%), który najprawdopodobniej wynika z rekordowego napływu depozytów w IV kwartale ub.r.

  Główną przyczyną spadku było **charakterystyczne dla pierwszych miesięcy roku zmniejszenie depozytów przedsiębiorstw** (po skorygowaniu o zmiany kursów walut wartość depozytów zmniejszyła się o około 19,9 mld zł, a roczne tempo wzrostu obniżyło się z 10,8% do 3,4%). W bieżącym roku, spadek ten był jednak wyjątkowo głęboki, co po części wynika z rekordowo wysokiego napływu środków przedsiębiorstw w ostatnim kwartale ub.r.

  Wartość depozytów gospodarstw domowych uległa zwiększeniu, a tempo ich wzrostu było relatywnie wysokie (po skorygowaniu o zmiany kursów walut wartość depozytów zwiększyła się o około 15,7 mld zł, a roczne tempo wzrostu obniżyło się z 11,8% do 11,6%). Zachodzi jednak obawa, że w związku ze spowolnieniem wzrostu gospodarki w kolejnych okresach może dojść do obniżenia tempa wzrostu depozytów.

- **Poziom depozytów i kredytów sektora finansowego nieznacznie się zmniejszył** (po skorygowaniu o zmiany kursów walut ich wartość zmniejszyła się o około 6,3 mld zł). Główną przyczyną spadku była zmiana struktury finansowania do jakiej dochodzi w niektórych bankach. Dodatkowo należy mieć na uwadze, że stan tych środków wykazuje wahania wynikające ze zmian kursów walut oraz operacji dokonywanych na rynku pieniężnym.

- **Poziom depozytów sektora budżetowego silnie wzrósł** (o 16,0 mld zł), **co jest charakterystyczne dla początku roku**. Trzeba mieć jednak na uwadze, że w II połowie roku stan tych środków zapewne ulegnie istotnemu obniżeniu.

- Odnotowano **znaczny wzrost zobowiązań z tytułu emisji własnych papierów wartościowych** (o 9,5 mld zł), choć ich udział w strukturze zobowiązań nadal był niski (4,4%). **Rozwój tego źródła finansowania należy ocenić pozytywnie**, zwłaszcza w obliczu trudnej sytuacji na rynkach finansowych, jak też ograniczonych możliwości wzrostu bazy depozytowej.

- **Poziom finansowania zagranicznego uległ obniżeniu** (wartość zobowiązań wobec nierezydentów zmniejszyła się z 242,3 mld zł do 224,1 mld zł, a ich udział w sumie bilansowej zmniejszył się z 18,7% do 17,0%). Główną przyczyną spadku była **zmiana struktury finansowania w niektórych bankach** (zmniejszenie stopnia uzależnienia od środków z macierzystych grup) oraz **umocnienie złotego** (po skorygowaniu o zmiany kursów walut spadek wyniósł około 13,7 mld zł).

Większość środków nierezydenta pochodziła od podmiotów z macierzystej grupy kapitałowej (na koniec czerwca br. ich wartość bez uwzględnienia środków znajdujących się w oddziałach instytucji kredytowych wynosiła 125,6 mld zł wobec 145,6 mld zł na koniec ub.r.).

Spadek finansowania zagranicznego w połączeniu z ograniczonym tempem wzrostu bazy depozytowej może stanowić barierę rozwoju akcji kredytowej.

W kontekście finansowania zagranicznego warto zwrócić uwagę, że **poziom należności polskich banków od banków nierezydentów pozostaje w ostatnich latach względnie stabilny** (stan tych lokat waha się w granicach 15-30 mld zł). W I kwartale doszło do spadku stanu tych lokat, a w II do ich ponownego wzrostu.

- Umocnienie złotego oraz zmniejszenie portfela kredytów walutowych przełożyło się na **zmniejszenie aktywów walutowych** (z 363,1 mld zł do 343,6 mld zł) **oraz obniżenie ich udziału w sumie bilansowej** (z 28,0% do 26,1%), **choć w części dużych i średnich banków udział ten był znacznie wyższy**. **Wartość pasywów walutowych również uległa zmniejszeniu** (z 285,0 mld zł do 257,6 mld zł). Głębszy spadek pasywów walutowych niż aktywów walutowych wynikał ze zmiany struktury finansowania oraz zmniejszenia poziomu walutowych lokat sektora budżetowego. W konsekwencji doszło do **nieznacznego wzrostu ujemnej luki finansowania walutowego** (z -78,6 mld zł do -86,0 mld zł) oraz jej udziału w sumie bilansowej (z -6,0% do -6,5%), przy czym w niektórych bankach udział ten był znacznie wyższy.

  Wysoki udział aktywów walutowych wynikał przede wszystkim z tytułu kredytów walutowych udzielonych gospodarstwom domowym (głównie mieszkaniowych), a w znacznie mniejszym stopniu z tytułu kredytów walutowych dla przedsiębiorstw (na koniec czerwca br. wartość bilansowa należności walutowych od gospodarstw domowych wynosiła 204,4 mld zł i stanowiła 59,5% ogółu należności walutowych banków, a analogicznych należności od przedsiębiorstw odpowiednio 65,7 mld zł i 19,1%). Wysoka wartość kredytów walutowych dla gospodarstw domowych wskazuje na skalę ryzyka podejmowanego przez banki i ich klientów oraz przyczynia się do wzrostu ryzyka w systemie finansowym. W szczególności trzeba mieć na uwadze, że **większość gospodarstw domowych w żaden sposób nie jest zabezpieczona przed ryzykiem walutowym**.

- **Niektórym bankom udało się zwiększyć skalę finansowania długoterminowego** w rezultacie czego **wartość pasywów wymagalnych w okresie powyżej 1 roku wzrosła** (z 168,7 mld zł do 177,1 mld zł), **choć ich udział w sumie bilansowej nadal był niewielki** (na koniec czerwca br. wynosił 13,1% z czego pasywa o okresie wymagalności powyżej 5 lat stanowiły 5,7%). Nastąpiło to w drodze wydłużenia zobowiązań wobec sektora finansowego, podczas gdy udział długoterminowych zobowiązań wobec sektora niefinansowego pozostał marginalny (na koniec czerwca br. wartość depozytów sektora niefinansowego o okresie wymagalności powyżej 1 roku wynosiła zaledwie 8,4 mld zł i stanowiła 1,2% zobowiązań wobec tego sektora).

  Duże dysproporcje pod względem terminów zapadalności aktywów i wymagalności pasywów wskazują na **oparcie długoterminowej akcji kredytowej na krótkoterminowych depozytach, co powoduje wzrost ryzyka płynności**. Podstawową przyczyną tych dysproporcji był rozwój kredytów mieszkaniowych, który finansowany był głównie w oparciu o krótkoterminowe depozyty sektora niefinansowego oraz środki pozyskiwane od zagranicznych podmiotów dominujących (w znacznym stopniu również krótkoterminowe, choć sukcesywnie odnawiane), a tylko w niewielkim stopniu przez długoterminowe zobowiązania. Dlatego **konieczne jest, aby banki zwiększyły udział długoterminowych, stabilnych źródeł finansowania**

akcji kredytowej. Zmniejszeniu napięć sprzyjałoby też skrócenie długości okresów, na jakie udzielane są kredyty mieszkaniowe będące główną przyczyną wysokiego niedopasowania (zarówno walutowego, jak i terminów płatności). Ułatwiałoby to również bankom emisję instrumentów dłużnych opartych o portfele tych kredytów, dzięki zmniejszeniu ryzyka i uproszczeniu szacowania jego skali.

- Umiarkowane tempo wzrostu skali działania, niewielkie zmiany stóp procentowych oraz ograniczona zmienność złotego przełożyła się na **stabilizację skali operacji pozabilansowych** (na koniec czerwca br. wartość udzielonych zobowiązań dotyczących finansowania wynosiła 199,9 mld zł, udzielonych gwarancji 54,5 mld zł, a wartość nominalna zawartych transakcji instrumentami pochodnymi 1 959,9 mld zł wobec odpowiednio 200,6 mld zł, 50,6 mld zł i 2 019,3 mld zł na koniec ub.r.).

Pomimo stabilnej i dobrej sytuacji bieżącej ryzyko działalności sektora bankowego w najbliższych okresach wzrosło.
Wynika to ze znacznego osłabienia tempa wzrostu polskiej gospodarki do jakiego doszło w I połowie br. (tempo wzrostu PKB w I i II kwartale br. wyniosło odpowiednio: 3,5% i 2,4%, podczas gdy we wszystkich kwartałach ub.r. przekraczało 4%) oraz pogorszenia perspektyw jej wzrostu w kolejnych okresach (według prognoz NBP zawartych w projekcji inflacji i PKB z lipca br. tempo wzrostu polskiej gospodarki w 2012 r. obniży się do 2,9% oraz 2,1% w 2013 r., po czym ulegnie przyspieszeniu do 3,0% w 2014 r.). Niekorzystna sytuacja utrzymuje się również w otoczeniu zewnętrznym polskiej gospodarki, co wynika z kryzysu zadłużeniowego niektórych krajów strefy euro, osłabienia wzrostu globalnej gospodarki (w szczególności w strefie euro) oraz pojawiających się okresowo silnych zaburzeń w funkcjonowaniu niektórych obszarów globalnych rynków finansowych.
W związku z tym, banki muszą liczyć się z okresowymi utrudnieniami w zarządzaniu płynnością oraz pogorszeniem sytuacji finansowej części kredytobiorców, co będzie wywierać negatywną presję na jakość portfela kredytowego i wyniki finansowe. Nie można też wykluczyć ograniczenia wsparcia ze strony podmiotów macierzystej grupy kapitałowej oraz przenoszenia ryzyka reputacji.

Mając na uwadze powyższe, **niezbędne jest, aby banki** stale monitorowały potencjalne zagrożenia oraz **kontynuowały działania zmierzające do zapewnienia odpowiedniego bufora płynności, dalszego wzmocnienia pozycji kapitałowej oraz pozyskania stabilnych, długoterminowych źródeł finansowania**.

UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE[2]

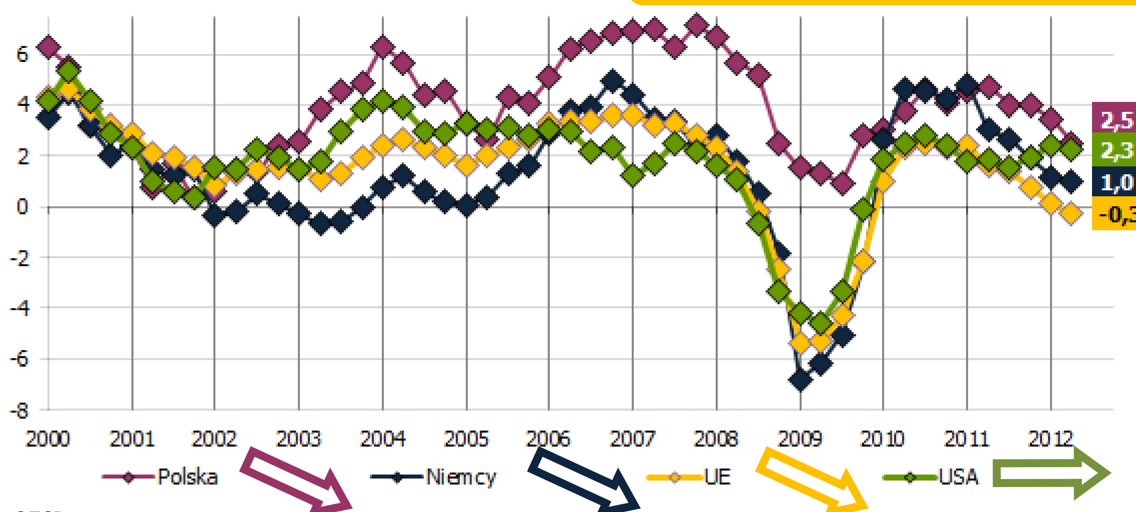
W I półroczu br. doszło do znacznego osłabienia tempa wzrostu polskiej gospodarki oraz pogorszenia perspektyw jej wzrostu w kolejnych okresach.

Sytuacja na rynkach finansowych nadal charakteryzowała się znaczną zmiennością wycen poszczególnych klas aktywów oraz okresowymi zaburzeniami w funkcjonowaniu niektórych obszarów rynku. Jednocześnie w związku z utrzymującym się kryzysem zadłużeniowym niektórych krajów strefy euro i osłabieniem tempa wzrostu globalnej gospodarki, trzeba liczyć się z możliwością występowania tych zaburzeń w kolejnych okresach.

W konsekwencji pomimo stabilnej i dobrej sytuacji bieżącej, ryzyko działalności sektora bankowego w najbliższych okresach wzrosło.

Wykres 1.
Tempo wzrostu PKB wyrównanego sezonowo, ujęcie Q/Q-4 (%)

Osłabienie tempa wzrostu polskiej gospodarki
Spadek tempa wzrostu w Niemczech
Tendencje recesyjne w strefie euro

Źródło: OECD

W I półroczu br. doszło do znacznego osłabienia tempa wzrostu polskiej gospodarki i pogorszenia perspektyw jej wzrostu (tempo wzrostu PKB niewyrównanego sezonowo w I kwartale br. wyniosło 3,5%, a w II kwartale spadło do 2,4%, podczas gdy we wszystkich kwartałach ub.r. przekraczało 4%).

Odnotowano przy tym:

- **zmniejszenie tempa wzrostu produkcji** sprzedanej przemysłu oraz budowlano-montażowej (wzrost w skali całego I półrocza br. wyniósł odpowiednio 3,5% i 8,0%);
- **zmniejszenie tempa wzrostu sprzedaży** detalicznej (5,3%);
- **zmniejszenie tempa wzrostu wymiany handlowej** z zagranicą (eksport w złotych wzrósł o 9,3%, w EUR o 1,1%, a import odpowiednio o 6,0% i -1,9%);

[2] Szerzej zob. „Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju", GUS; „Produkt krajowy brutto. Szacunek wstępny", GUS; „Obroty handlu zagranicznego ogółem i według krajów", GUS; „Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych", GUS; „Raport o inflacji", NBP; „Komunikat z posiedzenia Rady Polityki Pieniężnej", NBP; „Raport o stabilności systemu finansowego", NBP; „Informacja o cenach mieszkań i sytuacji na rynku nieruchomości mieszkaniowych w Polsce", NBP; „Ogólnopolski raport o kredytach mieszkaniowych i cenach transakcyjnych nieruchomości" AMRON-SARFiN; „Monthly Bulletin", ECB.

- **pogorszenie sytuacji finansowej sektora przedsiębiorstw** przejawiające się zmniejszeniem wyników finansowych (wynik netto sektora przedsiębiorstw w I półroczu br. wyniósł 46,2 mld zł i był o 17,7% niższy niż w analogicznym okresie ub.r.) i pogorszeniem wszystkich podstawowych wskaźników ekonomiczno-finansowych (m.in. wskaźnik poziomu kosztów wzrósł z 93,8% w I półroczu ub.r. do 95,2% w I półroczu br., a wskaźnik płynności I stopnia obniżył się z 37,7% do 32,0%);
- **osłabienie sytuacji na rynku pracy**. Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw było nieznacznie wyższe niż w I półroczu ub.r. (o 0,5%), ale tempo jego wzrostu w kolejnych miesiącach słabło. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw wzrosło (o 4,2% i wyniosło 3 673 zł), ale jego siła nabywcza pozostała na poziomie z ub.r. (wzrost o 0,3%). Stopa bezrobocia rejestrowanego nieznacznie się obniżyła (z 12,5% na koniec ub.r. do 12,4% na koniec czerwca br.), ale była wyższa niż w analogicznym okresie ub.r.
- **spadek cen na rynku mieszkaniowym** (w II kwartale br. średnie ceny transakcyjne na rynku pierwotnym na głównych rynkach nieruchomości były średnio o 5,2% niższe niż w IV kwartale ub.r.). Pomimo obserwowanych w ostatnich okresach spadków cen odnotowano **wzrost liczby mieszkań oddanych do użytkowania** (o 24,9%), stabilizację liczby mieszkań których budowę rozpoczęto (wzrost o 0,8%) oraz liczby pozwoleń wydanych na budowę (bez zmian 0,0%), co należy tłumaczyć wysoką rentownością dobrze skalkulowanych projektów deweloperskich. Jednocześnie na rynku deweloperskim odnotowano najwyższą w historii wartość oferty mieszkań dostępnych do sprzedaży, w tym mieszkań gotowych do odbioru[3] (dane o wartości oferty w sprzedaży zostały częściowo zawyżone przez wejście w życie tzw. „ustawy deweloperskiej").

Pomimo spadku aktywności gospodarczej utrzymywała się **podwyższona presji inflacyjna** (w czerwcu br. CPI wynosiło 4,3%, a PPI 4,4%).

Sytuacja sektora finansów publicznych była stabilna (deficyt budżetu państwa po I półroczu br. wyniósł 21,1 mld zł wobec 20,2 mld zł w ub.r.; państwowy dług publiczny zwiększył się o 3,3% do 842,7 mld zł, a dług sektora instytucji rządowych i samorządowych o 3,8% do 891,5 mld zł). **Rating Polski** również **pozostał stabilny** (długoterminowe zadłużenie w walutach obcych: Standard & Poor's A-; Moody's A2, Fitch A-).

Według prognoz NBP zawartych w projekcji inflacji i PKB z lipca br. najbardziej prawdopodobna jest realizacja scenariusza, w którym **tempo wzrostu polskiej gospodarki zmniejszy się do 2,9% w 2012 r. oraz 2,1% w 2013 r.** (wzrost powinien przyspieszyć od 2014 r.). Wynika to z osłabienia globalnej koniunktury gospodarczej, narastania kryzysu zadłużeniowego w niektórych krajach strefy euro, jak też zacieśnienia krajowej polityki fiskalnej mającej na celu wyjście Polski z procedury nadmiernego deficytu.

Sytuacja na rynkach finansowych nadal charakteryzowała się znaczną zmiennością wycen poszczególnych klas aktywów. Najważniejszymi czynnikami wpływającymi na decyzje inwestycyjne był rozwój kryzysu w strefie euro oraz dane napływające z największych gospodarek. Jednocześnie główne banki centralne podtrzymały ekspansywną politykę pieniężną, poprzez utrzymanie stóp procentowych na historycznych minimach oraz utrzymanie lub rozszerzenie programów tzw. luzowania ilościowego.

[3] Według danych REAS w II kwartale br. na sześciu badanych rynkach (Warszawa, Kraków, Łódź, Wrocław, Trójmiasto, Poznań) w ofercie sprzedaży deweloperów znajdowało się 56,7 tys. mieszkań, z czego 12,5 tys. było gotowych do odbioru - zob. „Rynek mieszkaniowy w Polsce", REAS.

Sytuację na krajowym rynku finansowym można uznać za względnie stabilną. Należy przy tym odnotować:

- **zacieśnienie polityki pieniężnej** (w maju RPP podniosła podstawowe stopy procentowe NBP o 25 p.b.), co wynikało z utrzymywania się presji inflacyjnej;
- **wzrost stóp procentowych na rynku międzybankowym** (średnia stawka WIBOR 3M wzrosła z 3,8% w grudniu ub.r. do 4,9% w czerwcu br.);
- **wzrost oprocentowania depozytów i kredytów** (oprocentowanie nowych depozytów wzrosło z 4,4% w grudniu ub.r. do 4,7% w czerwcu br.[4], a kredytów z 8,0% do około 8,8%[5]);
- **spadek rentowności polskich papierów skarbowych** (średnia rentowność 2-; 3-; 5- i 10 letnich obligacji skarbowych na rynku wtórnym obniżyła się z 4,9%; 5,1%; 5,3%; 5,9% w grudniu ub.r. do 4,7%; 4,7%; 4,9%; 5,3% w czerwcu br.). Odnotowano przy tym **dalszy wzrost zaangażowania inwestorów zagranicznych w kupno papierów skarbowych emitowanych na rynku krajowym** (z 154,2 mld zł na koniec ub.r. do 174,3 mld zł na koniec czerwca br., co oznacza że inwestorzy ci posiadali 32,4% papierów wyemitowanych na rynku krajowym). Wzrost zaangażowania inwestorów zagranicznych sprzyja rozwojowi gospodarki, ale z drugiej strony powoduje wzrost ryzyka związanego z możliwością szybkiego wycofania części kapitału (może to prowadzić do wzrostu rentowności oraz osłabienia złotego);
- **nieznaczne umocnienie złotego względem walut głównych** (na koniec czerwca br. średni kurs w NBP 1 EUR, 1CHF i 1 USD wynosił odpowiednio 4,2613; 3,5477; 3,3885 wobec 4,4168; 3,6333; 3,4174 na koniec ub.r.);
- **wzrost cen na rynku akcji** (na koniec czerwca br. wartość WIG, WIG 20, mWIG40, sWIG80 i WIG Banki była odpowiednio o: 8,6%; 6,1%; 5,8%; 12,0%; 11,1% wyższa niż na koniec ub.r.).

Osłabienie tempa wzrostu polskiej gospodarki i pogorszenie perspektyw jej rozwoju w kolejnych okresach wraz z kryzysem zadłużeniowym części krajów strefy euro, osłabieniem wzrostu globalnej gospodarki i pojawiającymi się okresowo silnymi zaburzeniami w funkcjonowaniu niektórych obszarów rynków finansowych, niosą dla banków szereg potencjalnych zagrożeń. W szczególności banki muszą liczyć się z okresowymi utrudnieniami w zarządzaniu płynnością oraz pogorszeniem sytuacji finansowej części kredytobiorców, co będzie wywierać negatywną presję na jakość portfela kredytowego i wyniki finansowe. Nie można też wykluczyć ograniczenia wsparcia ze strony podmiotów macierzystej grupy kapitałowej oraz przenoszenia ryzyka reputacji.

W związku z tym należy uznać, że pomimo stabilnej i dobrej sytuacji bieżącej, ryzyko działalności sektora bankowego w najbliższych okresach wzrosło.

[4] Depozytów gospodarstw domowych z 4,7% do 4,9%, a przedsiębiorstw z 4,3% do 4,6%.
[5] Kredytów konsumpcyjnych obniżyło się z 15,2% do 14,6% (rzeczywista stopa procentowa z 21,3% do 20,5%), kredytów mieszkaniowych wzrosło z 7,0% do 7,1% (rzeczywista stopa procentowa z 7,4% do 7,5%), kredytów dla przedsiębiorstw z 6,6% do 6,8%.

1 POZYCJA KAPITAŁOWA

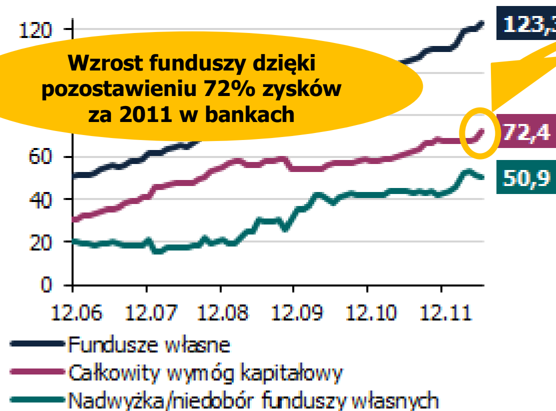
Bieżąca sytuacja w zakresie bazy kapitałowej jest dobra:
- **wzrost funduszy własnych**
- **wzrost współczynnika wypłacalności i współczynnika Tier 1**
- **obserwowany na koniec II kwartału spadek współczynnika wypłacalności wynikał z podwyższenia wagi ryzyka dla części kredytów walutowych**

Rekomendowane jest dalsze wzmacnianie bazy kapitałowej, co wynika z poziomu ryzyka zakumulowanego w bilansach banków oraz trudnych uwarunkowań zewnętrznych

Tabela 1. Adekwatność kapitałowa

	Wartość (mld zł)				Zmiana			
					do 12/2011		do 06/2011	
	06/11	12/11	03/12	06/12	mld zł	%	mld zł	%
Fundusze własne	105,2	110,7	119,2	123,3	12,6	11,4%	18,1	17,2%
Całkowity wymóg kapitałowy	61,4	67,6	67,2	72,4	4,8	7,1%	11,0	17,9%
- ryzyko kredytowe	54,1	59,7	59,1	64,2	4,5	7,5%	10,1	18,7%
- ryzyko operacyjne	6,2	6,4	6,8	6,7	0,4	5,8%	0,5	8,3%
- pozostałe ryzyka	1,1	1,5	1,4	1,5	0,0	-2,7%	0,3	30,9%
Nadwyżka/niedobór funduszy własnych	43,8	43,0	52,0	50,9	7,9	18,2%	7,1	16,1%

Wykres 2.
Adekwatność kapitałowa (mld zł)

Wykres 3.
Zmiana funduszy własnych i wymogu kapitałowego (mld zł)

W I półroczu 2012 r. odnotowano **wzrost funduszy własnych** (o 12,6 mld zł, tj. o 11,4%), **co należy wiązać z zaleceniami Przewodniczącego KNF odnośnie podziału zysku za 2011 r.**, które miały na celu wzmocnienie kapitałów banków w drodze zatrzymania większości wypracowanych zysków w bankach. W konsekwencji **banki przeznaczyły 72% zysków za 2011 r. na zasilenie funduszy** (komercyjne 70%, spółdzielcze 95%).

Na koniec czerwca br. **wszystkie banki spełniały wymóg minimalnych funduszy własnych** (komercyjne 5 mln EUR, spółdzielcze 1 mln EUR).

Wartość całkowitego wymogu kapitałowego wzrosła (o 4,8 mld zł, tj. o 7,1%), co wynikało ze wzrostu wymogu z tytułu ryzyka kredytowego (o 4,5 mld zł), a w znacznie mniejszym stopniu ze wzrostu wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego (0,4 mld zł). Wartość wymogów z tytułu pozostałych rodzajów ryzyka pozostała na poziomie z końca ub.r.

Wzrost wymogu z tytułu ryzyka kredytowego wynikał przede wszystkim z **podwyższenia od 30 czerwca br. wagi ryzyka** (z preferencyjnego poziomu 75% do bazowego poziomu 100%) dla ekspozycji detalicznych oraz zabezpieczonych na nieruchomości mieszkalnej, w przypadku których wysokość raty kapitałowej lub odsetkowej jest uzależniona od zmian kursu walut innych niż waluty przychodów osiąganych przez dłużnika. Zwiększenie wymogów kapitałowych miało na celu zwiększenie odporności banków na ryzyko związane z kredytami walutowymi udzielanymi gospodarstwom domowym.

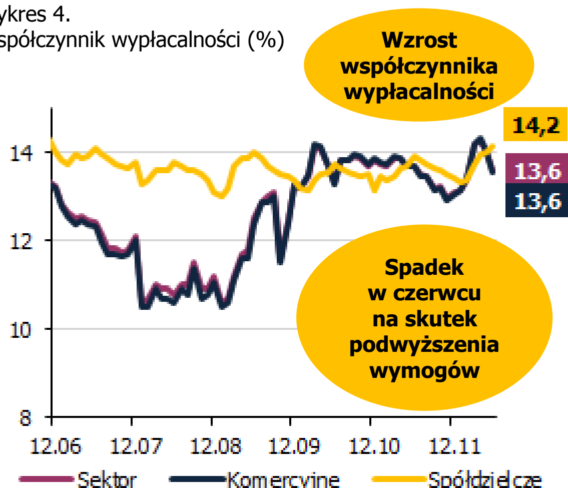
Wzrost wymogu z tytułu ryzyka kredytowego byłby wyższy, gdyby nie umocnienie złotego względem walut głównych, które oddziaływało w kierunku zmniejszenia wymogu z tytułu kredytów walutowych.

Konsekwencją znacznego wzrostu funduszy własnych połączonego z ograniczonym wzrostem całkowitego wymogu kapitałowego był **wzrost nadwyżki funduszy własnych nad całkowitym wymogiem kapitałowym** (do 50,9 mld zł).

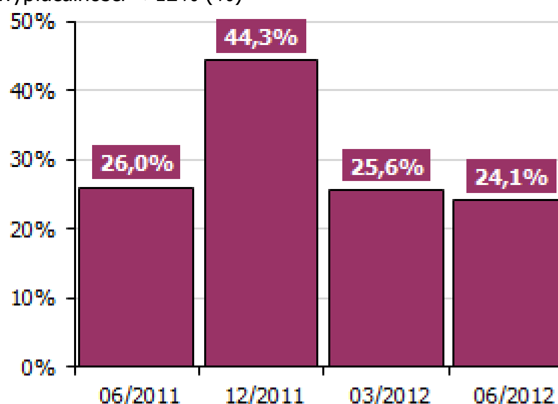
Tabela 2. Współczynnik wypłacalności i współczynnik Tier 1

	Współczynnik wypłacalności (%)				Udział w aktywach sektora (%)			
	06/11	12/11	03/12	06/12	06/11	12/11	03/12	06/12
Współczynnik wypłacalności								
Sektor	13,7	13,1	14,2	13,6				
Banki komercyjne	13,7	13,1	14,2	13,6				
Banki spółdzielcze	13,9	13,4	13,7	14,2				
Rozkład banków względem wsp. wypł.								
poniżej 8%	-	-	-	-	-	-	-	-
8-10%	23	28	15	14	7,6%	8,5%	1,9%	7,2%
10-12%	109	120	119	93	18,4%	35,8%	23,7%	16,9%
12% i więcej	491	473	486	512	69,0%	53,5%	72,2%	73,8%
Współczynnik Tier 1								
Sektor	12,3	11,7	12,7	12,3				
Banki komercyjne	12,3	11,6	12,7	12,2				
Banki spółdzielcze	13,1	12,6	12,9	13,3				

Wykres 4.
Współczynnik wypłacalności (%)

Wykres 5.
Udział w aktywach sektora banków o współczynniku wypłacalności < 12% (%)

Współczynnik wypłacalności w sektorze bankowym **wzrósł do 13,6%** (z 13,1% na koniec ub. r.), przy czym wszystkie banki posiadały współczynnik na poziomie przekraczającym ustawowe minimum (8%). Odnotowano też wzrost współczynnika **Tier 1 do 12,3%** (z 11,7%).

Odnotowany w II kwartale br. spadek współczynnika wypłacalności (z 14,2% na koniec marca do 13,6% na koniec czerwca) wynikał ze wskazanej już zmiany wagi ryzyka części kredytów walutowych oraz obserwowanego w tym okresie osłabienia złotego.

Zmianę wag ryzyka w największym stopniu odczuły banki posiadające duży portfel walutowych kredytów mieszkaniowych (w większości z nich współczynnik wypłacalności obniżył się o 1-2%).

O mocnej pozycji kapitałowej polskiego sektora bankowego świadczy **ograniczona liczba banków posiadających współczynnik wypłacalności na poziomie niższym niż 12% lub Tier 1 niższy od 9%**. Na koniec czerwca br.:

- 13 banków komercyjnych oraz 94 banki spółdzielcze posiadały współczynnik wypłacalności <12%, ale ich łączny udział w aktywach sektora bankowego był ograniczony (24,1%);
- 4 banki komercyjne oraz 20 banków spółdzielczych posiadało współczynnik Tier 1 <9%, ale ich łączny udział w aktywach sektora bankowego był niewielki (5,7%).

Pomimo dobrej sytuacji bieżącej **rekomendowane jest dalsze wzmacnianie bazy kapitałowej**. Wynika to z poziomu ryzyka zakumulowanego w bilansach banków, jak też trudnych uwarunkowań zewnętrznych, które mogą wywoływać zaburzenia w funkcjonowaniu rynków finansowych oraz wpływać na pogorszenie sytuacji finansowej części klientów banków.

2 POZYCJA PŁYNNOŚCIOWA

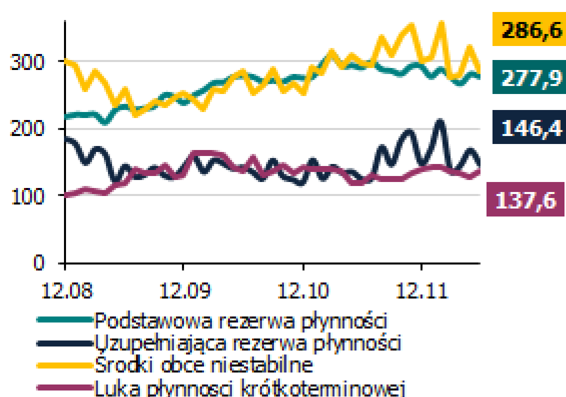
Bieżąca sytuacja w zakresie płynności jest dobra:
- **dodatnia luka płynności krótkoterminowej**
- **stabilny współczynnik płynności krótkoterminowej**
- **stabilna relacja kredyty/depozyty**

Jednak ze względu na trudne uwarunkowania, niezbędne są dalsze działania zmierzające do wzrostu stabilności źródeł finansowania oraz realizacja strategii działania, która będzie uwzględniać trudne uwarunkowania zewnętrzne.

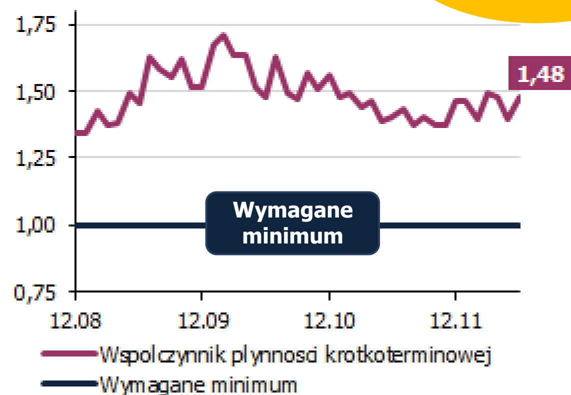
Tabela 3. Wybrane miary płynności

	Wartość (mld zł)				Zmiana			
					do 12/2011		do 06/2011	
	06/11	12/11	03/12	06/12	mld zł	%	mld zł	%
Podstawowa rezerwa płynności	291,8	294,0	277,7	277,9	-16,1	-5,5%	-13,9	-4,8%
Uzupełniająca rezerwa płynności	124,8	148,5	136,9	146,4	-2,2	-1,5%	21,6	17,3%
Środki obce niestabilne	297,0	302,3	278,1	286,6	-15,7	-5,2%	-10,4	-3,5%
Luka płynności krótkoterminowej	119,6	140,3	136,5	137,6	-2,6	-1,9%	18,0	15,1%
Współczynnik płynności krótkoterminowej	1,40	1,46	1,49	1,48	x	x	x	x
Środki obce stabilne	798,8	889,0	880,1	888,0	-1,0	-0,1%	89,2	11,2%
Kredyty dla sektora niefinansowego	703,0	764,3	757,3	773,0	8,7	1,1%	70,0	10,0%
Depozyty sektora niefinansowego	627,2	698,6	686,3	693,8	-4,8	-0,7%	66,5	10,6%
Nadwyżka/niedobór depozytów	-75,8	-65,7	-71,0	-79,3	-13,5	20,6%	-3,5	4,6%
Relacja kredyty/depozyty	112,1%	109,4%	110,3%	111,4%	x	x	x	x

Wykres 6.
Wybrane miary płynności (mld zł)

Wykres 7.
Współczynnik płynności krótkoterminowej

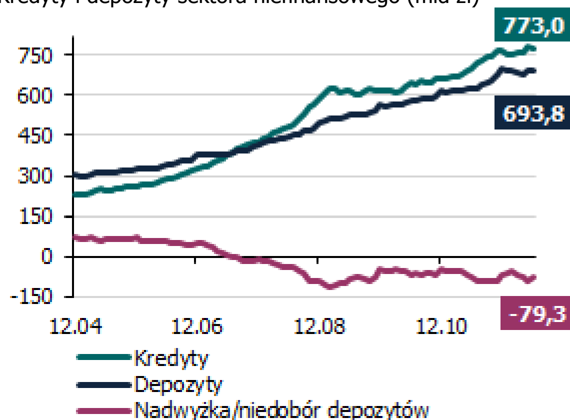
W I półroczu br. odnotowano zmniejszenie podstawowej rezerwy płynności (o 16,1 mld zł, tj. o 5,5%) oraz uzupełniającej rezerwy płynności (o 2,2 mld zł, tj. o 1,5%). Jednak z drugiej strony odnotowano również zmniejszenie środków obcych niestabilnych (o 15,7 mld zł, tj. o 5,2%). W konsekwencji **dodatnia luka płynności krótkoterminowej pozostała na poziomie zbliżonym do końca ub.r.** (zmniejszenie z 140,3 mld zł do 137,6 mld zł), **tak jak i współczynnik płynności krótkoterminowej** (wzrost z 1,46 do 1,48).

Tabela 4. Liczba podmiotów nie spełniających Uchwały KNF 386/2008 na koniec okresu

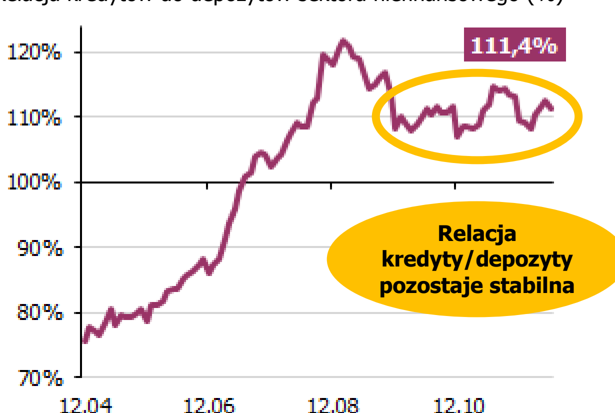
	Liczba podmiotów niespełniających uchwały				Udział w aktywach sektora			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
styczeń	11	5	3	2	2,7%	0,2%	0,0%	0,1%
luty	8	7	1	6	0,4%	0,7%	0,0%	0,3%
marzec	10	7	1	1	4,7%	0,2%	0,0%	0,1%
kwiecień	15	8	3	2	0,3%	0,7%	2,1%	0,2%
maj	12	5	1	4	0,7%	0,1%	2,1%	0,2%
czerwiec	13	10	4	1	0,3%	0,2%	2,1%	0,0%
lipiec	8	6	3		0,2%	0,1%	2,1%	
sierpień	13	7	-		0,3%	0,2%	-	
wrzesień	14	6	5		0,4%	0,2%	0,1%	
październik	15	4	5		0,4%	0,1%	0,0%	
listopad	9	5	2		0,3%	0,1%	0,0%	
grudzień	11	4	2		0,3%	0,1%	0,1%	

Przestrzeganie zapisów uchwały KNF nr 386/2008 jest zadowalające. Liczba naruszeń uchwały była niewielka i dotyczyła podmiotów mających marginalne znaczenie w skali systemu (na koniec czerwca br. tylko 1 bank spółdzielczy naruszył zapisy uchwały).

Wykres 8.
Kredyty i depozyty sektora niefinansowego (mld zł)

Wykres 9.
Relacja kredytów do depozytów sektora niefinansowego (%)

Relacja kredytów do depozytów dla sektora niefinansowego, pośrednio określająca skalę zapotrzebowania na środki z rynku finansowego **pozostaje stabilna**, a jej wzrost obserwowany w I półroczu (z 109,4% na koniec 2011 r. do 111,4% na koniec czerwca br.) wynikał z sezonowego spadku depozytów przedsiębiorstw.

Głównym utrudnieniem w zarządzaniu płynnością pozostają spadek wzajemnego zaufania pomiędzy uczestnikami rynku finansowego **oraz pojawiające się okresowo zaburzenia** w funkcjonowaniu rynków finansowych. W szczególności, utrzymuje się niekorzystna sytuacja na krajowym rynku międzybankowym, który charakteryzuje ograniczona efektywność działania (niskie obroty, marginalny udział transakcji o dłuższych terminach zapadalności niż 1 dzień, niskie wzajemne limity kredytowe), choć biorąc pod uwagę bieżącą sytuację polskiego sektora bankowego nie ma żadnych uzasadnionych przyczyn, aby rynek funkcjonował w ograniczonym zakresie. Dlatego konieczna jest odbudowa wzajemnego zaufania, do czego przyczyniłoby się m.in. zwiększenie wzajemnych limitów.

Mając na uwadze te trudne uwarunkowania, **niezbędne są dalsze działania zmierzające do wzrostu stabilności źródeł finansowania** oraz realizacja strategii, które będą uwzględniać trudne uwarunkowania zewnętrzne.

3 WYNIKI FINANSOWE

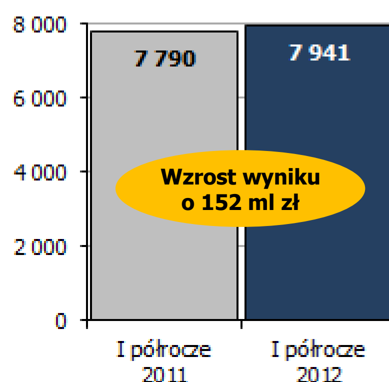
Nieznaczna poprawa wyników finansowych:
- **wzrost wyniku netto w I półroczu, ale pogorszenie wyników w II kwartale**
- **wzrost ujemnego salda odpisów i rezerw za sprawą silnego wzrostu odpisów na należności przedsiębiorstw**
- **stabilizacja miar efektywności działania**

W kolejnych okresach należy liczyć się ze wzrostem negatywnej presji na wyniki banków, co wynika ze zmniejszenia tempa wzrostu gospodarki

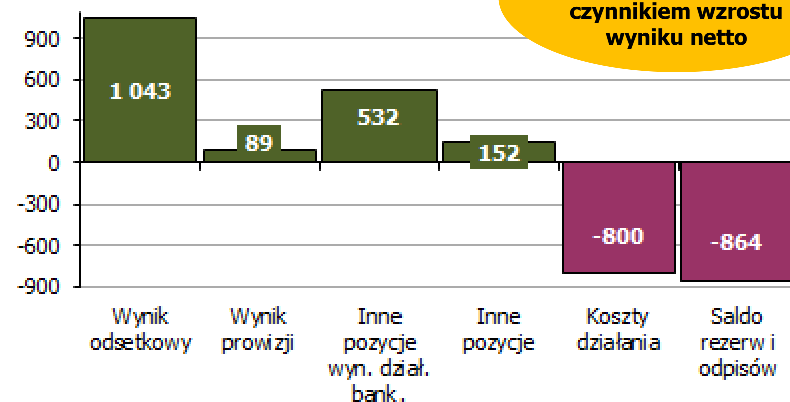
Tabela 5. Wybrane elementy rachunku wyników

	Wartość (mln zł)			Zmiana do 06/2011		Wynik w ostatnich czterech kwartałach			
	06/2010	06/2011	06/2012	mln zł	%	III/2011	IV/2011	I/2012	II/2012
Wynik działalności bankowej	26 078	28 188	29 852	1 664	5,9%	14 349	14 783	14 861	14 991
- wynik z tytułu odsetek	14 788	16 827	17 870	1 043	6,2%	8 815	9 332	9 071	8 799
- wynik z tytułu opłat i prowizji	6 793	7 085	7 174	89	1,2%	3 513	3 705	3 543	3 631
- pozostałe pozycje	4 496	4 276	4 808	532	12,4%	2 021	1 747	2 247	2 561
Koszty działania	12 366	13 165	13 964	800	6,1%	6 429	7 208	7 011	6 953
Amortyzacja	1 354	1 253	1 287	34	2,7%	601	733	649	638
Saldo rezerw i odpisów (ujemne)	6 025	4 292	5 156	864	20,1%	2 147	2 444	2 171	2 985
WYNIK FINANSOWY NETTO	5 466	7 790	7 941	152	1,9%	4 174	3 650	4 217	3 725

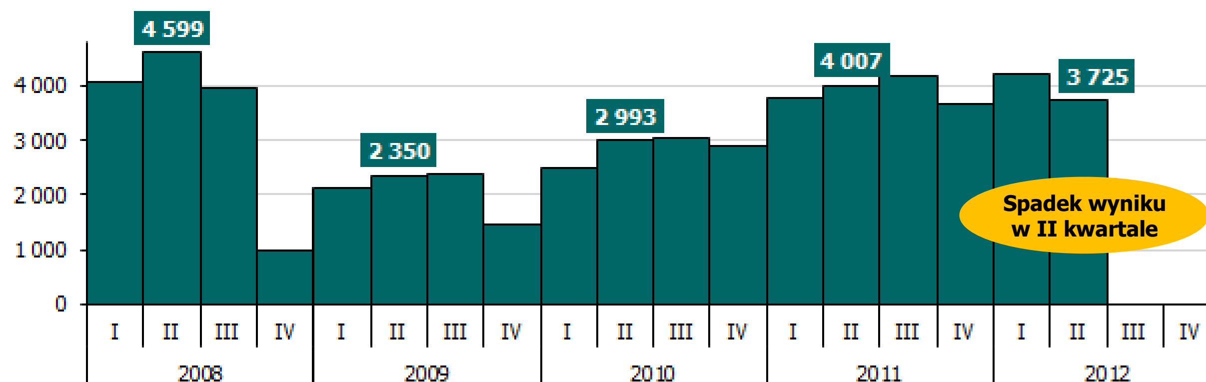
Wykres 10.
Wynik finansowy netto (mln zł)

Wykres 11.
Czynniki zmiany wyniku finansowego netto (mln zł)

Wykres 12.
Wynik finansowy netto w poszczególnych kwartałach (mln zł)

Zrealizowany w I półroczu br. **wynik finansowy netto** sektora bankowego wyniósł 7 941 mln zł, co oznacza jego **wzrost** w stosunku do analogicznego okresu ub.r. o 152 mln zł, tj. **o 1,9%**, przy czym:

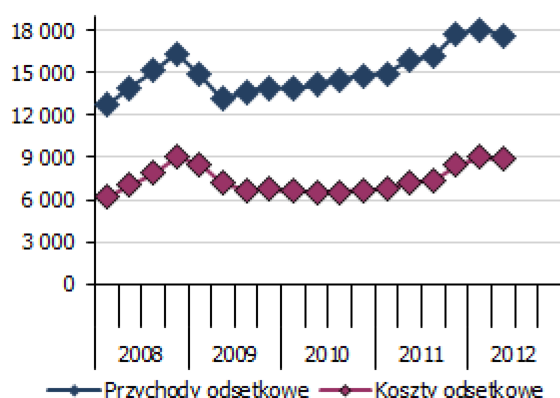
- **poprawa wyników nastąpiła w 472 podmiotach skupiających 68,8% aktywów** sektora;
- **wynik banków spółdzielczych wzrósł** (z 462 mln zł do 551 mln zł, tj. o 19,1%), przy czym 429 banków spółdzielczych odnotowało poprawę wyników (skupiały one 75,3% aktywów tej grupy banków), a w pozostałych doszło do ich pogorszenia;
- **1 bank komercyjny, 8 oddziałów instytucji kredytowych oraz 3 banki spółdzielcze wykazały stratę netto** w łącznej wysokości **645 mln zł**, a ich łączny udział w aktywach sektora wynosił 2,1%.

Główną przyczyną poprawy wyników był wzrost wyniku odsetkowego, a w dalszej kolejności wzrost wyniku zrealizowanego na innej działalności bankowej. Z kolei w kierunku obniżenia wyniku oddziaływał zwiększenie kosztów działania oraz ujemnego salda odpisów i rezerw.

Pomimo odnotowanego w skali całego półrocza wzrostu wyniku netto, **w II kwartale br. doszło do obniżenia wyników** w stosunku do tych jakie zostały zrealizowane w I kwartale br., jak też w II kwartale ub.r. Co więcej 25 podmiotów odnotowało w tym kwartale stratę w łącznej skali 485 mln zł.

Decydujący wpływ w skali sektora miał silny wzrost odpisów z tytułu należności sektora przedsiębiorstw oraz pogorszenie wyników w jednym z banków na skutek zmiany parametrów modelu szacowania utraty wartości.

Wykres 13.
Kwartalne przychody i koszty odsetkowe (mln zł)

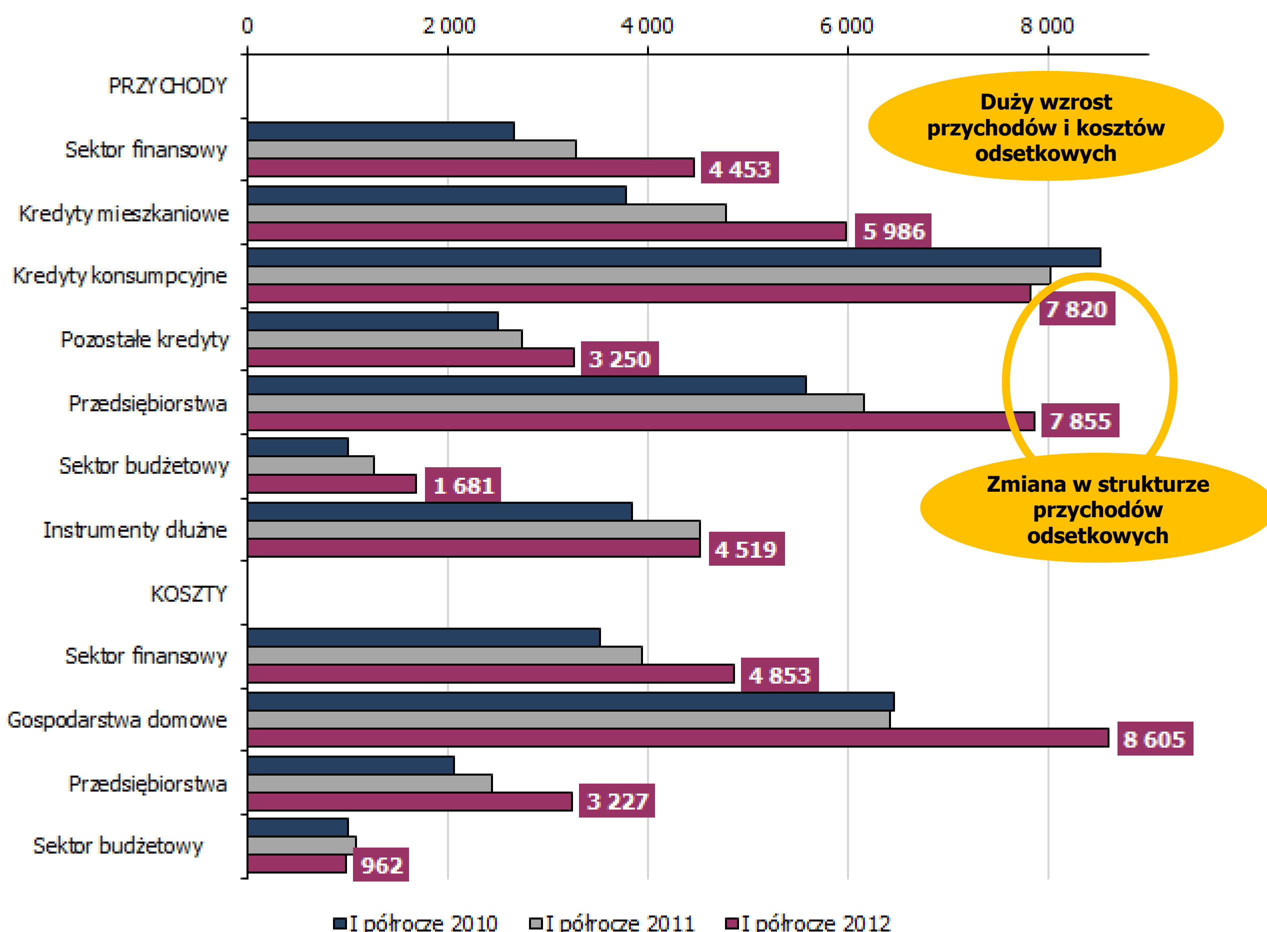
Wykres 14.
Kwartalny wynik odsetkowy (mln zł)

Wzrost wyniku odsetkowego w I półroczu br. (o 1 043 mln zł; o **6,2%**) został osiągnięty dzięki zwiększeniu przychodów odsetkowych (o 4 882 mln zł; o 15,8%), czemu sprzyjał zarówno wzrost wolumenu kredytów, jak też dokonane przez RPP podwyżki stóp procentowych. Wzrost kosztów odsetkowych był niższy, choć dynamika ich wzrostu była wyższa (3 839 mln zł; 27,3%), co po części wynikało ze wzrostu bazy depozytowej, a po części z obserwowanego od połowy ub.r. wzrostu oprocentowania depozytów.

Pomimo wzrostu wyniku odsetkowego w skali całego sektora, w niektórych bankach doszło do jego zmniejszenia. W szczególności dotyczyło to banków specjalizujących się w obszarze kredytów konsumpcyjnych, samochodowych, hipotecznych oraz banków, w przypadku których zmiana struktury finansowania (ze środków macierzystej grupy na środki z rynku) okazała się być niekorzystna.

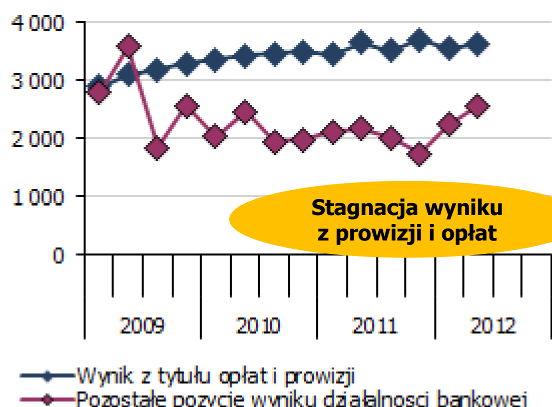
Wykres 15.
Przychody i koszty odsetkowe (mln zł)

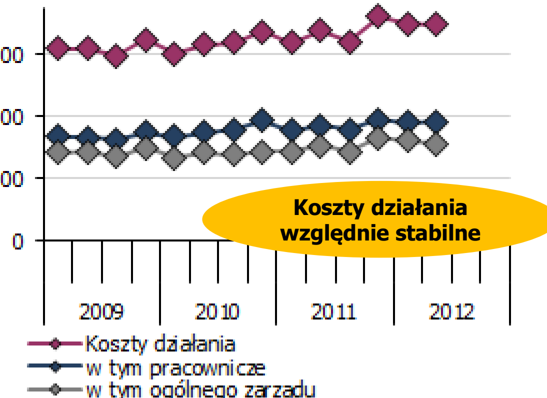
Wzrost przychodów odsetkowych wynikał głównie ze **wzrostu przychodów od kredytów** udzielonych sektorowi **przedsiębiorstw** (o 1 691 mln zł; 27,4%), kredytów **mieszkaniowych** (o 1 210 mln zł; 25,3%) oraz **należności od sektora finansowego** (o 1 180 mln zł; 36,1%). Z kolei w kierunku zmniejszenia przychodów oddziaływał **spadek przychodów z tytułu kredytów konsumpcyjnych** (o 202 mln zł; -2,5%), co należy łączyć ze spadkiem wolumenu tych kredytów. W konsekwencji, doszło do **zmiany struktury przychodów odsetkowych** - przychody od kredytów konsumpcyjnych, które w ostatnich latach stanowiły główną pozycję stały się drugą pozycją (spadek udziału z 26,0% w I połowie ub.r. do 23,9% w I połowie br.), a ich miejsce zajęły przychody od sektora przedsiębiorstw (wzrost udziału z 20,0% do 22,0%).

Po stronie kosztów odsetkowych uwagę zwraca **silny wzrost odsetek płaconych na rzecz gospodarstw domowych** (o 2 186 mln zł; 34,1%) **i przedsiębiorstw** (o 800 mln zł; 33,0%), a w mniejszym stopniu również na rzecz sektora finansowego (o 911 mln zł; 23,1%). Z jednej strony wynikało to ze wzrostu bazy depozytowej, a z drugiej ze wzrostu stóp procentowych i wzrostu konkurencji na rynku depozytów.

Wykres 16.
Kwartalny wynik innych pozycji działalności bankowej (mln zł)

Wykres 17.
Kwartalne koszty działania (mln zł)

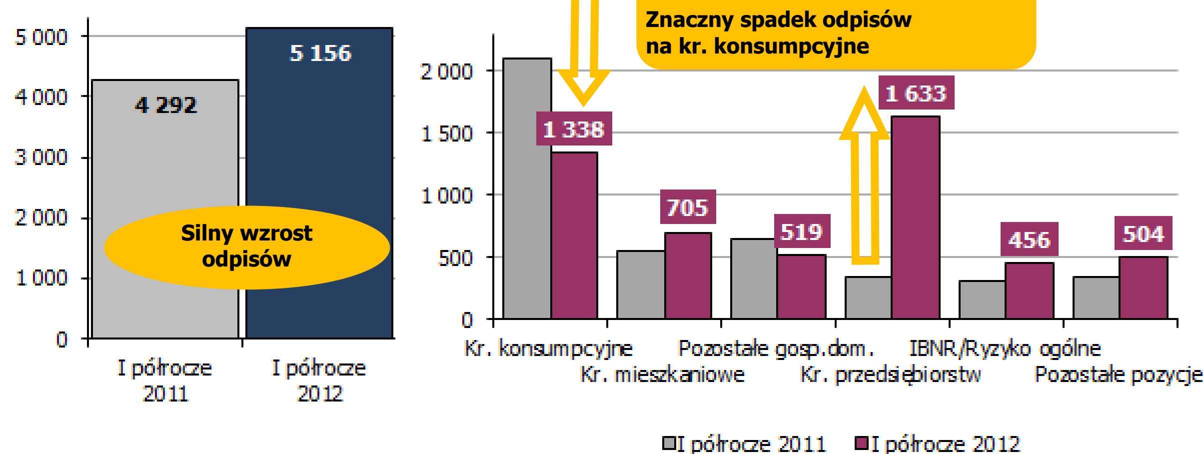
Pozostałe pozycje miały ograniczony wpływ na poprawę wyników banków. **Przyrost wyniku z tytułu opłat i prowizji był niski** (o 89 mln zł; 1,2%), co należy wiązać m.in. ze słabnącym tempem wzrostu akcji kredytowej dla gospodarstw domowych, słabą koniunkturą na rynku kapitałowym oraz ograniczonymi możliwościami dalszego wzrostu opłat z tytułu usług bankowych. Z drugiej strony odnotowano **istotny wzrost wyniku z tytułu pozostałych operacji bankowych** (o 532 mln zł; 12,4%), co nastąpiło dzięki zwiększeniu przychodów z tytułu dywidend (o 13,3%), wyniku z tytułu aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu (o 8,4%), wyniku z tytułu aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej (o 43,0%) oraz wyniku z tytułu różnic kursowych netto (o 12,0%).

Wzrost kosztów był umiarkowany (o 800 mln zł; 6,1%) i wynikał ze wzrostu kosztów pracowniczych (o 5,3%) oraz ogólnego zarządu (o 7,1%).

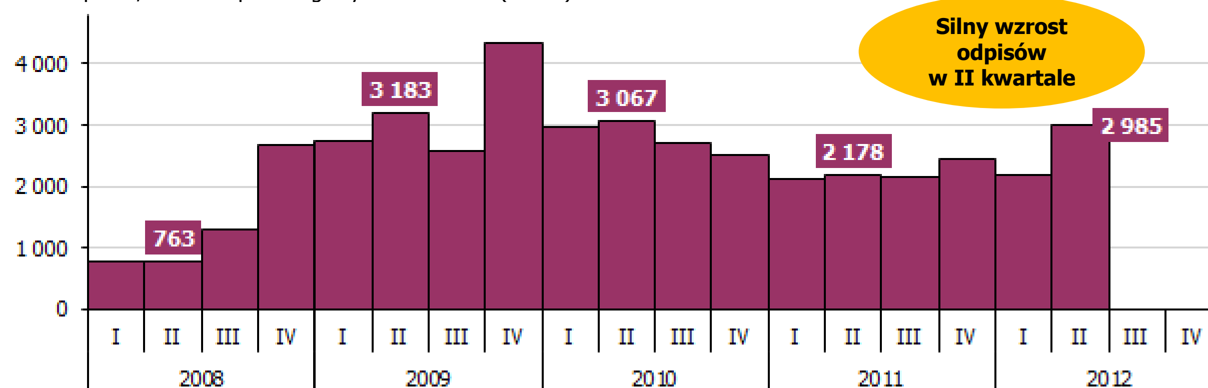
Tabela 6. Saldo odpisów i rezerw

	Wartość (mln zł)			Zmiana do 06/2011		Wynik w ostatnich czterech kwartałach			
	06/2010	06/2011	06/2012	mln zł	%	III/2011	IV/2011	I/2012	II/2012
Saldo odpisów i rezerw, w tym:	6 025	4 292	5 156	864	20,1%	2 147	2 444	2 171	2 985
Odpisy z tytułu aktywów finans.	5 603	3 647	4 204	557	15,3%	1 709	2 179	1 813	2 390
Gospodarstwa domowe	4 987	3 295	2 562	-733	-22,2%	1 523	1 542	1 299	1 263
- kredyty konsumpcyjne	3 946	2 102	1 338	-763	-36,3%	898	708	715	623
- kredyty mieszkaniowe	463	550	705	155	28,2%	332	449	335	370
- pozostałe kredyty	578	644	519	-125	-19,4%	293	385	250	269
Przedsiębiorstwa	591	347	1 633	1 286	370,6%	182	652	517	1 116
Pozostałe podmioty	25	5	8	4	73,6%	3	-14	-3	11
Pozostałe pozycje									
- rezerwy	381	305	451	146	47,9%	226	202	172	278
- odpisy z tytułu akt. niefinans.	16	36	46	10	27,0%	49	54	29	17
- IBNR/Ryzyko ogólne	26	304	456	152	49,9%	164	8	156	300

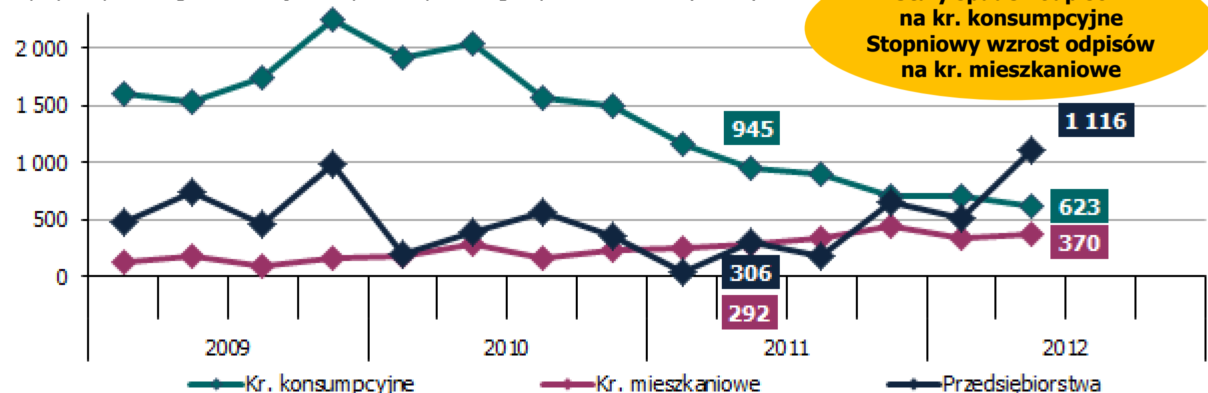
Wykres 18.
Saldo odpisów/rezerw (mln zł)

Wykres 19.
Saldo odpisów/rezerw w poszczególnych kwartałach (mln zł)

Wykres 20.
Odpisy na poszczególne rodzaje kredytów w poszczególnych kwartałach (mln zł)

W I półroczu br. nastąpił **znaczny wzrost ujemnego saldo odpisów i rezerw** (o 864 mln zł; 20,1%), których większość została dokonana w II kwartale. Wzrost salda był konsekwencją:

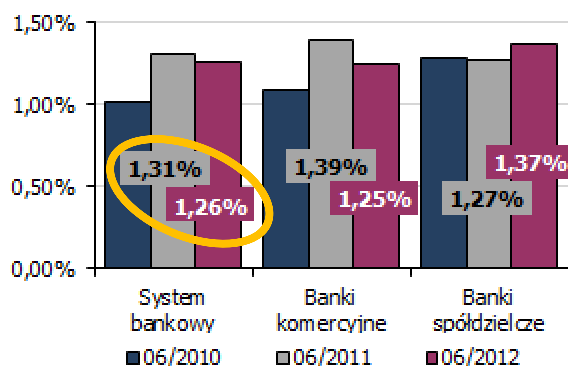
- **silnego wzrostu odpisów na należności od sektora przedsiębiorstw** (o 1 286 mln zł; 370,6%) wynikającego z pogorszenia jakości należności od części spółek sektora budowlanego oraz sekcji działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, a w mniejszym stopniu również sekcji handel oraz transport i magazyny;
- **zdarzenia jednorazowego**, tj. istotnej zmiany parametrów modelu szacowania utraty wartości w jednym banku;

- dalszego **wzrostu odpisów na kredyty mieszkaniowe** (o 155 mln zł; 28,2%)
- wzrostu odpisów z tytułu IBNR (o 152 mln zł; 49,9%) i innych rezerw (o 146 mln zł; 47,9%).

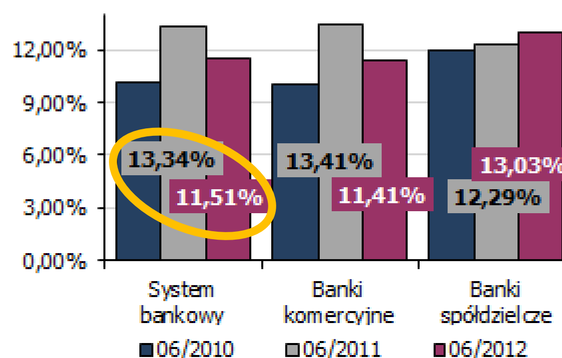
Z drugiej strony odnotowano dalsze **zmniejszenie odpisów na kredyty konsumpcyjne** (o 763 mln zł; -36,6%), które osiągnęły najniższy poziom w okresie ostatnich kilku lat. Zmniejszeniu uległy też odpisy na pozostałe kredyty dla gospodarstw domowych (o 125 mln zł; -19,4%).

Miary efektywności działania względnie stabilne

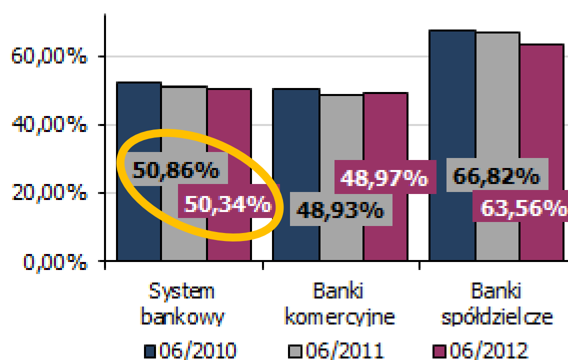
Wykres 21.
ROA - Wynik netto / średnie aktywa (%)

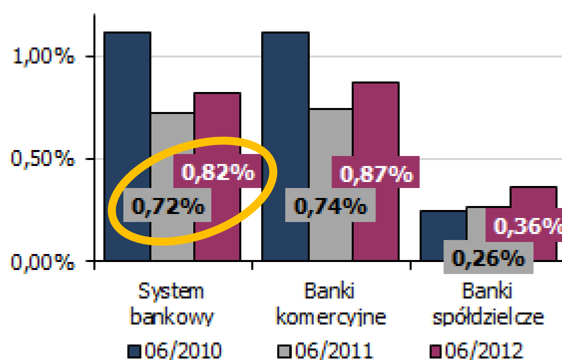
Wykres 22.
ROE - Wynik netto / średnie fund. podstawowe (%)

Wykres 23.
C/I - Koszty / dochody (%)

Wykres 24.
Saldo odpisów/rezerw / średnie aktywa (%)

Miary efektywności działania pozostały na poziomie zbliżonym do 2011 r. (C/I minimalnie się obniżył z 50,9% w I półroczu 2011 r. do 50,3% w I półroczu 2012 r., ROA pozostało na poziomie 1,3%, ROE uległo obniżeniu z 13,3% do 11,5% co wynikało ze znacznego wzrostu kapitałów). Warto jednak odnotować dalszą **poprawę efektywności kosztowej banków spółdzielczych**.

W kolejnych okresach należy liczyć się ze wzrostem negatywnej presji na wyniki finansowe banków, co ma związek ze zmniejszeniem tempa wzrostu gospodarki, mogącym skutkować m.in. pogorszeniem sytuacji finansowej części kredytobiorców, jak też zmniejszeniem popytu na kredyty i produkty bankowe (plany finansowe banków na 2012 r. wskazywały na stabilizację wyników na poziomie z 2011 r., przy czym w jednej trzeciej banków oczekiwany był spadek zysków).

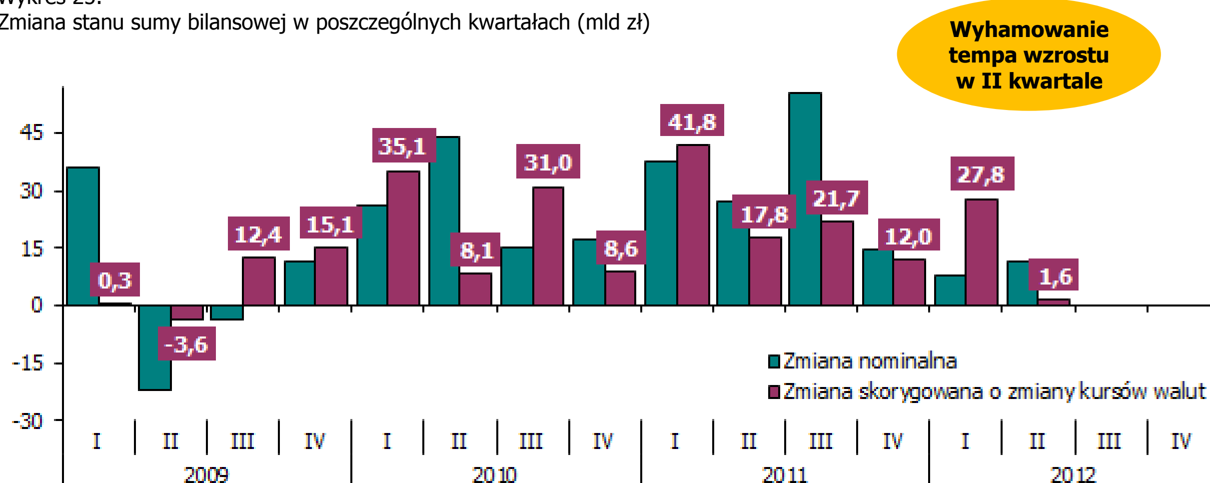
4 GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU

Umiarkowany poziom aktywności sektora, ale w II kwartale doszło do wyhamowania tempa wzrostu sektora:

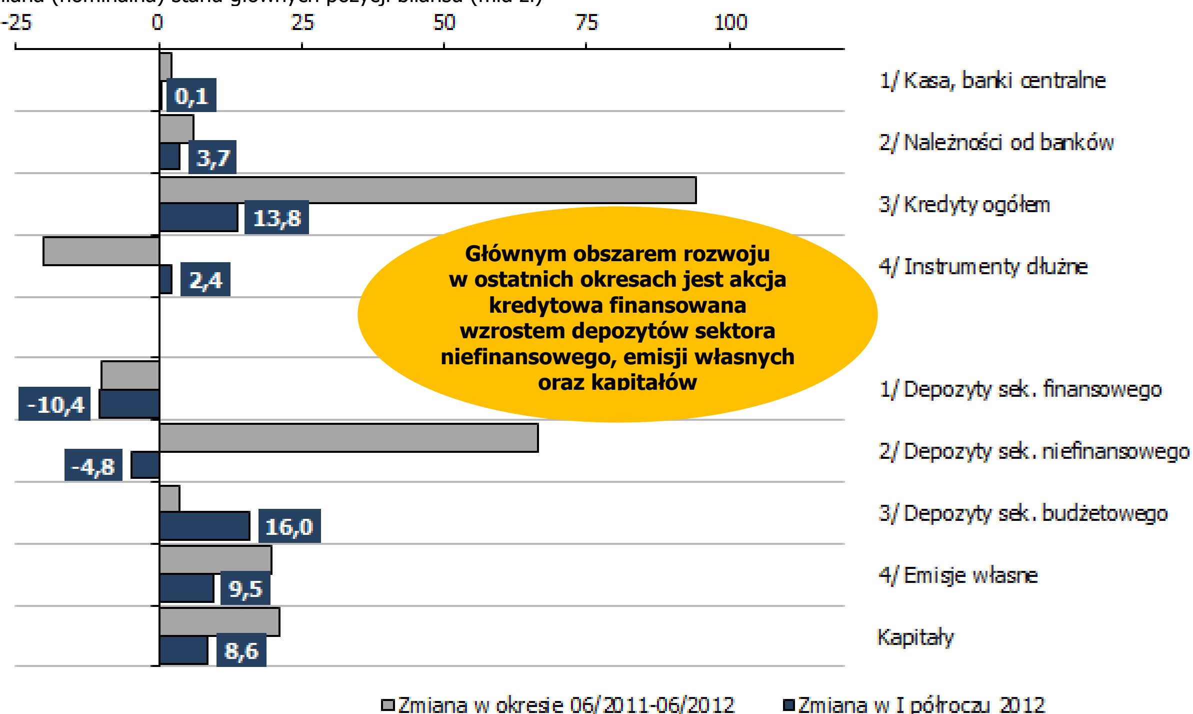
- **poziom zatrudnienia, sieć sprzedaży oraz struktura sektora bez większych zmian**
- **tempo wzrostu akcji kredytowej uległo zmniejszeniu za sprawą obniżenia dynamiki kredytów dla gospodarstw domowych (spadek kredytów konsumpcyjnych, zmniejszenie tempa wzrostu kredytów mieszkaniowych, tempo wzrostu pozostałych kredytów względnie stabilne) oraz zmniejszenia dynamiki kredytów dla przedsiębiorstw**
- **poziom najpłynniejszych aktywów stabilny**

Zmniejszenie tempa wzrostu gospodarki może mieć negatywny wpływ na rozwój banków, w tym rozwój akcji kredytowej (spadek popytu i podaży; ograniczone źródła finansowania)

Wykres 25.
Zmiana stanu sumy bilansowej w poszczególnych kwartałach (mld zł)

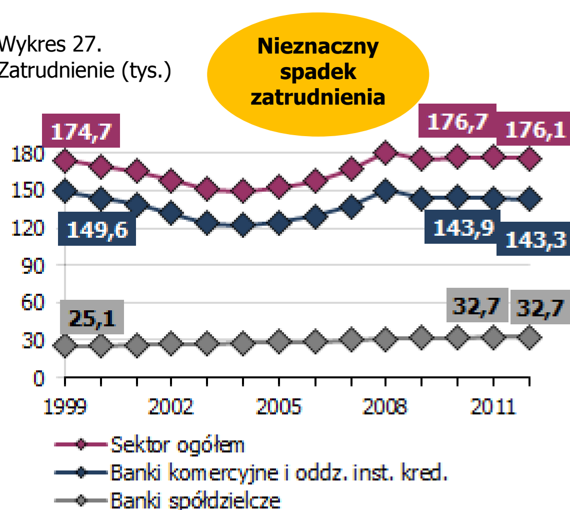

Wykres 26.
Zmiana (nominalna) stanu głównych pozycji bilansu (mld zł)

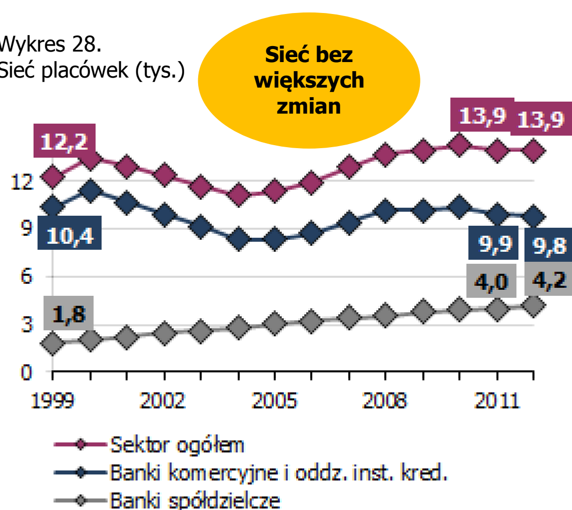

Suma bilansowa wzrosła z 1 294,7 mld zł na koniec 2011 r. do 1 314,4 mld zł na koniec czerwca 2012 r., tj. o 19,7 mld zł (rok/rok o 90,1 mld zł; o **7,4%**), przy czym po wyeliminowaniu wpływu zmiany kursów walut względem złotego[6] przyrost wyniósłby około 29,4 mld zł (rok/rok 63,1 mld zł; **5,0%**). Jednak **w II kwartale doszło do wyhamowania wzrostu sumy bilansowej** (skorygowany o zmiany kursów walut przyrost wyniósł zaledwie 1,6 mld zł). Spowolnienia tempa wzrostu należy upatrywać w spadku aktywności w gospodarczej i wzrostu niepewności do przyszłego stanu koniunktury, co prowadzi m.in. do ograniczenia popytu na kredyt oraz jego bardziej selektywnej podaży ze strony banków.

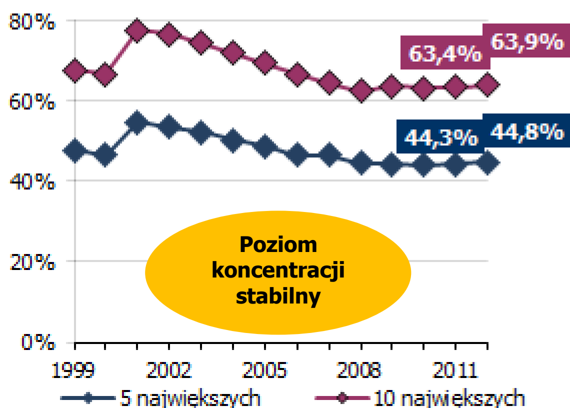
Wykres 27.
Zatrudnienie (tys.)

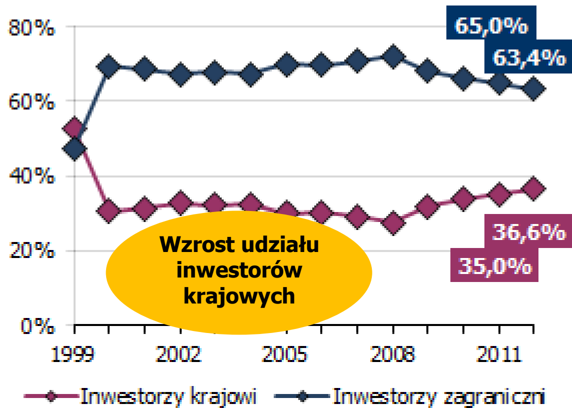
Wykres 28.
Sieć placówek (tys.)

Wykres 29.
Poziom koncentracji – udział w aktywach (%)

Wykres 30.
Struktura własnościowa – udział w aktywach (%)

Struktura sektora nie uległa istotnym zmianom:

- na koniec czerwca br. działalność operacyjną prowadziło 46 banków komercyjnych, 20 oddziałów instytucji kredytowych oraz 573 banki spółdzielcze (w I półroczu doszło do połączenia Getin Noble z Get Bankiem, rozpoczęcia działalności przez oddział Bank of China oraz zmniejszenia liczby banków spółdzielczych o 1);
- **zatrudnienie uległo nieznacznemu zmniejszeniu (o 0,6 tys. osób), a sieć sprzedaży utrzymała się na poziomie z końca ub.r.** (spadek liczby placówek w bankach komercyjnych o 150 jednostek; wzrost

[6] Do ustalenia **tempa wzrostu skorygowanego o zmiany kursów walut** przyjęto ich poziom z końca czerwca 2012 r., przy czym ze względu na ograniczenia systemu sprawozdawczego, prezentowane w materiale dane należy traktować jako szacunki.

placówek w bankach spółdzielczych o 168), ale ze względu na ogłoszone plany redukcji zatrudnienia w niektórych bankach w kolejnych okresach należy liczyć się z możliwością jego spadku w skali sektora;

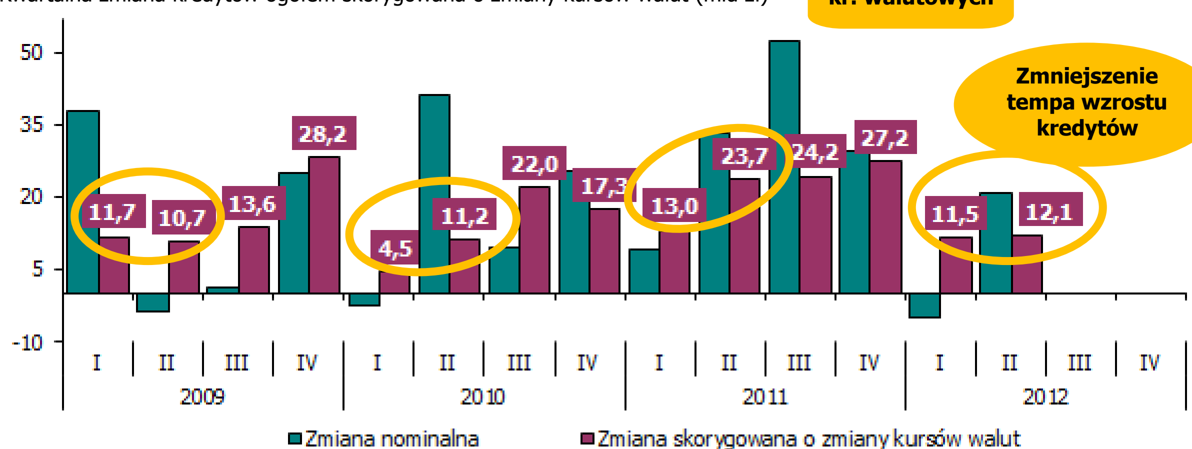
- poziom koncentracji pozostał stabilny (udział 5-ciu największych banków w aktywach, kredytach i depozytach sektora niefinansowego wynosił odpowiednio: 44,8%, 43,7%, 45,3%);
- odnotowano **wzrost udziału inwestorów krajowych** w aktywach sektora (z 35,0% na koniec ub.r. do 36,6% na koniec czerwca br.).

Tabela 7. Portfel kredytowy

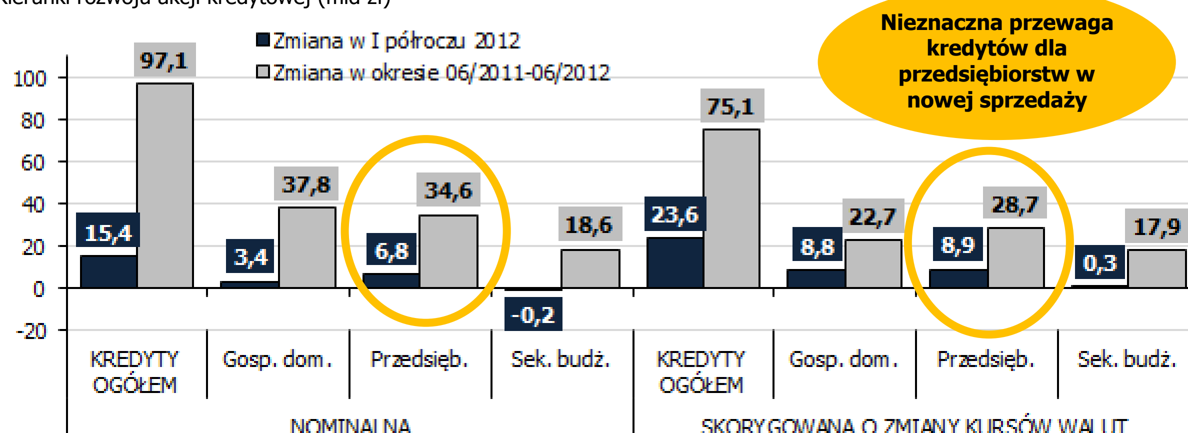
	Wartość bilansowa brutto (mld zł)				Zmiana NOMINALNA				Zmiana SKORYGOWANA o zmiany kursów walut			
					do 12/2011		do 06/2011		do 12/2011		do 06/2011	
	06/11	12/11	03/12	06/12	mld zł	%	mld zł	%	mld zł	%	mld zł	%
Kredyty ogółem	829,7	911,3	906,1	926,8	15,4	1,7%	97,1	11,7%	23,6	2,6%	75,1	8,8%
Sektor finansowy	25,7	25,8	28,4	31,1	5,3	20,6%	5,4	21,2%	5,5	21,5%	5,0	19,2%
Sektor niefinansowy	738,0	800,7	794,4	811,1	10,3	1,3%	73,1	9,9%	17,8	2,2%	52,2	6,9%
- gospodarstwa domowe	497,6	532,0	523,8	535,4	3,4	0,6%	37,8	7,6%	8,8	1,7%	22,7	4,4%
- przedsiębiorstwa	236,8	264,5	266,3	271,4	6,8	2,6%	34,6	14,6%	8,9	3,4%	28,7	11,8%
Sektor budżetowy	66,0	84,8	83,2	84,6	-0,2	-0,3%	18,6	28,2%	0,3	0,3%	17,9	26,8%
Struktura wg waluty												
- złotowe	564,2	604,5	618,9	632,4	28,0	4,6%	68,2	12,1%	28,0	4,6%	68,2	12,1%
- walutowe	265,4	306,9	287,2	294,3	-12,5	-4,1%	28,9	10,9%	-4,3	-1,5%	6,9	2,4%

Spadek kr. walutowych

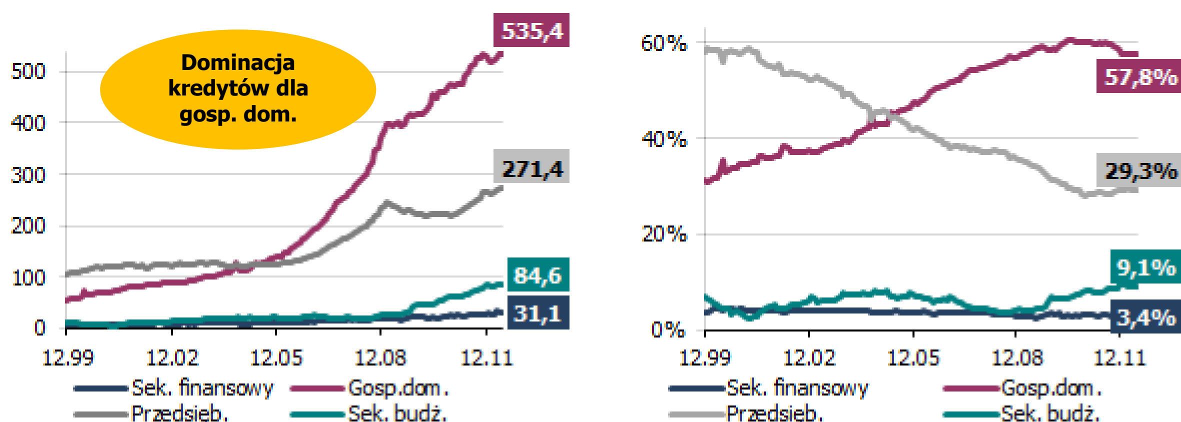
Wykres 31.
Kwartalna zmiana kredytów ogółem skorygowana o zmiany kursów walut (mld zł)

Wykres 32.
Kierunki rozwoju akcji kredytowej (mld zł)

Wykres 33.
Struktura portfela kredytowego (mld zł; %)

Wartość kredytów ogółem (według wartości bilansowej brutto) **wzrosła** w I półroczu br. o 15,4 mld zł, tj. o 1,7% (rok/rok 97,1 mld zł; 11,7%), a po wyeliminowaniu zmian kursów walut o około **23,6 mld zł**, tj. o **2,6%** (rok/rok 75,1 mld zł; 8,8%). Oznacza to, że **tempo wzrostu akcji kredytowej było niższe niż w 2011 r.**, co wynikało z **obniżenia dynamiki akcji kredytowej dla gospodarstw domowych oraz obniżenia dynamiki kredytów dla sektora przedsiębiorstw.**

Głównym zagrożeniem dla rozwoju akcji kredytowej w kolejnych okresach jest pogorszenie klimatu inwestycyjnego, osłabienie tempa wzrostu polskiej gospodarki oraz pogorszenie koniunktury u głównych partnerów handlowych Polski. Może to prowadzić do ograniczenia popytu na kredyt ze strony przedsiębiorstw i gospodarstw domowych, jak też bardziej selektywnej jego podaży przez banki.

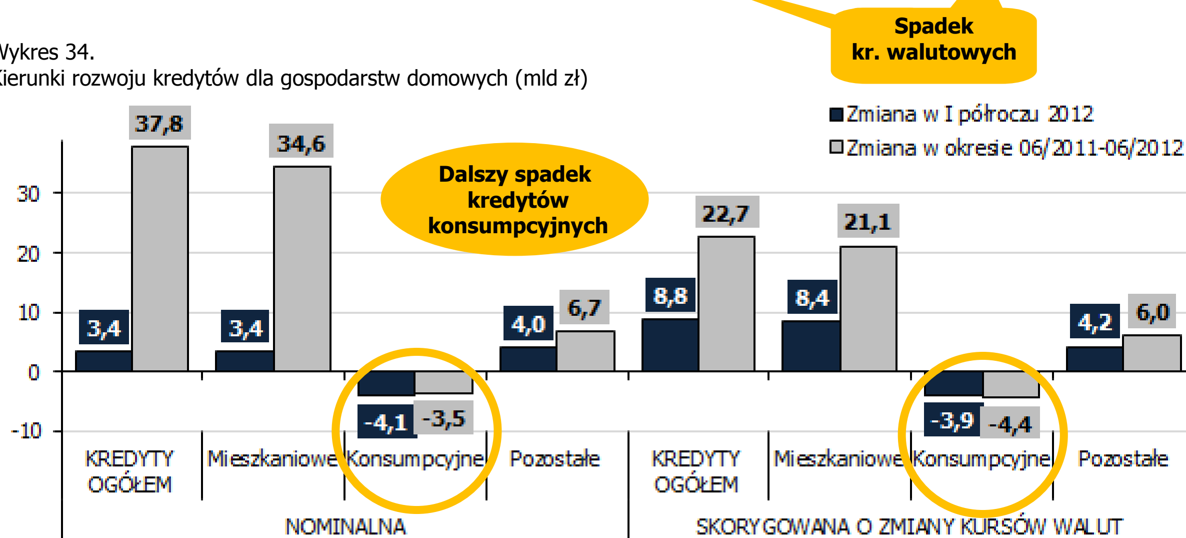
Istotną barierę rozwoju mogą też stanowić ograniczone źródła finansowania.

Tabela 8. Kredyty dla gospodarstw domowych

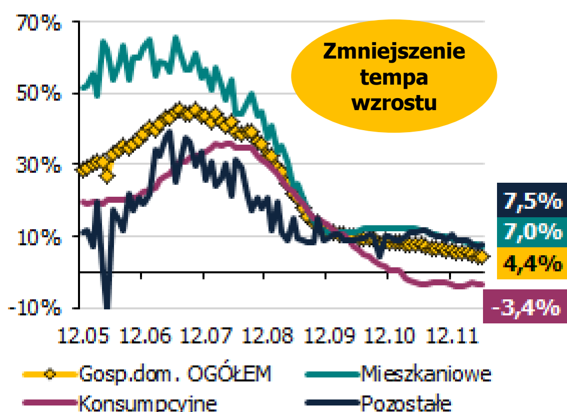
	Wartość bilansowa brutto (mld zł)				Zmiana NOMINALNA				Zmiana SKORYGOWANA o zmiany kursów walut			
					do 12/2011		do 06/2011		do 12/2011		do 06/2011	
	06/11	12/11	03/12	06/12	mld zł	%	mld zł	%	mld zł	%	mld zł	%
Ogółem	497,6	532,0	523,8	535,4	3,4	0,6%	37,8	7,6%	8,8	1,7%	22,7	4,4%
Mieszkaniowe	287,6	318,8	312,7	322,2	3,4	1,1%	34,6	12,0%	8,4	2,7%	21,1	7,0%
Konsumpcyjne	129,8	130,3	127,3	126,2	-4,1	-3,1%	-3,5	-2,7%	-3,9	-3,0%	-4,4	-3,4%
Pozostałe	80,2	82,9	83,8	86,9	4,0	4,9%	6,7	8,4%	4,2	5,1%	6,0	7,5%
Struktura wg waluty												
- złotowe	304,6	317,5	320,9	329,1	11,6	3,6%	24,5	8,0%	11,6	3,6%	24,5	8,0%
- walutowe	193,0	214,5	202,9	206,3	-8,2	-3,8%	13,3	6,9%	-2,8	-1,3%	-1,7	-0,8%

Spadek kr. walutowych

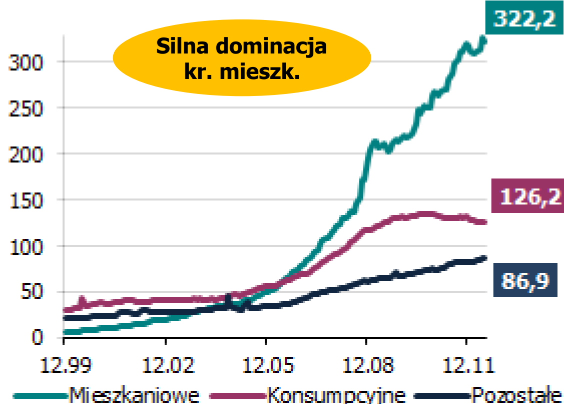
Wykres 34.
Kierunki rozwoju kredytów dla gospodarstw domowych (mld zł)

Wykres 35.
Roczne tempo wzrostu kredytów dla gosp. domowych (%)

Wykres 36.
Struktura kredytów dla gospodarstw domowych (mld zł)

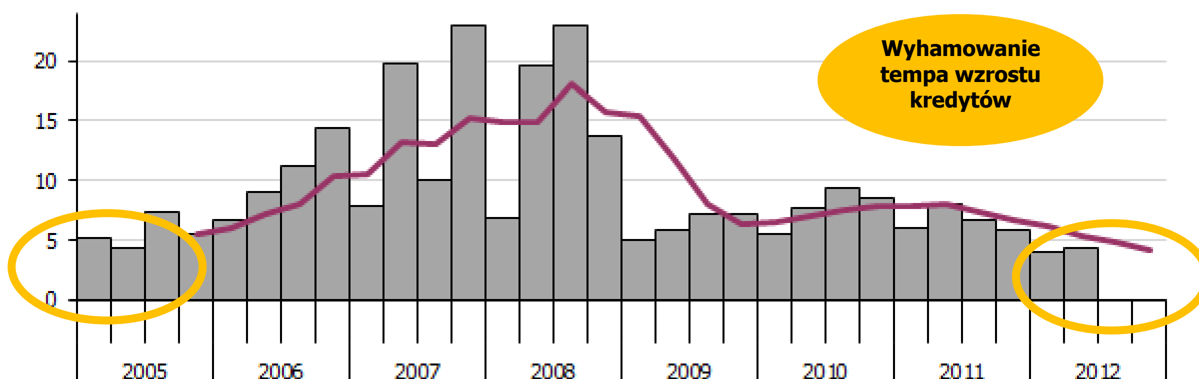
W I półroczu br. wartość portfela kredytów dla gospodarstw domowych wzrosła o 3,4 mld zł, tj. o 0,6% (rok/rok o 7,6%), a po uwzględnieniu wpływu zmian kursów walut o około 8,8 mld zł, tj. o około 1,7%. W konsekwencji doszło do **obniżenia rocznego tempa wzrostu kredytów dla gospodarstw domowych** (skorygowanego o zmiany kursów walut), które w końcu czerwca spadło **poniżej 5%** (szczyt dynamiki wystąpił w połowie 2007 r., po czym systematycznie ona spadała i od początku 2010 r. roczne tempo wzrostu nie przekraczało już 10%). Zwraca przy tym uwagę **zmniejszenie tempa wzrostu kredytów mieszkaniowych oraz dalszy spadek portfela kredytów konsumpcyjnych**.

Spadek kredytów walutowych

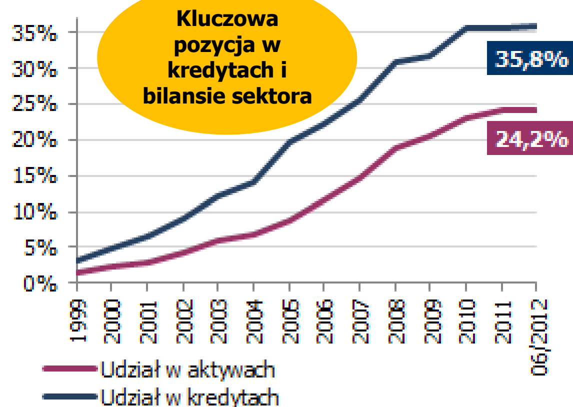
Tabela 9. Kredyty mieszkaniowe

	Wartość bilansowa brutto (mld zł)				Zmiana NOMINALNA				Zmiana SKORYGOWANA o zmiany kursów walut			
					do 12/2011		do 06/2011		do 12/2011		do 06/2011	
	06/11	12/11	03/12	06/12	mld zł	%	mld zł	%	mld zł	%	mld zł	%
Ogółem	287,6	318,8	312,7	322,2	3,4	1,1%	34,6	12,0%	8,4	2,7%	21,1	7,0%
Złotowe	109,7	120,9	125,0	131,0	10,1	8,3%	21,3	19,4%	10,1	8,3%	21,3	19,4%
Walutowe	177,9	197,8	187,7	191,2	-6,6	-3,4%	13,3	7,5%	-1,6	-0,9%	-0,2	-0,1%
- EUR	23,9	31,9	31,7	33,0	1,1	3,4%	9,0	37,7%	2,2	7,1%	7,4	28,9%
- CHF	151,8	163,5	153,7	155,8	-7,7	-4,7%	4,0	2,7%	-3,9	-2,4%	-7,3	-4,5%
- inne waluty	2,2	2,4	2,3	2,4	0,0	-0,5%	0,2	10,5%	0,0	0,3%	-0,3	-10,3%

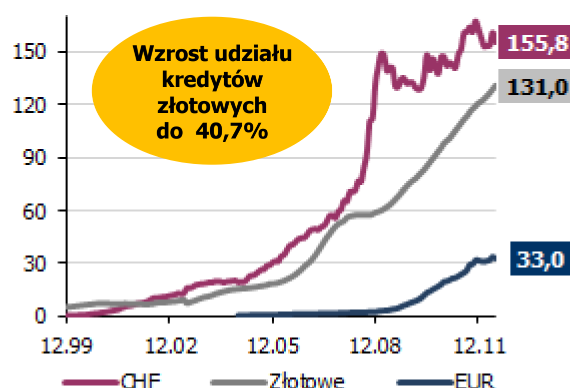
Wykres 37.
Kwartalny przyrost kredytów mieszkaniowych skorygowany o zmiany kursów (mld zł)

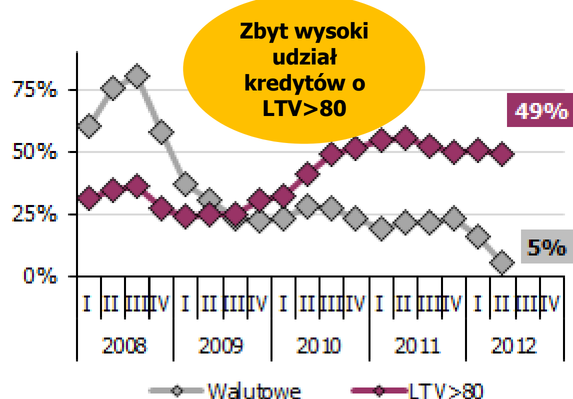
Wykres 38.
Rola kredytów mieszkaniowych (%)

Wykres 39.
Struktura kredytów mieszkaniowych (mld zł)

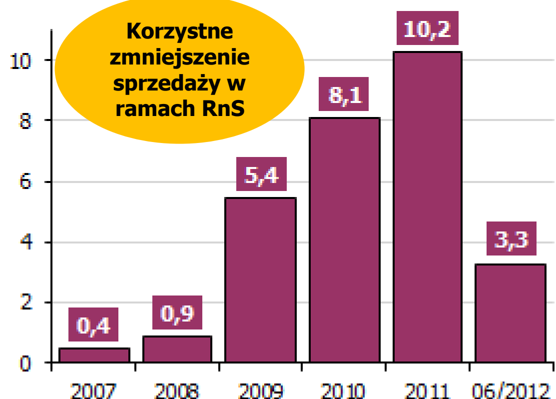
Wykres 40.
Udział w sprzedaży kredytów o wybranych parametrach (%)

Źródło: AMRON-SARFiN

Korzystny spadek sprzedaży kr. walutowych

Wykres 41.
Wartość kredytów udzielonych w ramach RnS (mld zł)

Źródło: BGK

W I półroczu doszło do obniżenia dynamiki wzrostu kredytów mieszkaniowych. Wartość tych kredytów zwiększyła się o 3,4 mld zł, tj. o 1,1% (rok/rok o 34,6 mld zł; 12,0%), a po uwzględnieniu wpływu zmian kursów walut o około 8,4 mld zł, tj. o około **2,7%** (rok/rok o 21,1 mld zł; **7,0%**)[7].

Obserwowane w ostatnich okresach **obniżenie tempa wzrostu** (skorygowanego o zmiany kursów) **kredytów mieszkaniowych** wynika z:

- **wstrzymania części popytu** na skutek wzrostu obaw o przyszłą sytuację materialną w związku z pogorszeniem perspektyw rozwoju gospodarki;
- **zaostrzenia polityki kredytowej** w niektórych bankach w związku pogorszeniem perspektyw wzrostu gospodarczego, **ograniczonymi źródłami finansowania oraz stopniowym narastaniem problemów z obsługą kredytów** u coraz większej liczby kredytobiorców;
- **zmian w Programie „Rodzina na swoim”** (obniżenia tzw. współczynników przeliczeniowych);
- **nowelizacji Rekomendacji S**;
- **wysokich cen nieruchomości**, które w latach 2005-2007 silnie wzrosły na skutek szybkiego rozwoju kredytów mieszkaniowych przy braku odpowiedniej podaży i konkurencji. W szczególności **niskooprocentowane kredyty walutowe oraz nadmiernie wydłużone okresy spłaty, w „sztuczny” sposób zwiększały zdolność kredytową i prowadziły do szybkiego wzrostu cen. W podobnym kierunku oddziaływały wysokie LTV nowo udzielanych kredytów**. W konsekwencji **ograniczyło to dostępność mieszkań dla przeciętnych gospodarstw domowych**, których nie stać na zaciągnięcie wysokich kredytów (niezbędnych do kupna drogich nieruchomości) lub też wiąże się to z nadmiernym ryzykiem, które ulegnie materializacji w przypadku nawet nieznacznego pogorszenia ich sytuacji dochodowej. Jednocześnie doprowadziło to do **wstrzymania popytu ze strony części gospodarstw znajdujących się w dobrej sytuacji materialnej**, ale nie akceptujących obecnych poziomów cen i oczekujących ich spadku.

Kontynuowany był pozytywny trend dominacji kredytów złotowych w strukturze nowo udzielanych kredytów. W połączeniu z umocnieniem złotego spowodowało to **wzrost udziału kredytów złotowych** w strukturze kredytów mieszkaniowych **do 40,7%** (z 37,9% na koniec 2011 r.).
Według danych UKNF, w I półroczu br. **banki udzieliły 6,9 tys. kredytów walutowych** (w I kwartale 5,5 tys.; w II kwartale 1,4 tys.) o łącznej wartości 2,5 mld zł (2,0 mld zł; 0,6 mld zł). Oznacza to, że kredyty walutowe stanowiły około 8% ogólnej liczby udzielonych kredytów oraz 14% ich ogólnej wartości. Jednak **ponad 10% udział kredytów walutowych w wartości sprzedaży nowych kredytów jest nadal zbyt wysoki** i niesie ze sobą szereg rodzajów ryzyka dla banków, ich klientów, jak i gospodarki. W tym kontekście **za korzystne należy uznać** wyraźne ograniczenie sprzedaży kredytów walutowych do jakiego doszło w II kwartale, jak też **zaprzestanie udzielania tych kredytów przez kolejne banki**.

Za niekorzystny należy uznać utrzymujący się wysoki udział w sprzedaży kredytów o LTV przekraczającym 80% (około 50% sprzedaży) **oraz nadmiernie wydłużone okresy kredytowania** (kredyty na okres 25 lat i dłuższe stanowiły około 65% nowo udzielonych kredytów).

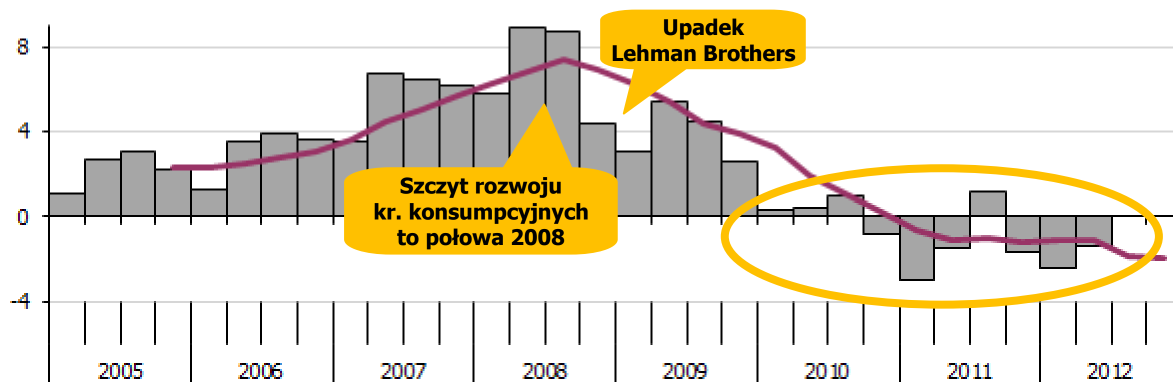
[7] Na podstawie badań ankietowych UKNF można stwierdzić, że w I półroczu br. banki udzieliły 91,3 tys. kredytów (w I kwartale 46,0 tys.; w II kwartale 45,4 tys.) o łącznej wartości 17,8 mld zł (9,3 mld zł; 8,5 mld zł). Rozbieżność pomiędzy wzrostem stanu kredytów ogółem, a wartością udzielonych kredytów wynika z faktu, że część udzielonych kredytów wynika m.in. ze zmiany finansującego banku. W związku z tym należy zachować ostrożność przy interpretacji danych o kwartalnej sprzedaży kredytów (dotyczy to również danych publikowanych przez AMRON-SARFiN).

Uwaga:
Dane BIK wskazują na znaczny spadek liczby udzielonych kredytów w I półroczu, ale nieznaczny wzrost skali akcji kredytowej

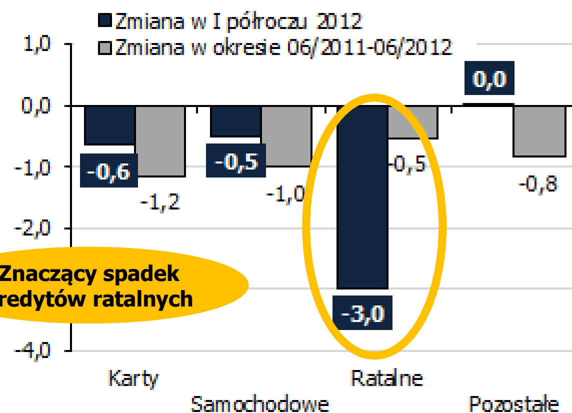
Tabela 10. Kredyty konsumpcyjne

	Wartość bilansowa brutto (mld zł)				Zmiana do 12/2011		Zmiana do 06/2011	
	06/11	12/11	03/12	06/12	mld zł	%	mld zł	%
Ogółem	129,8	130,3	127,3	126,2	-4,1	-3,1%	-3,5	-2,7%
- karty kredytowe	14,0	13,5	13,0	12,9	-0,6	-4,8%	-1,2	-8,3%
- samochodowe	7,3	6,8	6,5	6,3	-0,5	-7,3%	-1,0	-13,7%
- ratalne[8]	43,5	45,9	44,3	43,0	-3,0	-6,5%	-0,5	-1,2%
- pozostałe[9]	65,0	64,1	63,5	64,2	0,0	0,0%	-0,8	-1,3%
Struktura wg waluty								
- złotowe	121,4	120,8	118,5	117,5	-3,3	-2,7%	-3,9	-3,2%
- walutowe	8,4	9,5	8,8	8,8	-0,8	-8,1%	0,4	4,8%

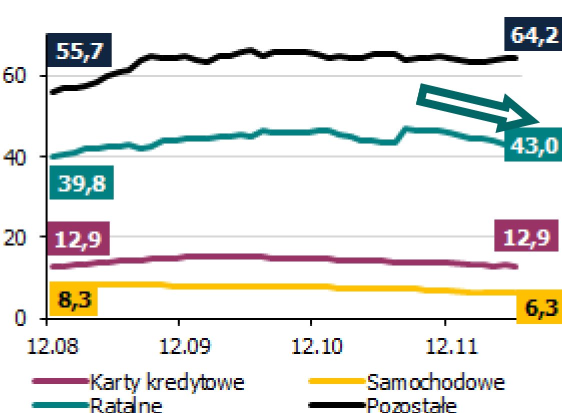
Wykres 42.
Kwartalna zmiana kredytów konsumpcyjnych skorygowana o zmiany kursów (mld zł)

Wykres 43.
Zmiana stanu kredytów konsumpcyjnych (mld zł)

Wykres 44.
Struktura kredytów konsumpcyjnych (mld zł)

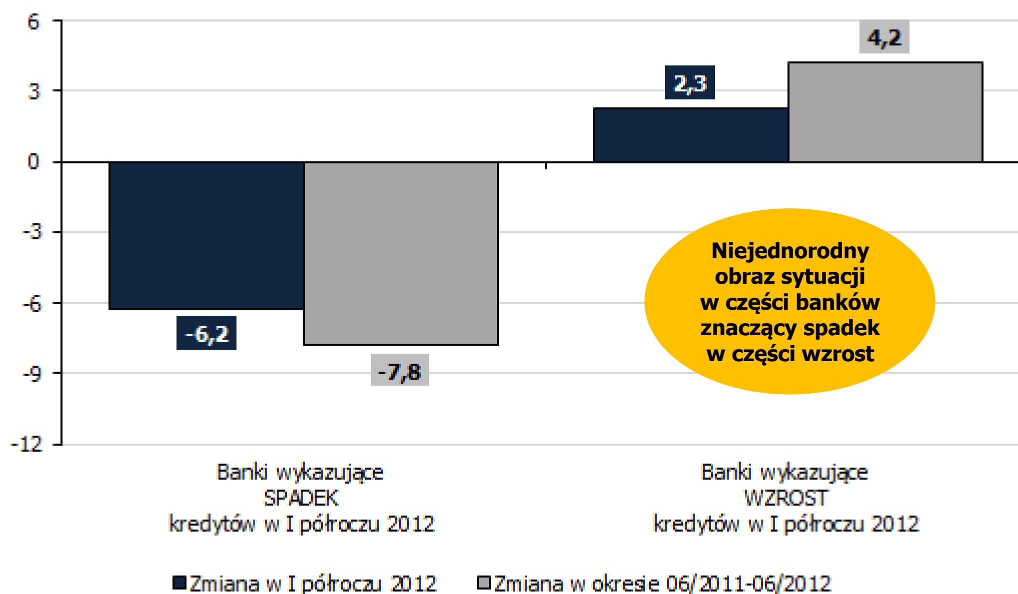

W I półroczu br. **wartość portfela kredytów konsumpcyjnych zmniejszyła się** o 4,1 mld zł, tj. o 3,1% (rok/rok -3,5 mld zł; 2,7%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursowych o około 3,9 mld zł, tj. o **3,0%** (rok/rok -4,4 mld zł; -3,4%). **W największym stopniu obniżył się stan kredytów ratalnych**, a w dalszej kolejności zadłużenie z tytułu kredytów w kartach płatniczych oraz kredytów samochodowych. Zadłużenie z tytułu kredytów gotówkowych uległo minimalnemu zwiększeniu, ale może być to zjawisko o charakterze sezonowym.

Obserwując tendencje w długich okresach uwagę zwraca spadek kredytów samochodowych. Zadłużenie z tytułu pozostałych kredytów jest względnie stabilne, choć od II połowy ub.r. następuje spadek kredytów ratalnych.

[8] Kategoria ta obejmuje również kredyty gotówkowe spłacane w ratach.
[9] Kategoria ta obejmuje kredyty w rachunku bieżącym oraz kredyty gotówkowe spłacane jednorazowo.

Wykres 45.
Zmiana stanu kredytów konsumpcyjnych (mld zł)

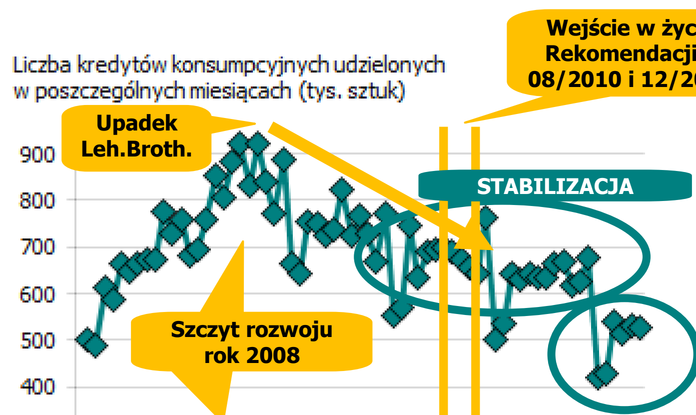
Obraz sytuacji był niejednorodny. Z jednej strony jest grupa banków, w której występuje znaczące zmniejszenie akcji kredytowej, a z drugiej strony jest grupa banków w której występuje jej znaczący przyrost. Największy spadek obserwowany jest w bankach, które w minionych okresach prowadziły agresywną strategię działania w obszarze consumer finance, co w ostatecznym rozrachunku doprowadziło do konieczności tworzenia wysokich odpisów, które wywierały negatywną presję na ich wyniki finansowe, a w niektórych przypadkach doprowadziły do wystąpienia dużych strat.

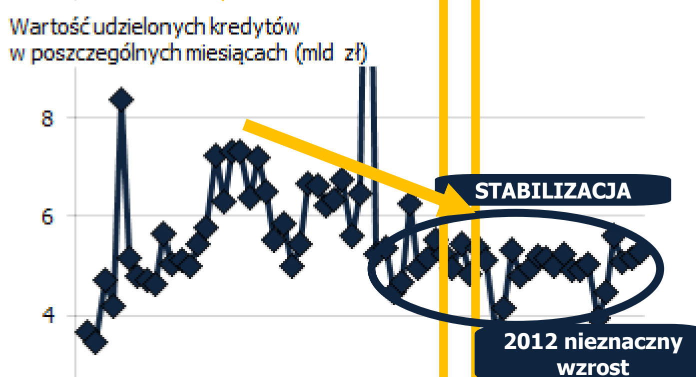
Obserwowany w ostatnich okresach **spadek akcji kredytów konsumpcyjnych wynika z:**

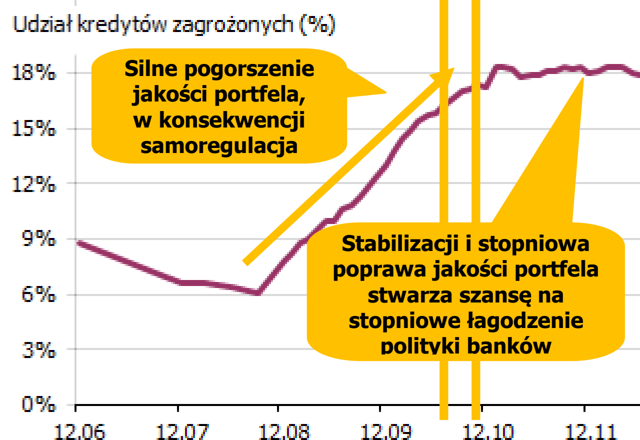
- **procesu samoregulacji ze strony banków**, do jakiego doszło na skutek silnego pogorszenia jakości kredytów konsumpcyjnych w latach 2009-2010 i związanej z tym konieczności tworzenia wysokich odpisów;
- pewnej **zmiany postaw gospodarstw domowych i banków do jakiej doszło na skutek globalnego kryzysu finansowego**, co oddziałuje w kierunku ograniczenia podaży i popytu (ujemna dynamika kredytów konsumpcyjnych obserwowana jest również w innych krajach UE – zob. dalej);
- **uchwalenia Rekomendacji T**. Należy jednak zaznaczyć, że część banków przyjęła rekomendację pozytywnie, wskazując że ograniczyła ona negatywną presję konkurencji. Jednak **mając na uwadze krótkoterminowy charakter kredytów konsumpcyjnych KNF dokonana złagodzenia niektórych zapisów Rekomendacji T i jej przeredagowania**;
- stopniowego **wzrostu konkurencji ze strony instytucji niebankowych**;
- **przenoszenia sprzedaży przez niektóre banki do firm pożyczkowych działających w ramach macierzystej grupy kapitałowej w celu ominięcia działań regulacyjnych. Zjawisko to jest szczególnie niekorzystne, gdyż prowadzi do przenoszenia ryzyka kredytowego w inne miejsce tej samej grupy kapitałowej, wzrostu ryzyka zgodności i reputacji, zmniejszenia przejrzystości działania, jak też wywiera negatywną presję konkurencyjną**.

UCHWALENIE REKOMENDACJI T A ROZWÓJ KREDYTÓW KONSUMPCYJNYCH

Źródło: UKNF, BIK, SKOK, Provident

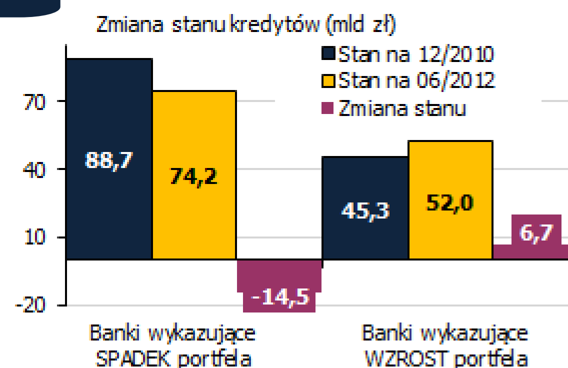

Szczyt akcji kredytowej przypadł na 2008 czyli 2 lata przed uchwaleniem Rekomendacji T

Zasadniczy spadek akcji kredytowej nastąpił w 2009

Gdyby Rekomendacja T była główną przyczyną spadku akcji kredytowej to należałoby oczekiwać jej istotnego spadku po uchwaleniu rekomendacji i spadek ten powinien wystąpić we wszystkich bankach, a to nie miało miejsca (w 409 bankach doszło do zmniejszenia, a w 213 do wzrostu portfela kredytów)

BANKI	2009	2010	2011	06/2012
Kr. konsumpcyjne (mld zł)	132,2	134,1	130,3	126,2
SKOKi				
Udzielone pożyczki (mld zł)	8,4	9,8	10,8	10,7
Liczba członków (tys.)	2 026	2 177	2 284	2 485
PROVIDENT POLSKA				
Udzielone pożyczki (mln GBP)	279,9	296,4	318,6	152,4
Liczba klientów (tys.)	758	782	834	847

Uchwalenie Rekomendacji T nie spowodowało masowego przejścia klientów do instytucji niebankowych

Inne grupy docelowe - przeciętna wartość kredytu:
- **banki 8 tys. zł**
- **firmy pożyczkowe 1 tys. zł**

GŁÓWNYMI PRZYCZYNAMI SPADKÓW SĄ PRAWDOPODBNIE
- **SAMOREGULACJA ZE STRONY BANKÓW**
- **OGRANICZENIE „ŻYCIA NA KREDYT" ZE STRONY KLIENTÓW**
- **ZMIANA MODELI BIZNESOWYCH W NIEKTÓRYCH BANKACH (m.in. zaniechanie nierentownej działalności oraz przenoszenie sprzedaży do innych firm działających w ramach grupy macierzystej)**

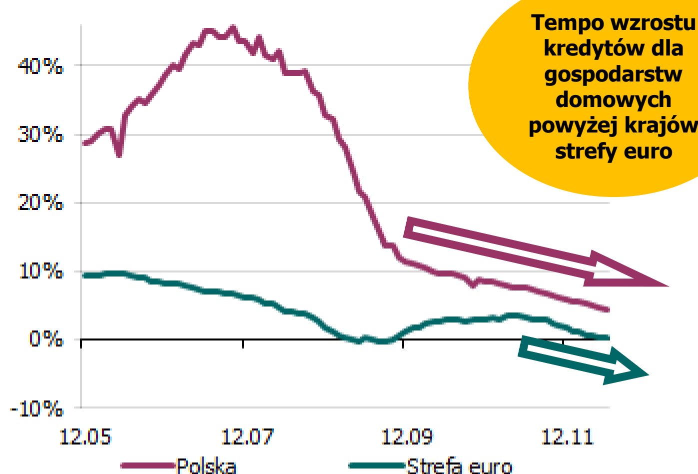
OSŁABIENIE DYNAMIKI AKCJI KREDYTOWEJ DLA GOSPODARSTW DOMOWYCH OBSERWOWANE JEST RÓWNIEŻ W KRAJACH STREFY

Tempo wzrostu akcji kredytowej w okresie 06/2011-06/2012

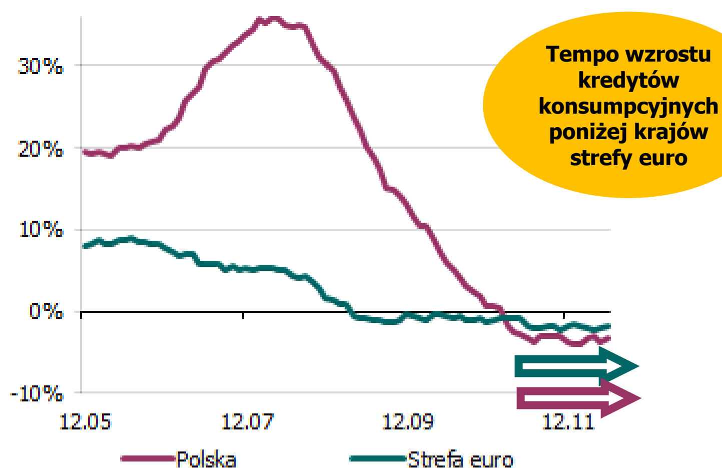
Roczne tempo wzrostu

Źródło: EBC, UKNF

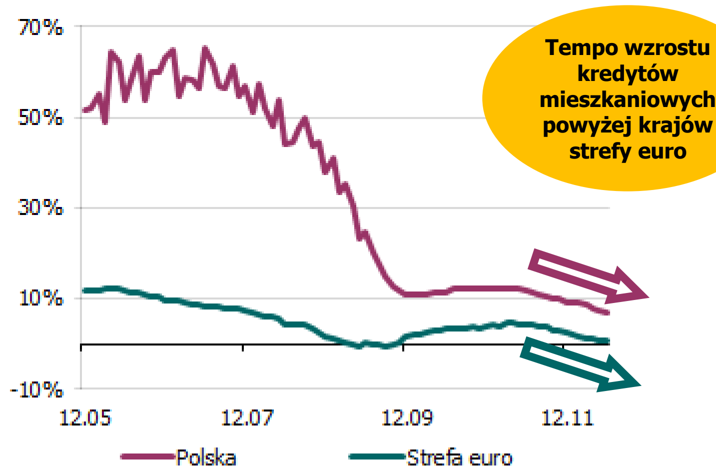
KREDYTY DLA GOSPODARSTW DOMOWYCH OGÓŁEM	
Słowacja	9,9%
Finlandia	5,6%
Malta	5,3%
Luksemburg	4,5%
Polska	4,4%
Cypr	3,8%
Francja	3,6%
Niemcy	1,1%
Włochy	0,9%
Austria	0,3%
Strefa euro	0,3%
Słowenia	-0,6%
Belgia	-2,0%
Estonia	-2,0%
Hiszpania	-2,6%
Irlandia	-2,9%
Portugalia	-3,2%
Holandia	-3,5%
Grecja	-5,2%

KONSUMPCYJNE	
Słowacja	12,4%
Luksemburg	10,7%
Finlandia	3,8%
Malta	3,6%
Niemcy	1,7%
Belgia	1,2%
Cypr	0,7%
Włochy	0,4%
Francja	-0,9%
Strefa euro	-1,9%
Holandia	-2,1%
Polska	-3,4%
Austria	-4,4%
Słowenia	-6,0%
Grecja	-6,6%
Estonia	-7,0%
Portugalia	-9,0%
Hiszpania	-9,6%
Irlandia	-14,5%

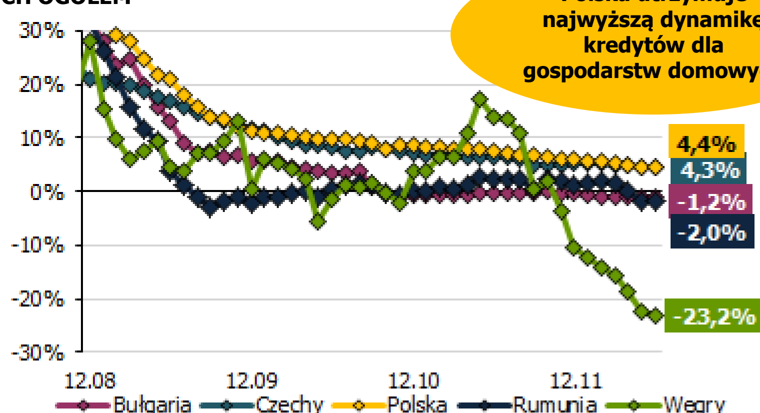
MIESZKANIOWE	
Słowacja	11,1%
Malta	7,5%
Luksemburg	7,3%
Polska	7,0%
Finlandia	6,5%
Francja	4,3%
Cypr	3,6%
Słowenia	3,1%
Austria	2,9%
Włochy	1,9%
Niemcy	1,3%
Strefa euro	0,8%
Irlandia	-0,1%
Estonia	-1,1%
Hiszpania	-2,2%
Portugalia	-2,2%
Belgia	-2,7%
Holandia	-3,4%
Grecja	-4,3%

OSŁABIENIE DYNAMIKI AKCJI KREDYTOWEJ DLA GOSPODARSTW DOMOWYCH OBSERWOWANE JEST RÓWNIEŻ W INNYCH „NOWYCH" KRAJACH CZŁONKOWSKICH UE

KREDYTY DLA GOSPODARSTW DOMOWYCH OGÓŁEM

Polska	4,4%
Czechy	4,3%
Bułgaria	-1,2%
Rumunia	-2,0%
Litwa	-4,3%
Łotwa	-12,2%
Węgry	-23,2%

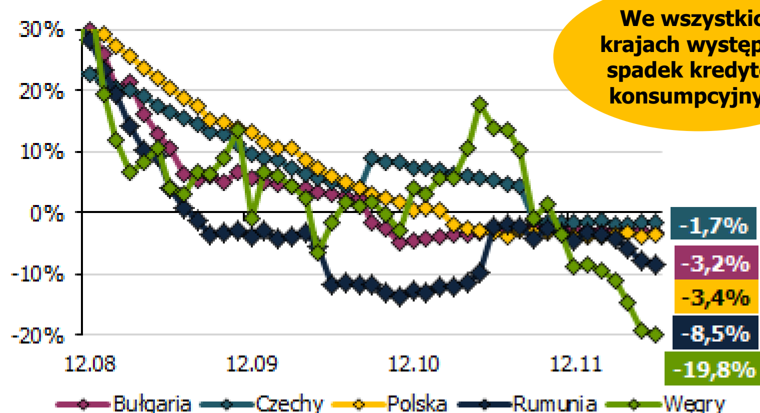
Polska utrzymuje najwyższą dynamikę kredytów dla gospodarstw domowych

STRUKTURA WALUTOWA kredytów dla gospodarstw domowych

	waluta krajowa	waluty obce	
Bułgaria	59%	41%	BGN powiązany z EUR
Czechy	100%	0%	
Litwa	27%	73%	LTL powiązany z EUR
Łotwa	10%	90%	LVL powiązany z EUR
Polska	61%	39%	
Rumunia	33%	67%	
Węgry	38%	62%	

KONSUMPCYJNE

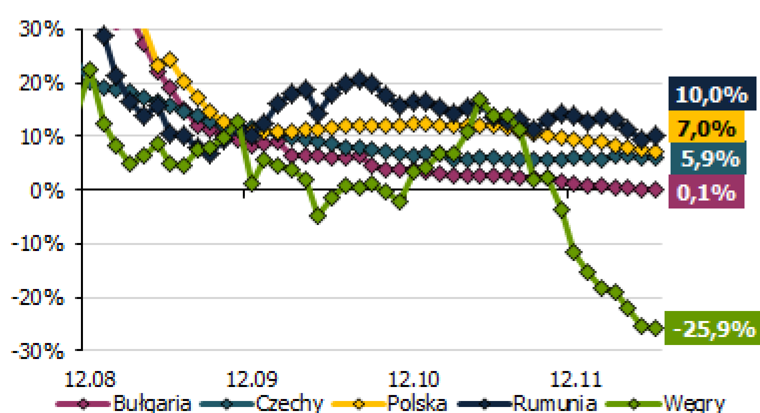
Czechy	-1,7%
Bułgaria	-3,2%
Polska	-3,4%
Rumunia	-8,5%
Łotwa	-10,1%
Węgry	-19,8%
Litwa	-22,1%

We wszystkich krajach występuje spadek kredytów konsumpcyjnych

MIESZKANIOWE

Rumunia	10,0%
Polska	7,0%
Czechy	5,9%
Bułgaria	0,1%
Litwa	-1,5%
Łotwa	-11,2%
Węgry	-25,9%

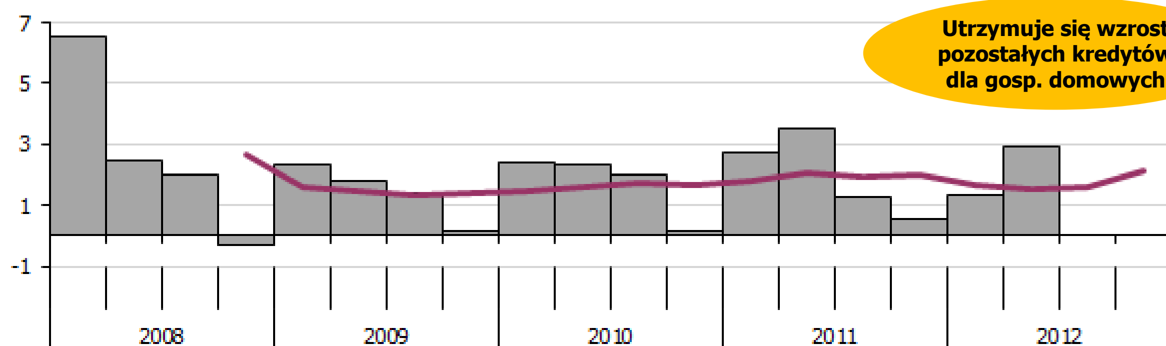
Źródło: UKNF, banki centralne, obliczenia własne
(dla Polski, Rumunii, Węgier dokonano korekty wynikającej ze zmian kursów walut)

Dynamika akcji kredytowej dla gospodarstw domowych relatywnie wysoka na tle innych krajów, ale możliwe jest jej zmniejszenie w kolejnych okresach

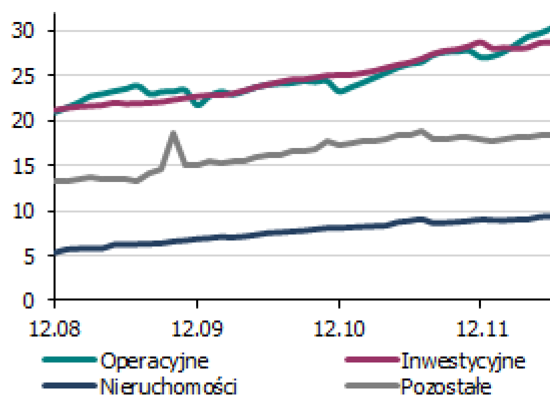
Tabela 11. Pozostałe kredyty dla gospodarstw domowych

	Wartość bilansowa brutto (mld zł)				Zmiana			
					do 12/2011		do 06/2011	
	06/11	12/11	03/12	06/12	mld zł	%	mld zł	%
Ogółem	80,2	82,9	83,8	86,9	4,0	4,9%	6,7	8,4%
Operacyjne	26,4	27,1	28,5	30,3	3,2	12,0%	4,0	15,1%
Inwestycyjne	26,5	28,8	28,1	28,7	0,0	-0,1%	2,2	8,4%
Nieruchomości	8,9	9,0	9,0	9,4	0,3	3,8%	0,5	5,5%
Pozostałe należności	18,5	18,0	18,2	18,5	0,5	2,8%	0,0	0,0%
Struktura wg waluty								
- złotowe	73,5	75,8	77,3	80,6	4,8	6,3%	7,1	9,7%
- walutowe	6,7	7,1	6,5	6,4	-0,8	-10,6%	-0,4	-5,8%

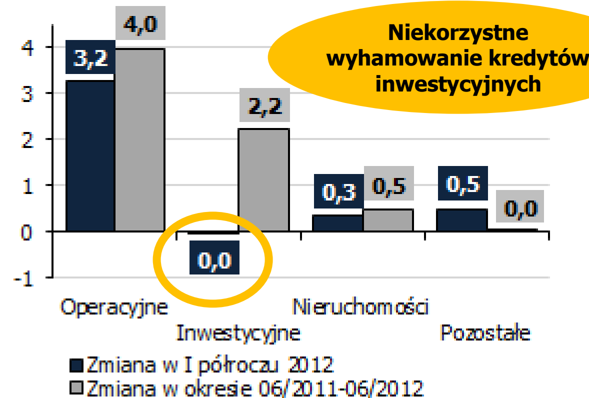
Wykres 46.
Kwartalny przyrost pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych skorygowany o zmiany kursów walut (mld zł)

Wykres 47.
Struktura pozostałych kredytów dla gosp. dom. (mld zł)

Wykres 48.
Zmiana stanu poszczególnych kredytów (mld zł)

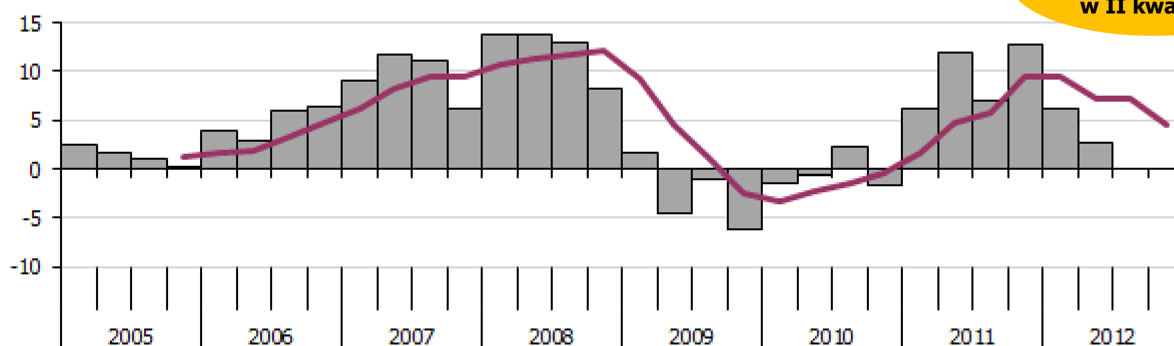
Wartość pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych (głównie operacyjnych i inwestycyjnych dla drobnych przedsiębiorstw) **zwiększyła się** w I półroczu br. o 4,0 mld zł, tj. o 4,9% (rok/rok o 6,7 mld zł; 8,4%). Po uwzględnieniu wpływu zmian kursów walut o około 4,2 mld zł, tj. o około **5,1%** (rok/rok o 6,0 mld zł; **7,5%**). Za niekorzystne trzeba jednak uznać **wyhamowanie rozwoju kredytów inwestycyjnych**, co najprawdopodobniej wynika z pogorszenia perspektyw wzrostu gospodarki, a w konsekwencji prowadzi do ograniczenia popytu na kredyty inwestycyjne.

Tabela 12. Kredyty dla przedsiębiorstw

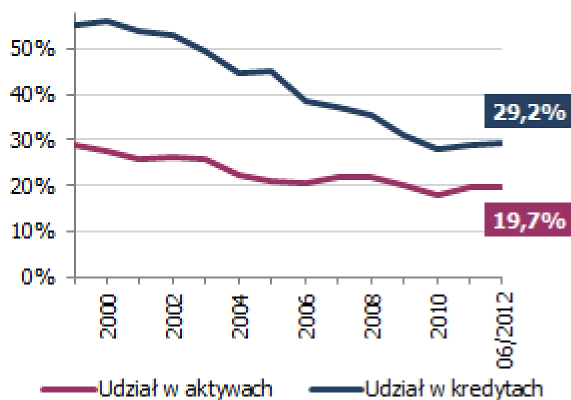
	Wartość bilansowa brutto (mld zł)				Zmiana			
					do 12/2011		do 06/2011	
	06/11	12/11	03/12	06/12	mld zł	%	mld zł	%
Ogółem	236,8	264,5	266,3	271,4	6,8	2,6%	34,6	14,6%
Operacyjne	100,8	105,4	110,1	112,2	6,8	6,5%	11,4	11,3%
Inwestycyjne	70,6	84,0	83,4	84,0	0,0	0,0%	13,4	19,0%
Nieruchomości	44,5	48,3	47,4	49,1	0,8	1,7%	4,6	10,4%
Pozostałe należności	21,0	26,9	25,4	26,1	-0,8	-3,1%	5,1	24,3%
Struktura wg waluty								
- złotowe	179,4	192,9	201,4	204,0	11,1	5,8%	24,6	13,7%
- walutowe	57,4	71,7	64,9	67,4	-4,3	-6,0%	10,0	17,3%

Wykres 49.
Kwartalny przyrost kredytów dla przedsiębiorstw skorygowany o zmiany kursów (mld zł)

Wyhamowanie tempa wzrostu w II kwartale

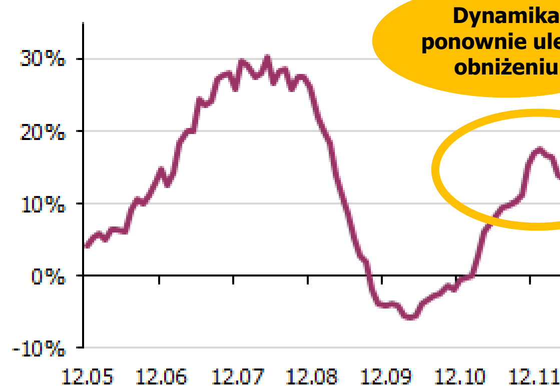

Wykres 50.
Rola kredytów dla przedsiębiorstw (%)

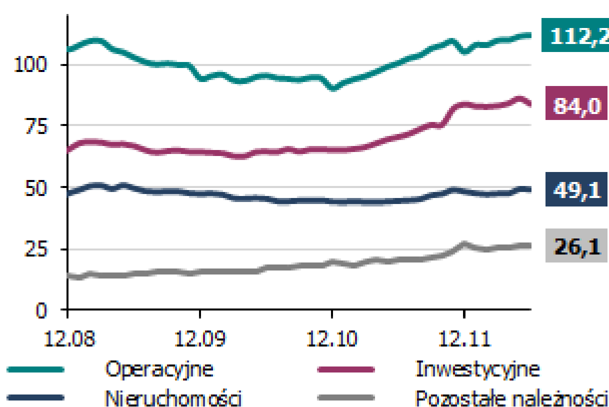

Wykres 51.
Roczne tempo wzrostu kredytów dla przedsiębiorstw (%)

Dynamika ponownie ulega obniżeniu

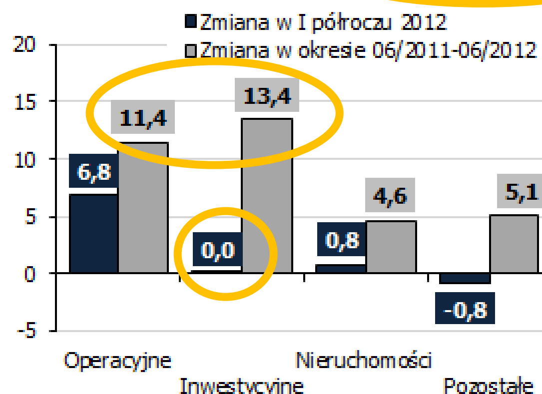

Wykres 52.
Struktura kredytów dla przedsiębiorstw (mld zł)

Wykres 53.
Zmiana stanu kredytów (mld zł)

Niekorzystne wyhamowanie kredytów inwestycyjnych

Wartość kredytów dla sektora przedsiębiorstw zwiększyła się w I półroczu br. o 6,8 mld zł, tj. o 2,6% (rok/rok o 34,6 mld zł; 14,6%), a po uwzględnieniu wpływu zmian kursów walut o około 8,9 mld zł, tj. o około 3,4% (rok/rok 28,7 mld zł; 11,8%). Kontynuowana była tendencja, jaka pojawiła się w 2011 r., polegająca szybszym wzroście kredytów przedsiębiorstw niż gospodarstw domowych. Jednak uległa ona osłabieniu.

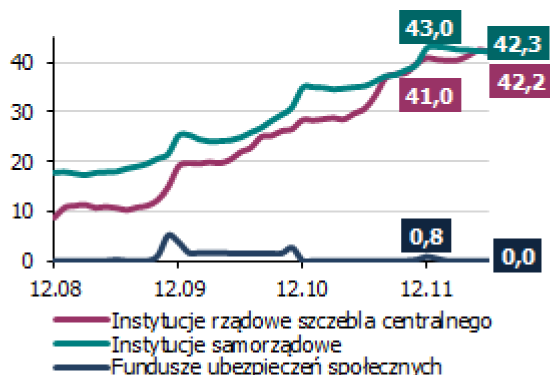
Pomimo obserwowanego w skali półrocza wzrostu **w II kwartale doszło do wyraźnego wyhamowania wzrostu** akcji kredytowej (skorygowany o zmiany kursów walut przyrost akcji kredytowej w I kwartale wyniósł 6,2 mld zł, a w II już tylko 2,7 mld zł), co potwierdza spadek aktywności w gospodarce. W szczególności niekorzystna jest **stagnacja kredytów inwestycyjnych** wynikająca z pogorszenia perspektyw wzrostu gospodarki i zmniejszenia wzrostu inwestycji publicznych. W związku ze spadkiem tempa wzrostu gospodarczego w kolejnych okresach należy liczyć się z możliwością osłabienia akcji kredytowej lub jej zmniejszeniem.

Tabela 13. Kredyty dla przedsiębiorstw według branż – mln zł (kredyty > 500 tys. zł)

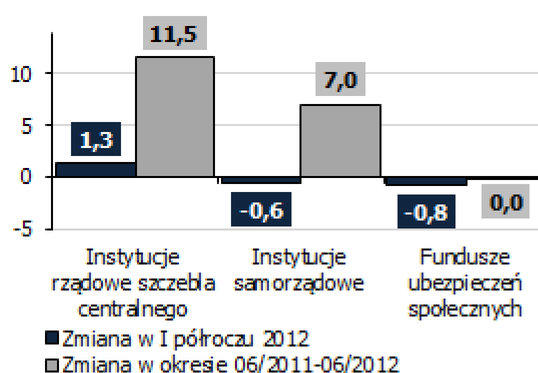
	12/2011	06/2012	Zmiana
Przemysł	68 188	68 682	494
- spożywczy	15 566	15 082	-484
- chemiczny i farmaceutyczny	9 508	10 271	763
- metalurgiczny	9 455	9 759	304
- drzewny i papierniczy	7 360	7 388	28
- rafinerie i koksownictwo	8 174	7 347	-826
- maszynowy	6 174	6 273	99
- pozostałe	11 952	12 562	610
Handel	49 891	52 223	2 331
Budownictwo	31 910	34 241	2 331
Obsługa nieruchomości	46 903	45 950	-953
Działalność profesjonalna naukowa i techniczna	7 958	8 648	691
Wynajem, dzierżawa, usługi	8 136	8 575	438
Gastronomia i hotelarstwo	7 391	7 682	291
Rolnictwo, leśnictwo, rybactwo	6 069	6 495	426
Telekomunikacja i media	5 944	5 999	56
Transport i magazyny	5 429	5 506	78
Energetyka	5 655	5 432	-223
Pozostałe sekcje	10 597	11 308	710
RAZEM	254 070	260 741	6 670

W ujęciu branżowym dominują kredyty udzielone przedsiębiorstwom przetwórstwa przemysłowego (26,3%), handlu (20,0%), obsługi rynku nieruchomości (17,6%) oraz przedsiębiorstwom budowlanym (13,1%), na które przypadało ponad 75% ogółu kredytów udzielonych sektorowi przedsiębiorstw (szerzej zob. rozdz. 7).

Wykres 54.
Struktura kredytów dla sektora budżetowego (mld zł)

Wykres 55.
Zmiana stanu kredytów (mld zł)

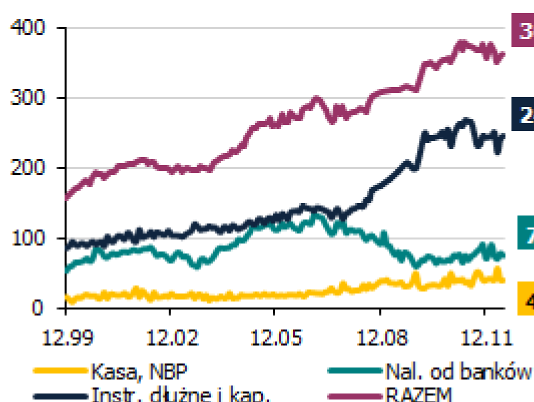

Wartość kredytów dla sektora budżetowego **pozostała na poziomie z końca ub.r**. (85 mld zł). Należy jednak mieć na uwadze, że w ostatnich latach ich wzrost następował w II połowie roku.

Tabela 14. Wybrane aktywa płynne

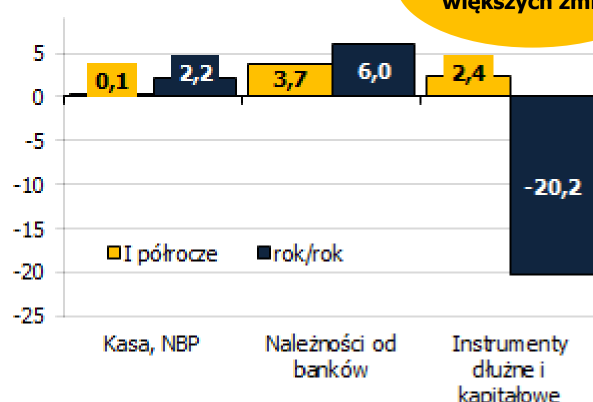
	Wartość bilansowa (mld zł)				Zmiana			
					do 12/2011		do 06/2011	
	06/11	12/11	03/12	06/12	mld zł	%	mld zł	%
Ogółem	373,6	355,5	365,9	361,6	6,2	1,7%	-12,0	-3,2%
1/ Kasa, NBP	38,2	40,3	40,7	40,4	0,1	0,3%	2,2	5,8%
2/ Należności od banków	69,4	71,8	74,7	75,5	3,7	5,1%	6,0	8,7%
- rezydent	48,5	41,3	55,2	47,8	6,4	15,6%	-0,7	-1,5%
- nierezydent	21,0	30,5	19,5	27,7	-2,8	-9,1%	6,7	32,2%
3/ Instrumenty dłużne i kapitałowe	266,0	243,4	250,5	245,7	2,4	1,0%	-20,2	-7,6%
- banki centralne	104,7	93,3	88,1	93,8	0,4	0,5%	-10,9	-10,4%
- papiery skarbowe	146,0	130,8	142,3	131,3	0,5	0,4%	-14,8	-10,1%

Wykres 56.
Wybrane pozycje aktywów (mld zł)

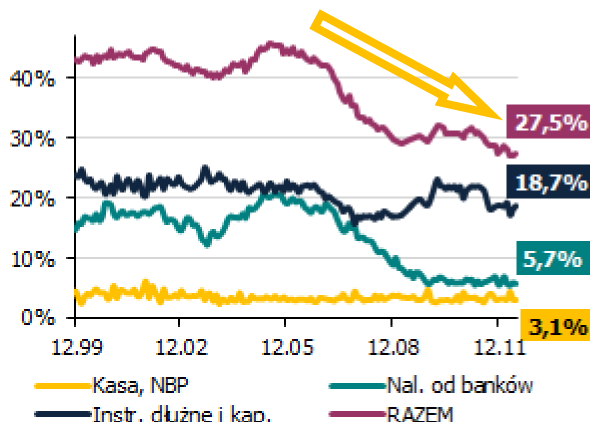

Wykres 57.
Zmiana stanu (mld zł)

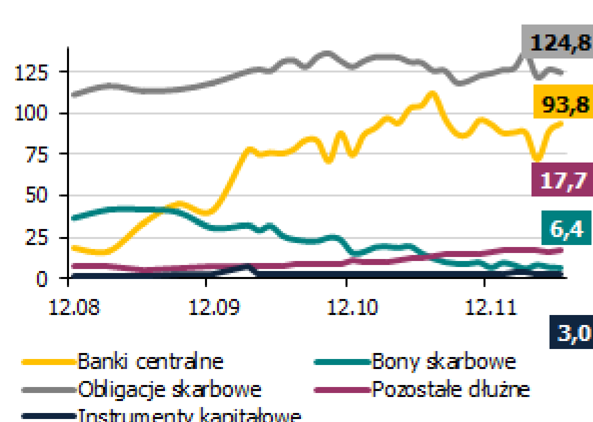
Najpłynniejsze aktywa bez większych zmian

Wykres 58.
Udział w aktywach (%)

Wykres 59.
Instrumenty dłużne i kapitałowe (mld zł)

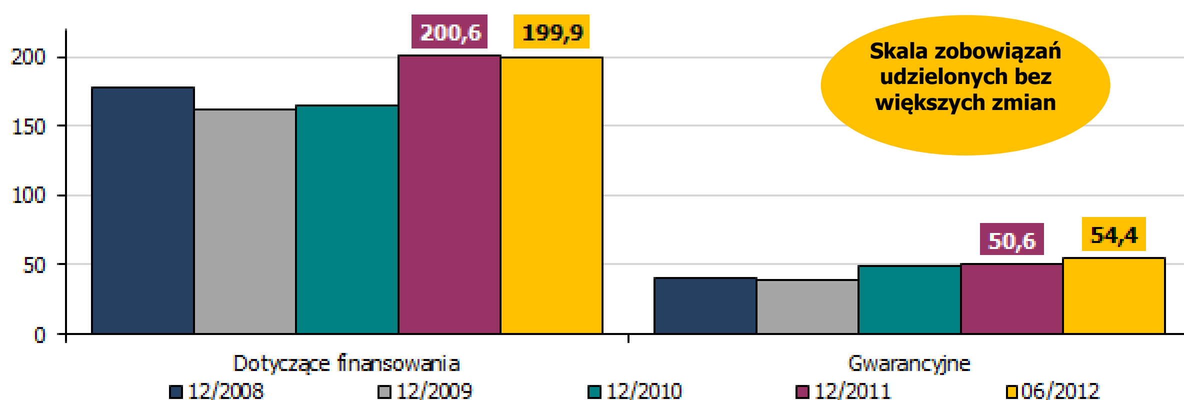
Łączna wartość **najpłynniejszych aktywów**[10] pozostała **bez większych zmian** (wzrost o 6,2 mld zł; 1,7%), a udział tych aktywów pozostał na poziomie z końca ub.r. i wynosił 27,5% (w I kwartale odnotowano przejściowy wzrost udziału). W niektórych bankach udział tych środków w sumie bilansowej jest jednak istotnie niższy.

W kontekście finansowania zagranicznego (zob. dalej) warto zwrócić uwagę, że **poziom lokat polskich banków w bankach nierezydentach pozostaje w ostatnich latach względnie stabilny** (stan tych lokat waha się w granicach 15-30 mld zł). W I kwartale doszło do spadku stanu tych lokat, a w II do ich ponownego wzrostu.

[10] Zdefiniowanych tutaj, jako suma środków zgromadzonych w kasach, bankach centralnych, należności od banków oraz portfela instrumentów dłużnych i kapitałowych.

Umiarkowane tempo wzrostu skali działania, niewielkie zmiany stóp procentowych (jedna podwyżka stóp procentowych przez RPP) oraz ograniczona zmienność złotego przełożyła się na **stabilizację skali operacji pozabilansowych**.

Wykres 60.
Zobowiązania udzielone (mld zł)

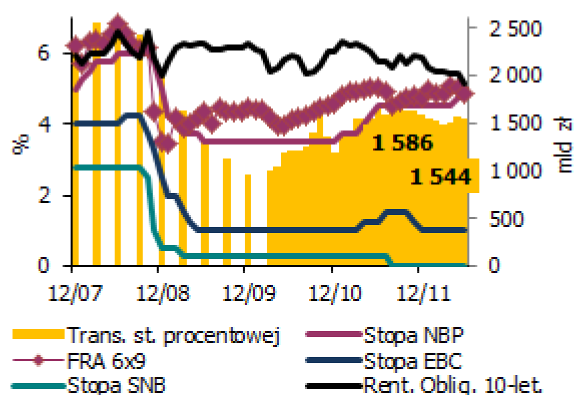

Wartość udzielonych zobowiązań dotyczących finansowania pozostała na poziomie z końca ub.r. Większość zobowiązań (75,7%) stanowiły zobowiązania wobec podmiotów sektora niefinansowego i wynikały z tytułu przyznanych linii kredytowych (138,4 mld zł).

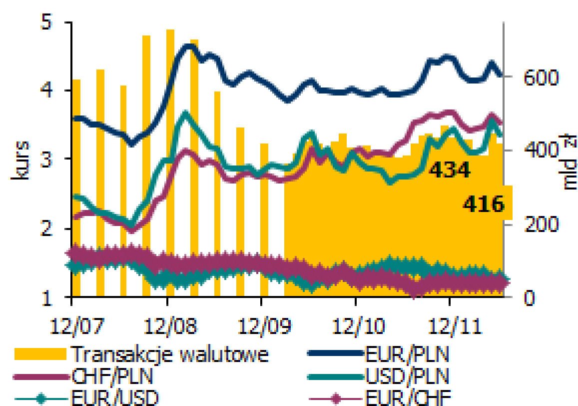
Wartość gwarancji udzielonych przez banki nieznacznie się zwiększyła (o 7,5%), z czego większość (81,3%) stanowiły gwarancje udzielone na rzecz podmiotów sektora niefinansowego (w tym 14,6 mld zł z tytułu gwarancji spłaty kredytów).

Skala operacji instrumentami pochodnymi bez większych zmian

Wykres 61.
Instrumenty pochodne – transakcje stopy procentowej (wartość nominalna- mld zł)

Wykres 62.
Instrumenty pochodne – transakcje walutowe (wartość nominalna- mld zł)

Na koniec czerwca br. **wartość nominalna zawartych transakcji instrumentami pochodnymi** wynosiła 1 959,9 mld zł i była o 59,4 mld zł, tj. o 2,9% niższa niż na koniec ub.r.

Otwarte pozycje na instrumentach pochodnych wykazało 46 banków, przy czym **na 5 banków przypadało prawie 70% zawartych transakcji** (według wartości nominalnej), a na 10 banków ponad 90%.

W strukturze dominowały transakcje stopy procentowej, które na koniec czerwca br. stanowiły 78,8% ogółu otwartych pozycji na instrumentach pochodnych według ich wartości nominalnej. Wśród nich największe pozycje stanowiły IRS (48,7% ogółu otwartych pozycji na wszystkich instrumentach pochodnych), FRA (25,8%) i OIS (3,1%), przy czym najlepiej rozwiniętym rynkiem był rynek FRA[11].

Na **walutowe instrumenty pochodne** przypadało 21,2% ogółu otwartych pozycji, przy czym największe znaczenie miały transakcje Fx swap (10,1%), CIRS (6,6%) i outright forward (2,6%).

Pozostałe rodzaje instrumentów pochodnych miały marginalne znaczenie.

[11] Wyższa nominalna wartość transakcji IRS niż FRA wynika z faktu, że transakcje IRS często zawierane są na okresy kilkuletnie, co powoduje, że pozostają one dłużej w pozabilansie.

5 ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Ograniczone tempo wzrostu bazy depozytowej w połączeniu ze spadkiem finansowania zagranicznego może stanowić barierę rozwoju akcji kredytowej

Struktura finansowania działalności względnie stabilna:
- **umiarkowany wzrost depozytów gospodarstw domowych**
- **okresowy spadek depozytów przedsiębiorstw**
- **nieznaczny spadek depozytów i kredytów sektora finansowego**
- **okresowy napływ depozytów sektora budżetowego**

Uwagę zwraca zmniejszenie finansowania zagranicznego wynikające ze zmiany struktury finansowania i zmiany polityki kredytowej

Tabela 15. Źródła finansowania

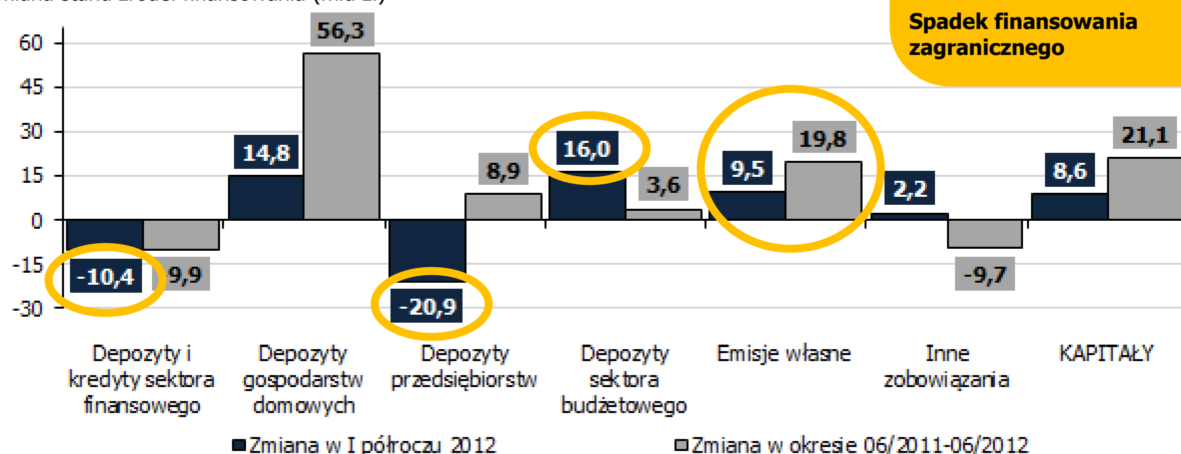
	Wartość bilansowa brutto (mld zł)				Zmiana NOMINALNA				Zmiana SKORYGOWANA o zmiany kursów walut			
					do 12/2011		do 06/2011		do 12/2011		do 06/2011	
	06/11	12/11	03/12	06/12	mld zł	%	mld zł	%	mld zł	%	mld zł	%
ZOBOWIĄZANIA	1 107,8	1 165,7	1 163,5	1 176,8	11,1	1,0%	69,0	6,2%	18,5	1,6%	44,2	3,9%
wg sektorów												
1/ Finansowy	354,6	362,2	363,1	361,6	-0,6	-0,2%	7,0	2,0%				
w tym dep. i kred.	266,1	266,6	259,7	256,2	-10,4	-3,9%	-9,9	-3,7%	-6,3	-2,4%	-24,7	-8,8%
2/ Niefinansowy	640,6	712,8	699,2	705,6	-7,2	-1,0%	65,0	10,2%				
w tym depozyty	627,2	698,6	686,3	693,8	-4,8	-0,7%	66,5	10,6%	-3,0	-0,4%	58,6	9,2%
- gosp. dom.	435,8	477,4	485,8	492,2	14,8	3,1%	56,3	12,9%	15,7	3,3%	51,3	11,6%
- przedsiębiorstw	176,2	206,0	184,8	185,1	-20,9	-10,1%	8,9	5,1%	-19,9	-9,7%	6,1	3,4%
3/ Budżetowy	70,4	51,7	65,7	71,3	19,6	38,0%	0,9	1,3%				
w tym depozyty	61,4	49,0	54,9	64,9	16,0	32,6%	3,6	5,8%	16,2	33,3%	3,5	5,6%
4/ Pozostałe	42,3	39,1	35,5	38,4	-0,8	-1,9%	-4,0	-9,4%				
wg kraju												
1/ Rezydent	870,6	923,4	942,8	952,8	29,4	3,2%	82,2	9,4%	32,2	3,5%	74,0	8,4%
2/ Nierezydent	237,2	242,3	220,7	224,1	-18,3	-7,5%	-13,2	-5,6%	-13,7	-5,8%	-29,7	-11,7%
w tym z grupy	x	145,6	128,1	125,6	-20,0	-13,7%						
Inf. dodatkowa												
- emisje własne	32,5	42,8	47,5	52,3	9,5	22,3%	19,8	61,1%				
- zob. podporząd.	9,8	10,1	6,8	7,4	-2,7	-26,6%	-2,5	-25,0%				
KAPITAŁY	116,5	129,0	139,3	137,6	8,6	6,7%	21,1	18,1%				

Wzrost:
- depozyty sek. budżetowego
- depozyty gosp. dom.
- emisje własne
- kapitały

Spadek:
- depozyty przedsiębiorstw
- dep. i kred. sek. finansowego

Spadek finansowania zagranicznego

Wykres 63.
Zmiana stanu źródeł finansowania (mld zł)

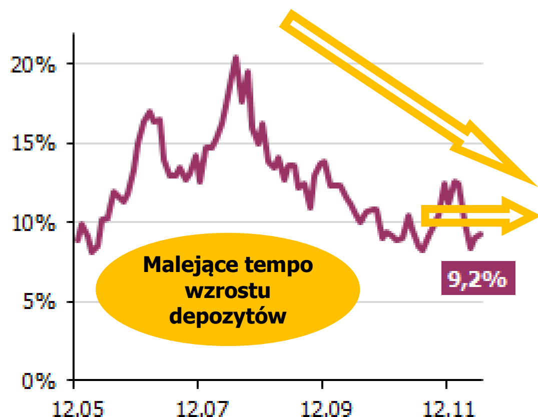

W I półroczu br. nastąpiło **zmniejszenie tempa wzrostu zobowiązań**. Wartość zobowiązań ogółem wzrosła o 11,1 mld zł, tj. o **1,0%** (rok/rok o 69,0 mld zł; 6,2%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów

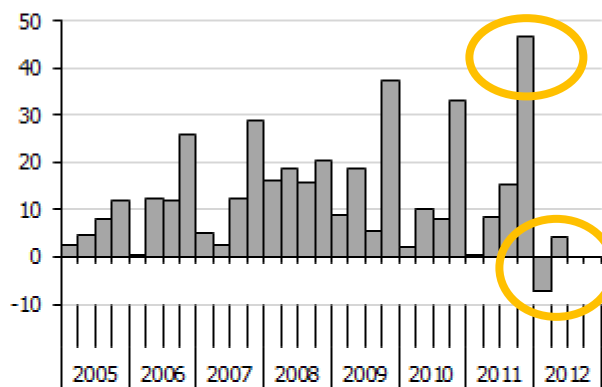
walutowych o około 18,5 mld zł, tj. o **1,6%** (rok/rok o 44,2 mld zł; 3,9%). **Wyhamowanie** było szczególnie wyraźne **w II kwartale** (przyrost zobowiązań skorygowany o zmiany kursów walut I i II kwartale wyniósł odpowiednio: 14,2 oraz 4,3 mld zł). W kierunku wzrostu zobowiązań oddziaływało zwiększenie depozytów i kredytów sektora budżetowego, gospodarstw domowych oraz emisji własnych. Z drugiej strony odnotowano zmniejszenie stanu depozytów przedsiębiorstw oraz depozytów i kredytów sektora finansowego. Nastąpiło też zmniejszenia finansowania zagranicznego, w tym środków pochodzących z macierzystych grup kapitałowych. Spadek tempa wzrostu zobowiązań należy wiązać ze zmniejszeniem aktywności w gospodarce, jak też zmianami zachodzącymi w strategiach działania banków.

Główną pozycję zobowiązań stanowiły depozyty sektora niefinansowego (59,0%) oraz depozyty i kredyty otrzymane z sektora finansowego (21,8%), a w dalszej kolejności depozyty sektora budżetowego (5,4%) oraz emisje własne (4,4%). Pomiędzy bankami zachodzą jednak istotne różnice w strukturze finansowania działalności, co wynika z różnic w ich modelu biznesowym.

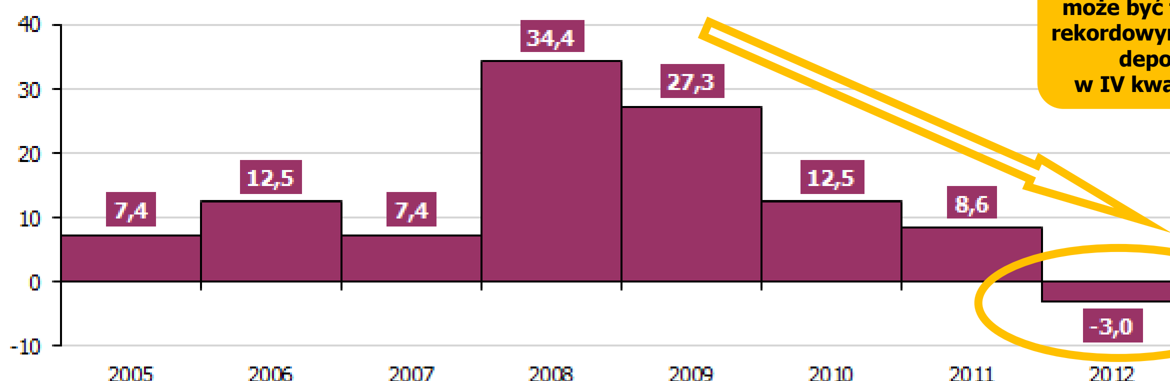
Wykres 64.
Roczne tempo wzrostu depozytów sektora niefinansowego skorygowane o zmiany kursów (%)

Wykres 65.
Kwartalna zmiana stanu depozytów sektora niefinansowego skorygowana o zmiany kursów (mld zł)

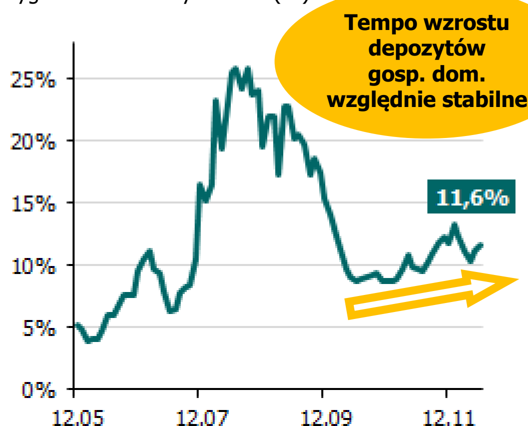

Wykres 66.
Zmiana stanu depozytów sektora niefinansowego w I półroczu skorygowana o zmiany kursów (mld zł)

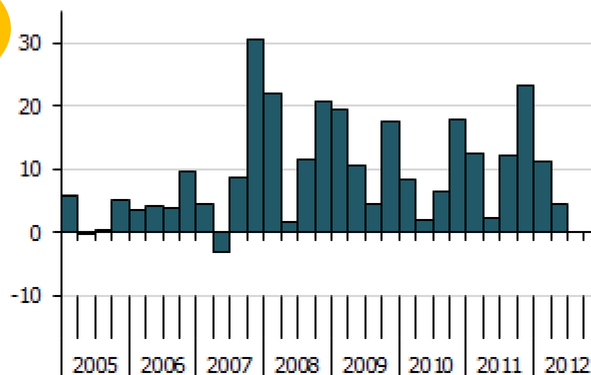

Wartość **depozytów sektora niefinansowego zmniejszyła się** w I półroczu br. o 4,8 mld zł, tj. -0,7% (rok/rok wzrost o 66,5 mld zł; 10,6%), przy czym po wyeliminowaniu wpływu zmian kursowych spadek wyniósłby około 3,0 mld zł, tj. -0,4% (rok/rok wzrost o 58,6 mld zł; 9,2%). Zwraca przy tym uwagę, że jest to **pierwszy od wielu lat spadek depozytów w okresie półrocznym**, który najprawdopodobniej wynika z rekordowego napływu depozytów w IV kwartale ub.r., ale może być też wynikiem spadku tempa wzrostu gospodarki.

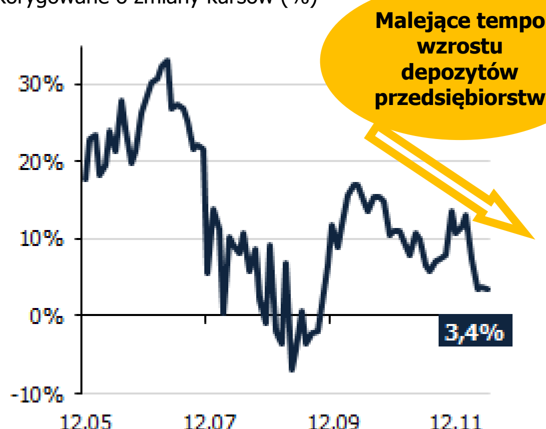
Wykres 67.
Roczne tempo wzrostu depozytów gospodarstw domowych skorygowane o zmiany kursów (%)

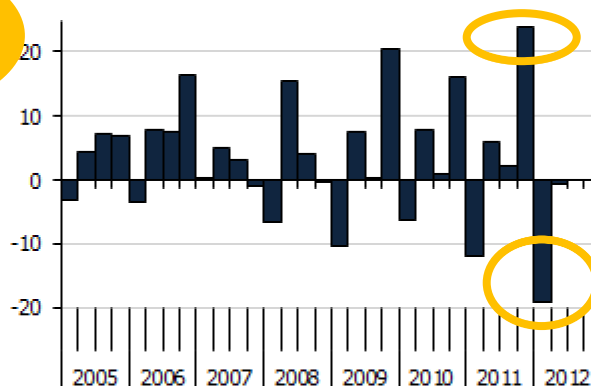
Wykres 68.
Kwartalna zmiana stanu depozytów gospodarstw domowych skorygowana o zmiany kursów (mld zł)

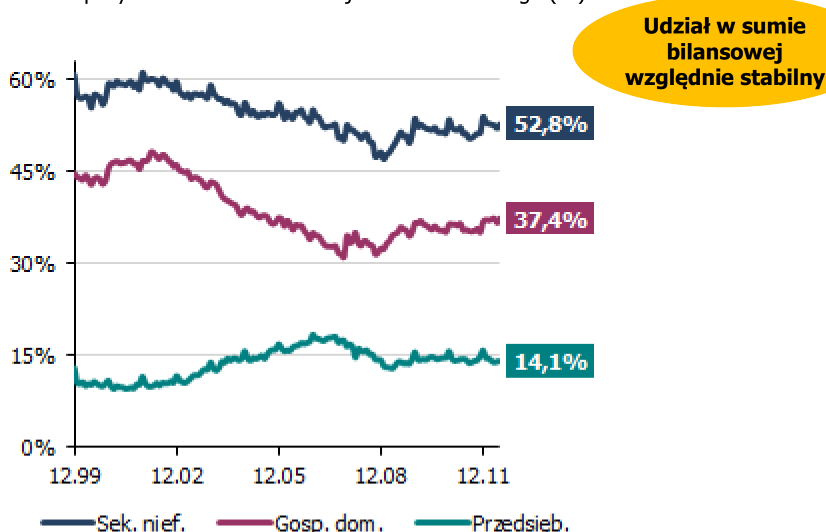
Wykres 69.
Roczne tempo wzrostu depozytów przedsiębiorstw skorygowane o zmiany kursów (%)

Wykres 70.
Kwartalna zmiana stanu depozytów przedsiębiorstw skorygowana o zmiany kursów (mld zł)

Wykres 71.
Udział depozytów w sumie bilansowej sektora bankowego (%)

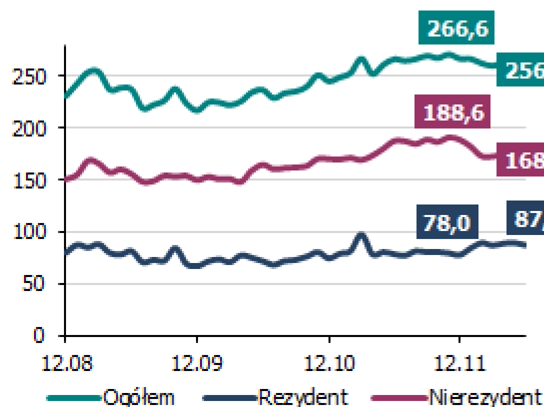

Główną przyczyną spadku było charakterystyczne dla pierwszych miesięcy roku **zmniejszenie depozytów przedsiębiorstw**, których wartość obniżyła się o 20,9 mld zł, tj. **-10,1%** (rok/rok wzrost o 8,9 mld zł; **5,1%**). Trzeba jednak zauważyć, że w br. spadek ten jest wyjątkowo głęboki, co po części wynikało z rekordowo

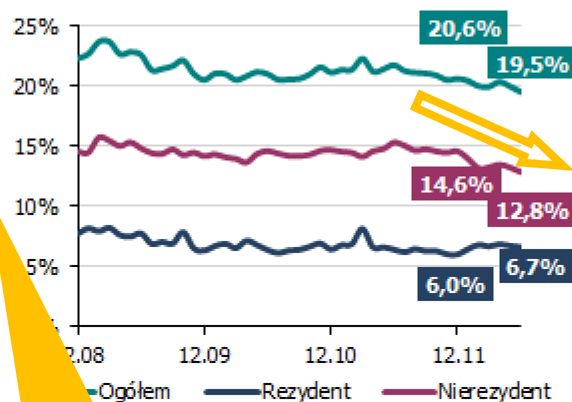
wysokiego napływu środków przedsiębiorstw w ostatnim kwartale ub.r. Niemniej jednak zauważalne jest wyraźne zmniejszenie rocznej dynamiki depozytów sektora przedsiębiorstw, co prawdopodobnie ma związek z osłabieniem koniunktury w gospodarce.

Wartość depozytów gospodarstw domowych uległa zwiększeniu o 14,8 mld zł, tj. o **3,1%** (rok/rok o 56,3 mld zł; **12,9%**), a tempo ich wzrostu było relatywnie wysokie, choć w związku ze spowolnieniem tempa wzrostu gospodarki należy liczyć się z możliwością jego obniżenia w kolejnych okresach.

Wykres 72.
Depozyty i kredyty sektora finansowego (mld zł)

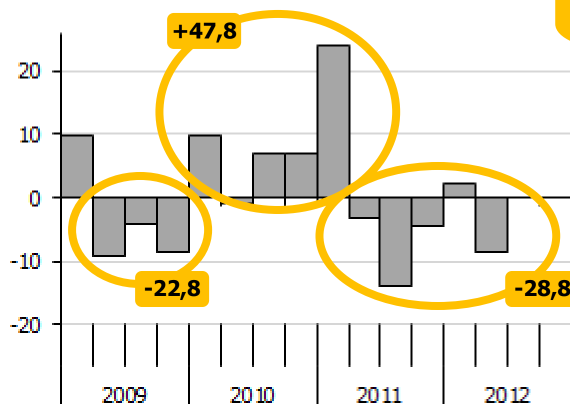

Wykres 73.
Udział w sumie bilansowej (%)

Spadek środków nierezydenta w I półroczu na skutek zmiany strategii niektórych banków i umocnienia złotego

Wykres 74.
Kwartalna zmiana stanu depozytów i kredytów sektora finansowego skorygowana o zmiany kursów walut (mld zł)

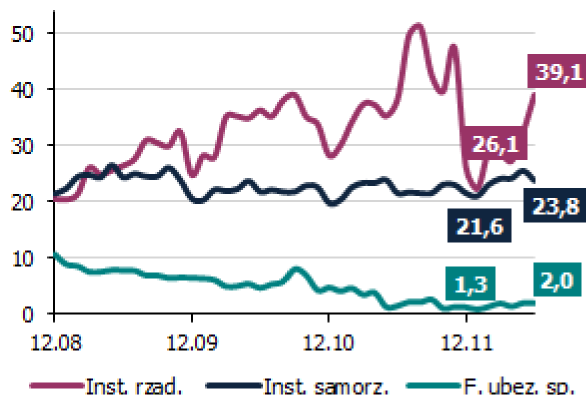

Zmiana struktury finansowania i operacje skarbowe

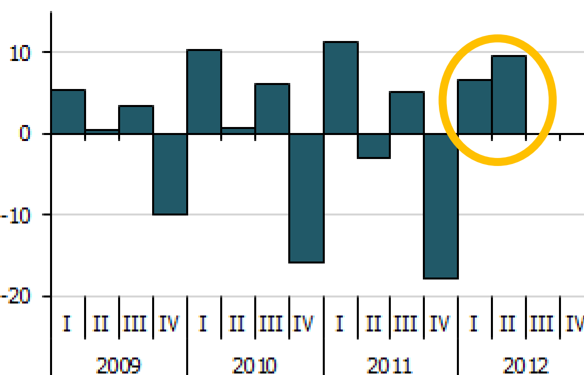
W I półroczu br. doszło do **zmniejszenia stanu depozytów sektora finansowego** o 10,4 mld zł, tj. -3,9% (rok/rok o 9,9 mld zł; -3,7%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursowych o około -6,3 mld zł, tj. **-2,4%** (rok/rok -24,7 mld zł; -8,8%). Główną przyczyną spadku jest zmiana strategii działania oraz struktury finansowania do jakiej dochodzi w niektórych bankach. Dodatkowo należy mieć na uwadze, że stan tych środków wykazuje istotne wahania wynikające ze zmian kursów walut (ze względu na blisko 60% udział środków walutowych) oraz operacje dokonywane na rynku pieniężnym.

Większość kredytów i depozytów sektora finansowego pochodziła od zagranicznych podmiotów macierzystej grupy kapitałowej (zob. dalej).

Wykres 75.
Struktura depozytów sektora budżetowego (mld zł)

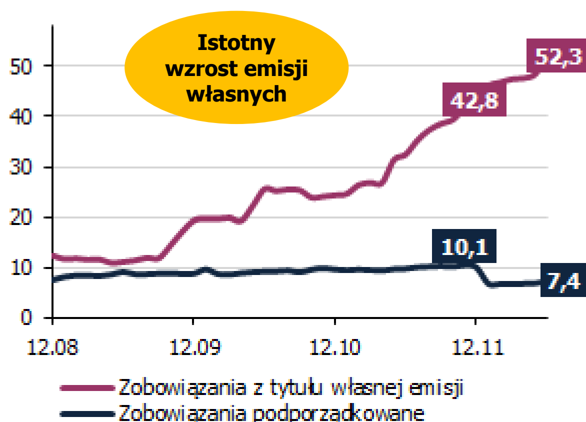

Wykres 76.
Kwartalna zmiana depozytów sektora budżetowego (mld zł)

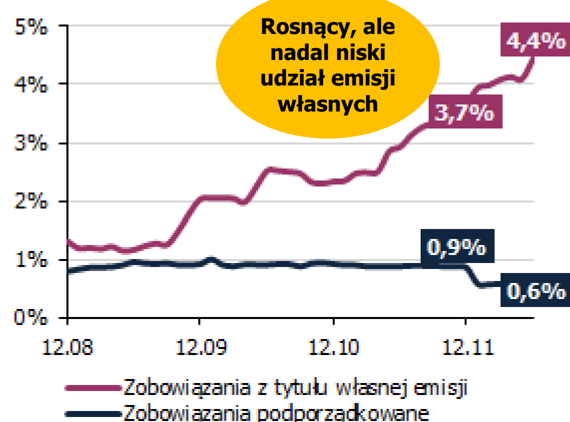

W I półroczu br. doszło do **charakterystycznego dla początku roku silnego napływu depozytów sektora budżetowego**, których wartość zwiększyła się o 16,0 mld zł, tj. o 32,6% (rok/rok o 3,6 mld zł; 5,8%). Wzrost ten był jednak silnie skoncentrowany w kilku bankach. Trzeba mieć jednak na uwadze, że w II połowie roku (w szczególności w IV kwartale) stan tych środków zapewne ulegnie istotnemu obniżeniu.

Wykres 77.
Emisje własne i pożyczki podporządkowane (mld zł)

Wykres 78.
Udział w zobowiązaniach sektora bankowego (%)

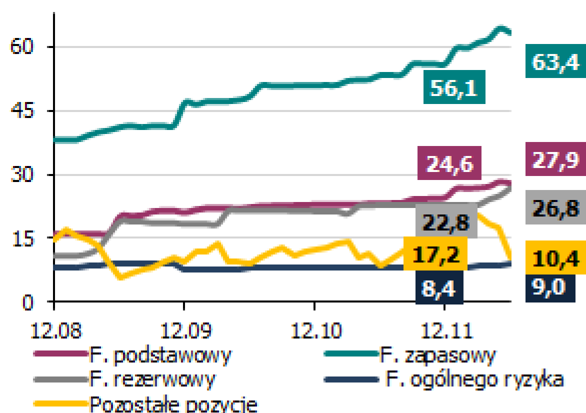

W I półroczu br. odnotowano obserwowany od ub.r. **dalszy znaczny wzrost zobowiązań z tytułu emisji własnych papierów wartościowych**, których wartość zwiększyła się o 9,5 mld zł, tj. **o 22,3%** (rok/rok o 19,8 mld zł; 61,1%). W konsekwencji nastąpiło zwiększenie udziału emisji własnych w strukturze zobowiązań, choć nadal był on niski (4,4%). Wzrost wartości emisji własnych wynikał głównie z emisji dokonanych przez kilka dużych banków, a stopniowy **rozwój tego źródła finansowania należy ocenić pozytywnie**, zwłaszcza w obliczu trudnej sytuacji na rynkach finansowych, jak też ograniczonych możliwości wzrostu bazy depozytowej.

Wartość zobowiązań podporządkowanych uległa zmniejszeniu, ale stanowiły one marginalne źródło finansowania działalności (poniżej 1%).

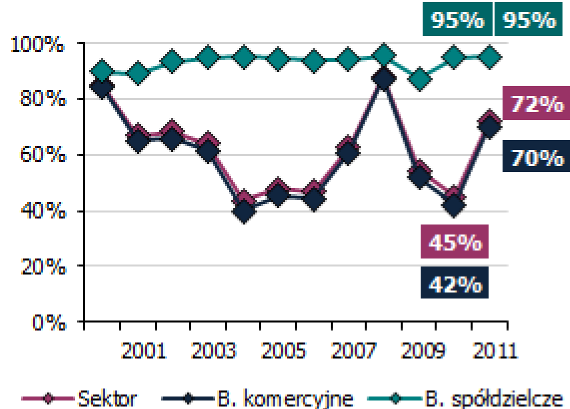
Znaczący wzrost funduszy

Wykres 79.
Główne pozycje funduszy (mld zł)

72% zysków za 2011 r. pozostało w bankach

Wykres 80.
Podział zysków – udział zysku zatrzymanego (%)

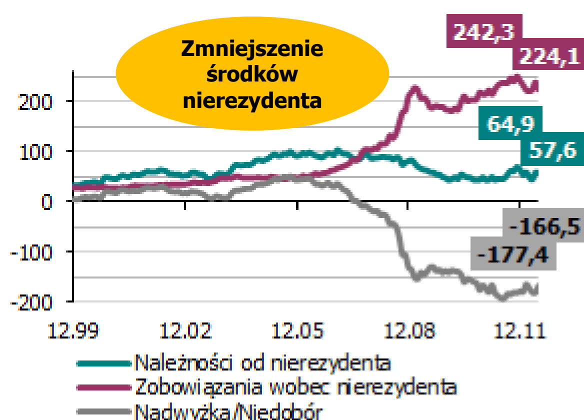
Kapitały (fundusze) sektora bankowego, wzrosły o 8,6 mld zł, tj. **6,7%** (z 129,0 mld zł na koniec ub.r. do 137,6 mld zł na koniec czerwca br.), co nastąpiło w drodze akumulacji zysków roku bieżącego, jak też pozostawieniu w bankach większości z zysków wypracowanych w 2011 r.

W końcu ub.r. oraz na początku br. Przewodniczący KNF wystosował rekomendacje oraz indywidualne zalecenia w sprawie podziału zysków za 2011 r. Wszystkie banki zastosowały się do tych zaleceń. W konsekwencji **banki przeznaczyły na zasilenie kapitałów około 72% zysku wypracowanego w 2011 r.** (wobec 45% w 2011 r. z zysków za 2010 r.).

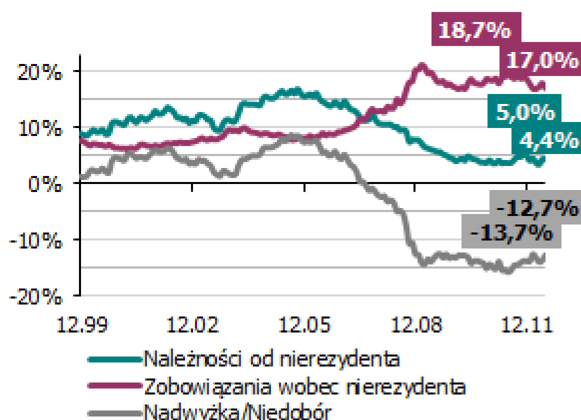
Trzeba przy tym podkreślić różnice w podziale zysków pomiędzy bankami komercyjnymi i spółdzielczymi. W przypadku **banków komercyjnych** około **70%** zysku za 2011 r. zostało pozostawionych w bankach, a reszta została wypłacona akcjonariuszom, podczas gdy w przypadku **banków spółdzielczych 95%** zysku pozostało w bankach, co jest charakterystyczne dla tej grupy banków.

Z uwagi na trudne uwarunkowania zewnętrzne działalności banków, jak też ze względu na już zakumulowane, ale jeszcze nie zmaterializowane ryzyko, kwestia utrzymania przez banki wysokiego poziomu kapitałów ma szczególne znaczenie. Dlatego też, **Przewodniczący KNF zastrzega sobie prawo do wydania bankom zaleceń odnośnie wypłat z zysku za 2012 r.** w celu dalszego wzmocnienia ich bazy kapitałowej oraz zdolności do absorpcji nieoczekiwanych strat.

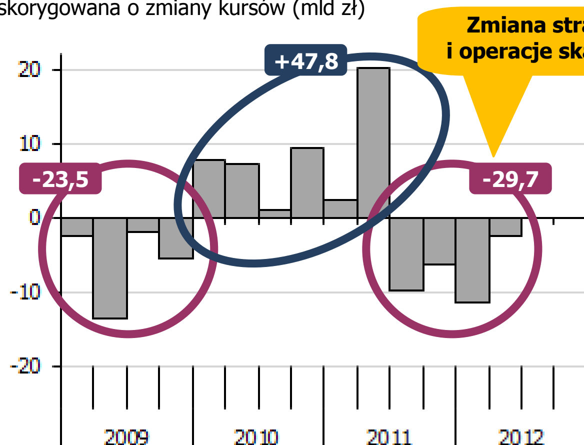
Wykres 81.
Należności od i zobowiązania wobec nierezydenta (mld zł)

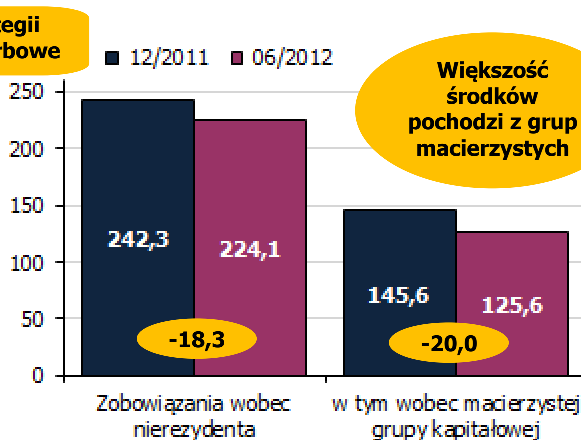
Wykres 82.
Udział w sumie bilansowej (%)

Wykres 83.
Kwartalna zmiana stanu środków nierezydenta skorygowana o zmiany kursów (mld zł)

Wykres 84.
Środki z macierzystej grupy kapitałowej (mld zł)

W strukturze zobowiązań dominują zobowiązania krajowe, ale w niektórych bankach kluczową rolę odgrywa finansowanie zagraniczne.

W I półroczu br. **wartość zobowiązań wobec nierezydentów zmniejszyła się** o 18,3 mld zł, tj. o -7,5% (rok/rok -13,2 mld zł; -5,6%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 13,7 mld zł, tj. -5,8% (rok/rok -29,7 mld zł; -11,7%). W konsekwencji nastąpiło również **obniżenie udziału tych środków w zobowiązaniach** ogółem **do 19,0%** (z 21,9% na koniec ub.r.) **oraz w sumie bilansowej do 17,0%** (z 18,7% na koniec ub.r.). Trzeba **jednak** dodać, że **w niektórych bankach doszło do znacznego wzrostu środków nierezydentów**.

Największy udział zobowiązań wobec nierezydenta występował w małych bankach i oddziałach instytucji kredytowych kontrolowanych przez kapitał zagraniczny, w przypadku których na ogół przekraczał 50%. Wysoki był też udział tych środków w niektórych średnich i dużych bankach kontrolowanych przez inwestorów zagranicznych, które w minionych okresach szeroko rozwijały akcję w zakresie kredytów mieszkaniowych (w mniejszym stopniu również kredytów konsumpcyjnych). Jednak ze względu na brak odpowiedniej bazy depozytowej, banki te wykorzystywały finansowanie zagraniczne pochodzące z macierzystej grupy kapitałowej.

Większość środków nierezydenta pochodzi od podmiotów z macierzystej grupy kapitałowej. Według stanu na koniec czerwca br. wartość tych środków (bez uwzględnienia oddziałów instytucji kredytowych) wynosiła **125,6 mld zł**, co oznacza zmniejszenie ich stanu o 20,0 mld zł, tj. o 13,7% w stosunku do końca ub.r.

Obserwowane w skali sektora **zmniejszenie finansowania zagranicznego wynika z**:

- **zmiany struktury finansowania** w niektórych bankach **w celu zmniejszenie stopnia uzależnienia od środków z macierzystych grup**. Intencją UKNF jest jednak aby był to proces stopniowy, który nie będzie prowadził do zaburzeń w funkcjonowaniu rynków i istotnego wzrostu kosztu finansowania;
- **zmiany strategii działania, polegającej na wycofaniu się z udzielania gospodarstwom domowym walutowych kredytów mieszkaniowych**, które w przypadku wielu banków były finansowane środkami pochodzącymi z grupy macierzystej. W konsekwencji następuje spadek zapotrzebowania na te środki, a w miarę spłaty tych kredytów powinno następować też zmniejszenia środków zagranicznych (o ile nie zostaną one zaangażowane w inną działalność);
- **umocnienia złotego**, które spowodowało zmniejszenie wartości złotowej środków walutowych (na koniec czerwca br. zobowiązania walutowe stanowiły 72,0% ogółu zobowiązań wobec nierezydenta).

Dodatkowo należy mieć na uwadze, że stan tych środków może wykazywać istotne **wahania wynikające z operacji na rynku pieniężnym** dokonywane przez niektóre podmioty (to obok zmiany strategii działania wyjaśnia duży spadek środków nierezydenta w ujęciu rok/rok).

Mając na uwadze wycofywanie się banków z udzielania walutowych kredytów mieszkaniowych (zjawisko korzystne) oraz zmianę struktury źródeł finansowania **w kolejnych okresach można liczyć się z możliwością dalszego zmniejszenia skali finansowania zagranicznego** (z drugiej strony przeciwdziałać temu mogą programy emisji na rynkach zagranicznych).

W obliczu ograniczonego wzrostu bazy depozytowej, zmniejszenie finansowania zagranicznego, może oddziaływać negatywnie na rozwój akcji kredytowej.

6 STRUKTURA WALUTOWA I TERMINÓW PŁATNOŚCI BILANSU

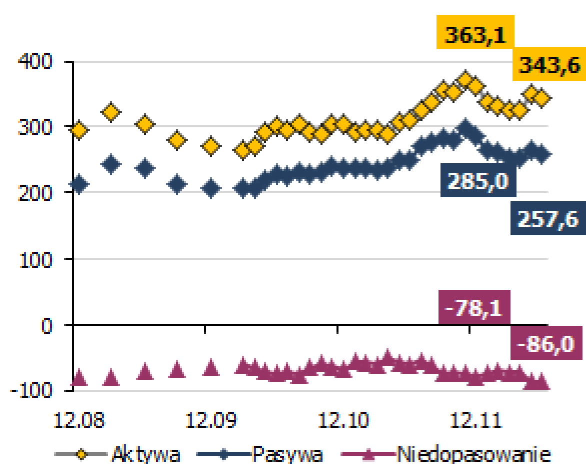
Niekorzystne zjawiska w strukturze bilansu:
- **wysoki udział aktywów walutowych**
- **nadmierne oparcie długoterminowej akcji kredytowej o krótkoterminowe depozyty**

Konieczne dalsze ograniczenie kredytów walutowych dla gospodarstw domowych oraz rozwój stabilnych, długoterminowych źródeł finansowania

W strukturze bilansu obserwowane są zjawiska, które generują szereg rodzajów ryzyka i mogą stanowić źródło potencjalnego zagrożenia. W szczególności **za niekorzystne należy uznać wysoki udział aktywów walutowych oraz nadmierne oparcie akcji kredytowej o krótkoterminowe depozyty.** Część z tych zjawisk jest naturalnym elementem działalności banków i wynika z funkcji jakie pełnią one w gospodarce, ale większość jest pochodną nadmiernie ekspansywnych modeli biznesowych niektórych banków.

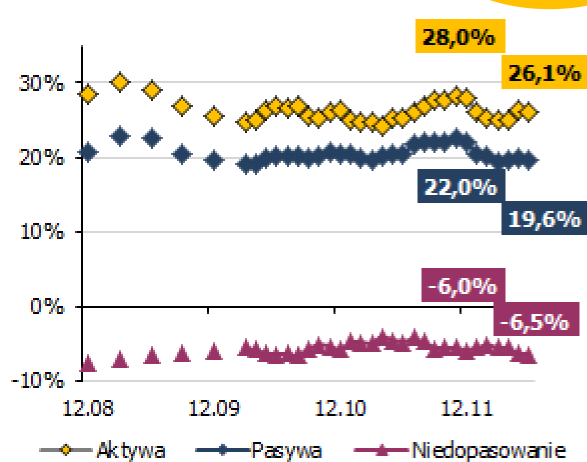
Spadek aktywów i pasywów walutowych, nieznaczny wzrost niedopasowania

Wykres 85.
Aktywa i pasywa walutowe (mld zł)

W części banków udział przekracza 40% i 50%

Wykres 86.
Udział w sumie bilansowej (%)

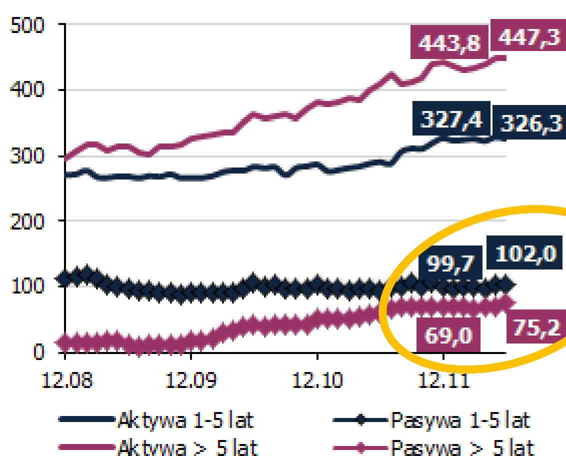
Obserwowane w I półroczu br. umocnienie złotego oraz zmniejszenie portfela kredytów walutowych przełożyło się na **zmniejszenie aktywów walutowych** o 19,6 mld zł, tj. o 5,4% oraz obniżenie ich udziału w sumie bilansowej z 28,0% do 26,1%. Jednak w przypadku niektórych banków udział ten był znacznie wyższy.

Wartość pasywów walutowych zmniejszyła się o 27,4 mld zł, tj. o 9,6%. Głębszy spadek niż w przypadku aktywów walutowych wynikał (obok umocnienia złotego) ze zmiany struktury finansowania (odchodzenia części banków od środków z grupy macierzystej i zastępowanie tego finansowania środkami z rynku) oraz zmniejszenia poziomu walutowych lokat sektora budżetowego.

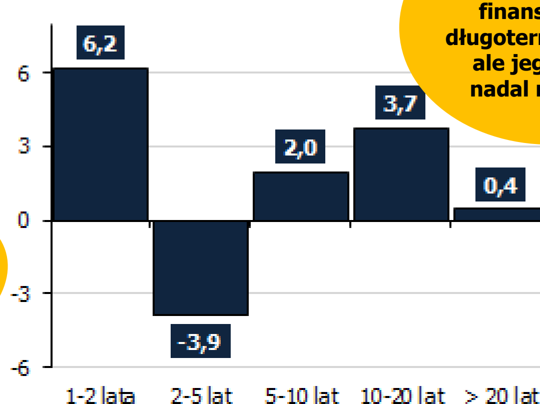
W konsekwencji doszło do **nieznacznego wzrostu ujemnej luki finansowania walutowego** (z -78,6 mld zł do -86,0 mld zł) oraz jej udziału w sumie bilansowej (z -6,0% do **-6,5%**), przy czym w niektórych bankach była ona znacznie wyższa.

Wysoki udział aktywów walutowych wynikał przede wszystkim z tytułu kredytów walutowych udzielonych gospodarstwom domowym (głównie mieszkaniowych), a w znacznie mniejszym stopniu z tytułu kredytów walutowych dla przedsiębiorstw (na koniec czerwca br. wartość bilansowa należności walutowych od gospodarstw domowych wynosiła 204,4 mld zł i stanowiła 59,5% ogółu należności walutowych banków, a analogicznych należności od przedsiębiorstw odpowiednio: 65,7 mld zł i 19,1%). Wysoka wartość kredytów walutowych dla gospodarstw domowych wskazuje na skalę ryzyka podejmowanego przez banki i ich klientów oraz przyczynia się do wzrostu ryzyka w systemie finansowym. W szczególności trzeba mieć na uwadze, że **większość gospodarstw domowych w żaden sposób nie jest zabezpieczona przed ryzykiem walutowym**.

Wykres 87.
Aktywa i pasywa 1-5 lat oraz > 5lat (mld zł)

Wykres 88.
Zmiana stanu zobowiązań długoterminowych w okresie 12/2011-06/2012 (mld zł)

W I półroczu br. **niektórym bankom udało się zwiększyć skalę finansowania długoterminowego**. W konsekwencji na koniec czerwca br. **wartość pasywów wymagalnych w okresie powyżej 1 roku** wynosiła 177,2 mld zł (o 8,5 mld zł więcej niż na koniec ub.r.) i **stanowiła 13,5% sumy bilansowej** (wobec 13,1% na koniec ub.r.), z czego pasywa o okresie wymagalności **powyżej 5 lat** stanowiły **5,7%** (5,3%).

Nastąpiło to w drodze **wydłużenia zobowiązań wobec sektora finansowego**. **Udział długoterminowych zobowiązań wobec sektora niefinansowego pozostał marginalny** (na koniec czerwca br. wartość depozytów sektora niefinansowego o okresie wymagalności powyżej 1 roku wynosiła zaledwie 8,4 mld zł i stanowiła 1,2% zobowiązań wobec tego sektora, podczas gdy na koniec ub.r. było to odpowiednio 9,3 mld zł i 1,3%).

Wyhamowanie tempa wzrostu kredytów mieszkaniowych i umocnienie złotego sprzyjało nieznacznemu obniżeniu udziału długoterminowych aktywów w sumie bilansowej (udział aktywów o okresie zapadalności powyżej 1 roku obniżył się z 58,0% do 57,4%, w tym udział aktywów powyżej 5 lat z 33,4% do 33,2%), choć ich wartość uległa nieznacznemu zwiększeniu (z 771,2 mld zł do 773,6 mld zł).

Duże dysproporcje pod względem terminów zapadalności aktywów i wymagalności pasywów wskazują na **oparcie długoterminowej akcji kredytowej na krótkoterminowych depozytach, co powoduje wzrost ryzyka płynności**. Podstawową przyczyną tych dysproporcji jest rozwój kredytów mieszkaniowych, które finansowane są głównie w oparciu o krótkoterminowe depozyty sektora niefinansowego oraz środki pozyskiwane

od zagranicznych podmiotów dominujących (w znacznym stopniu również krótkoterminowe, choć sukcesywnie odnawiane), a tylko w niewielkim stopniu przez długoterminowe zobowiązania. Dlatego **konieczne jest, aby banki zwiększyły udział długoterminowych, stabilnych źródeł finansowania akcji kredytowej** m.in. w drodze uatrakcyjnienia długoterminowej oferty depozytowej, budowania długoterminowych relacji z klientami oraz emisji długoterminowych instrumentów dłużnych. Zmniejszeniu napięć sprzyjałoby też skrócenie długości okresów, na jakie udzielane są kredyty mieszkaniowe będące główną przyczyną wysokiego niedopasowania (zarówno walutowego, jak i terminów płatności). Ułatwiałoby to również bankom emisję instrumentów dłużnych opartych o portfele tych kredytów, dzięki zmniejszeniu ryzyka i uproszczeniu szacowania jego skali.

7 JAKOŚĆ PORTFELA KREDYTOWEGO

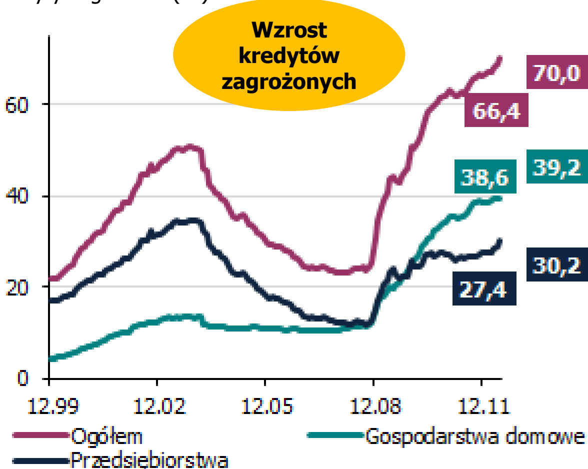
Jakość portfela kredytowego relatywnie stabilna, ale odnotowano:
- **pogorszenie jakości kredytów dla przedsiębiorstw**
- **narastanie problemów z obsługą kredytów mieszkaniowych**
- **stopniową poprawę jakości kredytów konsumpcyjnych**

Na skutek osłabienia tempa wzrostu gospodarki trzeba liczyć się z możliwością pogorszenia jakości portfela kredytowego w kolejnych okresach

Tabela 16. Jakość portfela kredytowego

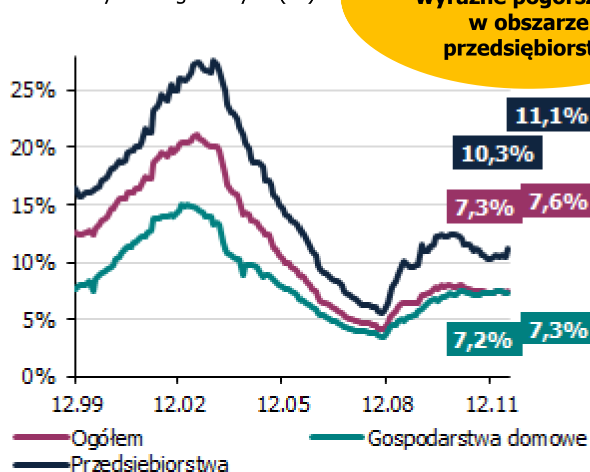
	Kredyty zagrożone i opóźnione w spłacie (mld zł)				Zmiana				Udział w portfelu (%)			
					do 12/2011		do 06/2011					
	06/11	12/11	03/12	06/12	mld zł	%	mld zł	%	06/11	12/11	03/12	06/12
Kredyty ogółem	62,2	66,4	67,2	70,0	3,6	5,5%	7,8	12,6%	7,5%	7,3%	7,4%	7,6%
1/ Sektor finansowy	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0	-9,4%	0,0	-27,5%	0,7%	0,5%	0,5%	0,4%
2/ Sektor niefinansowy	61,8	66,0	66,8	69,5	3,5	5,4%	7,8	12,6%	8,4%	8,2%	8,4%	8,6%
3/ Sektor budżetowy	0,3	0,3	0,3	0,4	0,1	40,0%	0,1	47,4%	0,4%	0,3%	0,4%	0,4%
Gospodarstwa domowe	35,6	38,6	39,0	39,2	0,7	1,8%	3,6	10,1%	7,2%	7,2%	7,5%	7,3%
1/ Kredyty mieszkaniowe	5,9	7,5	7,8	8,4	0,9	12,1%	2,5	41,3%	2,1%	2,3%	2,5%	2,6%
- złotowe	3,4	4,3	4,6	5,1	0,8	19,7%	1,7	50,3%	3,1%	3,5%	3,7%	3,9%
- walutowe	2,5	3,2	3,2	3,3	0,1	2,0%	0,7	29,2%	1,4%	1,6%	1,7%	1,7%
2/ Konsumpcyjne	23,2	23,4	23,3	22,6	-0,8	-3,6%	-0,6	-2,7%	17,9%	18,0%	18,3%	17,9%
3/ Pozostałe	6,5	7,7	7,9	8,3	0,6	8,3%	1,8	27,3%	8,1%	9,3%	9,4%	9,6%
Przedsiębiorstwa	26,0	27,4	27,7	30,2	2,8	10,3%	4,1	15,9%	11,0%	10,3%	10,4%	11,1%
1/ Operacyjne	9,4	9,9	10,0	11,4	1,5	15,5%	2,0	20,8%	9,4%	9,4%	9,1%	10,2%
2/ Inwestycyjne	6,8	6,7	7,0	7,5	0,9	13,3%	0,8	11,7%	9,6%	7,9%	8,4%	9,0%
3/ Nieruchomości	6,9	7,8	7,7	7,9	0,1	1,1%	1,0	14,0%	15,5%	16,1%	16,3%	16,0%
4/ Pozostałe należności	2,9	3,1	3,0	3,4	0,3	9,9%	0,4	14,2%	14,0%	11,4%	11,8%	12,9%
Opóźnienia w spłacie												
Konsumpcyjne												
- do 30 dni	9,4	9,3	8,2	8,0	-1,3	-14,0%	-1,4	-15,1%	7,2%	7,0%	6,3%	6,2%
- > 30 dni	25,1	26,1	25,7	25,1	-1,1	-4,1%	0,0	0,1%	19,0%	19,7%	19,8%	19,5%
Mieszkaniowe												
- do 30 dni	12,5	11,4	11,1	11,2	-0,2	-2,2%	-1,3	-10,2%	4,3%	3,6%	3,6%	3,5%
- > 30 dni	7,1	9,1	9,3	10,4	1,3	14,2%	3,3	46,4%	2,5%	2,8%	3,0%	3,2%

Wykres 89.
Kredyty zagrożone (%)

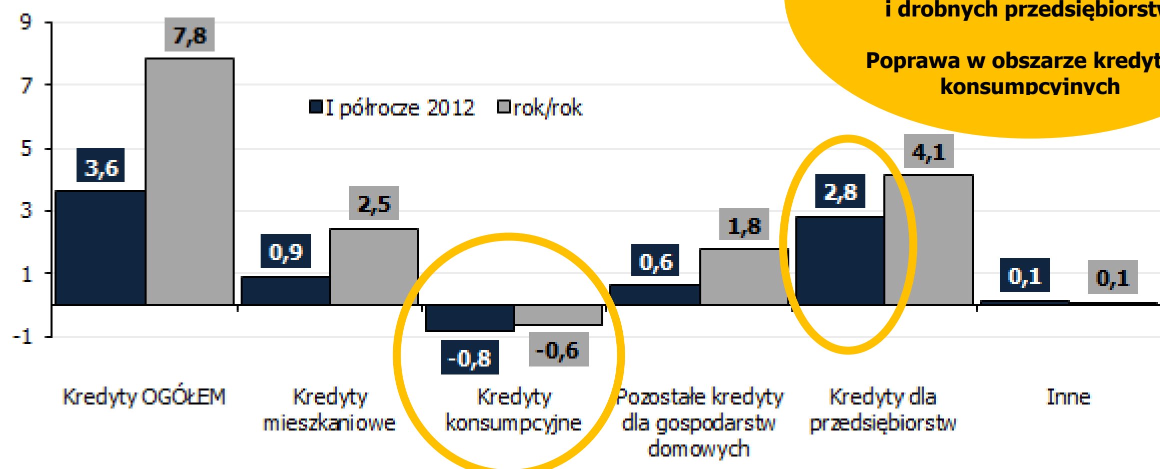

Wykres 90.
Udział kredytów zagrożonych (%)

Jakość portfela relatywnie stabilna, ale wyraźne pogorszenie w obszarze przedsiębiorstw

Wykres 91.
Zmiana stanu kredytów zagrożonych (mld zł)

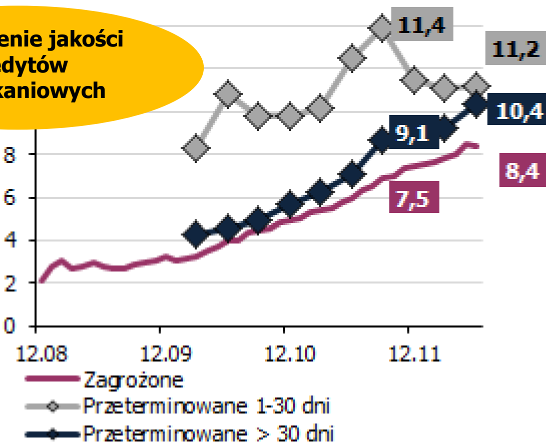
Znaczny przyrost zagrożonych kredytów przedsiębiorstw, a w mniejszym stopniu w obszarze kredytów mieszkaniowych i drobnych przedsiębiorstw

Poprawa w obszarze kredytów konsumpcyjnych

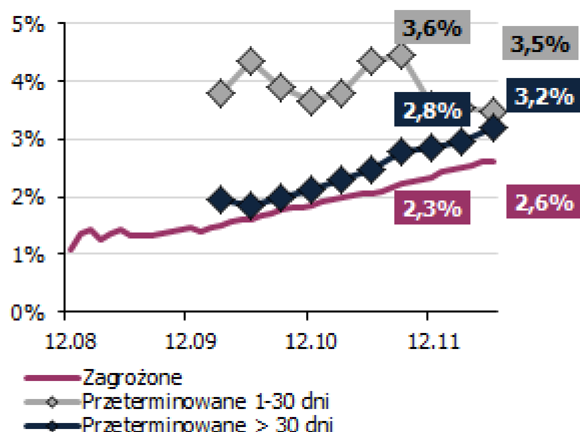
W I półroczu br. **wartość kredytów zagrożonych zwiększyła się** o 3,6 mld zł, tj. o 5,5% (rok/rok o 7,8 mld zł; 12,6%), **a udział tych kredytów w portfelu wzrósł do 7,6%** (z 7,3% na koniec 2011 r.). **O wzroście** kredytów zagrożonych **zdecydował przyrost zagrożonych kredytów przedsiębiorstw**, a w mniejszym stopniu przyrost zagrożonych kredytów mieszkaniowych oraz drobnych przedsiębiorstw.

Pogorszenie jakości kredytów mieszkaniowych

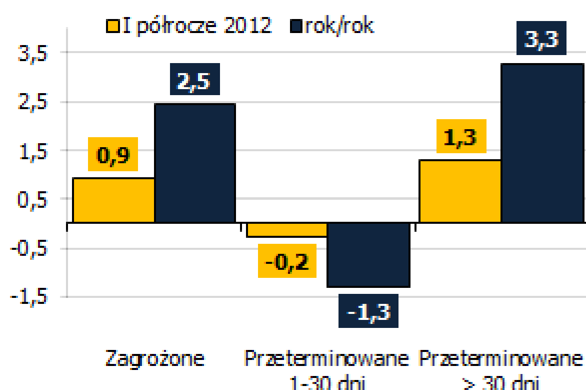
Wykres 92.
Zagrożone i przeterminowana kredyty mieszkaniowe (mld zł)

Wykres 93.
Udział w portfelu (%)

Wykres 94.
Zmiana stanu (mld zł)

Istotne dysproporcje pomiędzy wartością kredytów opóźnionych w spłacie > 30 dni a kredytów zagrożonych wskazują na wysokie prawdopodobieństwo dalszego wzrostu zagrożonych kredytów mieszkaniowych

Można szacować, że liczba kredytów zagrożonych wzrosła do około 35 tys. a przeterminowanych > 30 dni do około 45 tys.

W związku ze spadkiem cen mieszkań średnie LTV portfela kredytowego prawdopodobnie wzrosło (na koniec ub.r. średnia wartość LTV całego portfela kredytów mieszkaniowych wynosiła około 82%, przy czym złotowych około 64%, a walutowych około 95%)

W I połowie br. **jakość kredytów mieszkaniowych uległa** dalszemu **pogorszeniu**, co przejawiło się we wzroście kredytów zagrożonych o 0,9 mld zł (rok/rok o 2,5 mld zł) oraz **zwiększeniu ich udziału w portfelu do 2,6%** (z 2,3% na koniec ub.r.). Odnotowano również **pogorszenie spłacalności kredytów** polegające na zwiększeniu kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni o 1,3 mld zł (rok/rok o 3,3 mld zł) oraz **zwiększeniu ich udziału w portfelu do 3,2%** (z 3,0% na koniec ub.r.).

Dysproporcje pomiędzy wartością kredytów opóźnionych w spłacie > 30 dni, a kredytów zagrożonych wskazują na **wysokie prawdopodobieństwo dalszego wzrostu kredytów zagrożonych**.

Pogorszenie jakości kredytów mieszkaniowych wynika ze stopniowego „dojrzewania" tego portfela oraz nadmiernie liberalnej polityki kredytowej banków i nadmiernego ryzyka podjętego przez niektórych klientów.

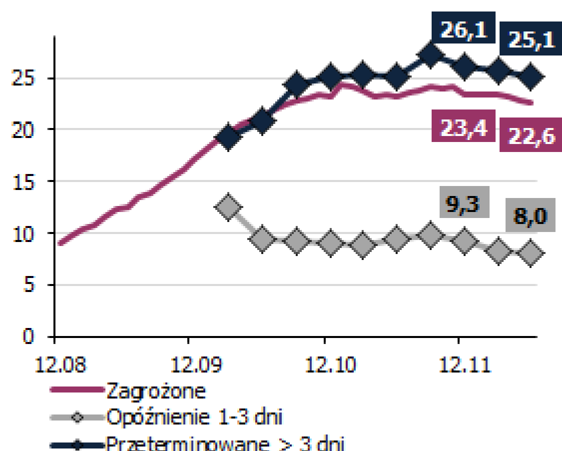
W kontekście ryzyka generowanego przez portfel kredytów mieszkaniowych trzeba mieć też na uwadze:

- **wysoki udział tego portfela w bilansach banków** (na koniec czerwca br. stanowiły one 24,2% sumy bilansowej sektora oraz 35,8% portfela kredytowego, przy czym w wielu bankach udziały te były znacząco wyższe);
- **wysoki udział kredytów walutowych** (ponad 700 tys. kredytów o wartości blisko 200 mld zł) generujących różne rodzaje ryzyka po stronie klientów i banków (m.in. ryzyko kursowe, ryzyko odnowienia finansowania, ryzyko związane z negatywnym postrzeganiem przez agencje ratingowe oraz część inwestorów, ryzyko istotnego wzrostu stóp procentowych w przyszłych okresach). Jednocześnie **badania UKNF przeczą tezie o wyższej jakości kredytów walutowych** (jakość obu portfeli jest zbliżona, a wysoki udział kredytów zagrożonych w portfelu kredytów złotowych wynika z przewalutowania części zagrożonych kredytów walutowych na złote) **oraz tezie, że zostały one udzielone osobom o wyższych dochodach** (połowa kredytów walutowych została udzielona kredytobiorcom o przeciętnych dochodach);
- **wysokie średnie wartości LTV portfela kredytowego**[12] (kwestia skuteczności realizacji zabezpieczeń);
- **ograniczoną płynność na rynku nieruchomości** (kwestia skuteczności realizacji zabezpieczeń);
- **ryzyko związane z kredytami udzielonymi w ramach programu „Rodzina na swoim"** wynikające ze skokowego wzrostu rat spłaty po 8 latach dopłat,
- **silną koncentrację ubezpieczeń kredytów mieszkaniowych**;
- **niezadowalające bazy danych** o rynku nieruchomości;
- **brak odpowiednich źródeł finansowania akcji kredytowej** (akcja kredytowa rozwijana była głównie w oparciu o krótkoterminowe depozyty).

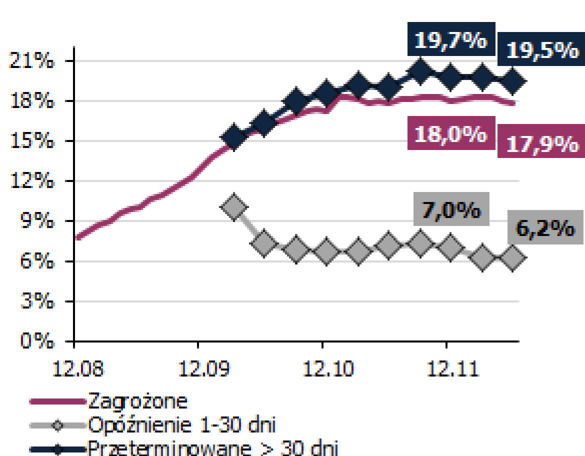
Mając na uwadze wskazane negatywne zjawiska **konieczna jest zasadnicza zmiana dotychczasowego modelu rozwoju kredytów mieszkaniowych**. W tym kontekście, **za pozytywne należy uznać wycofywanie się banków z udzielania kredytów w walutach obcych**.

[12] Według stanu na koniec 2011 r. **średnia wartość LTV całego portfela kredytów mieszkaniowych wynosiła około 81,6%**, przy czym w przypadku kredytów **złotowych** wynosiła około **63,8%**, a **walutowych** około **94,7%**. Jednocześnie w portfelach banków znajdowało się 252,9 tys. kredytów o łącznej wartości 103,1 mld zł, w przypadku których wartość LTV przekraczała 100% (w tym 139,2 tys. kredytów o łącznej wartości 62,8 mld zł, w przypadku których wartość LTV przekraczała 120%). Większość tych kredytów stanowiły kredyty walutowe (213,8 tys. kredytów o łącznej wartości 93,3 mld zł). Oznacza to, że **w przypadku 1/3 portfela kredytowego wartość udzielonych kredytów przekracza wartość nieruchomości stanowiących ich podstawowe zabezpieczenie**, co rodzi pytania o skuteczność tych zabezpieczeń.

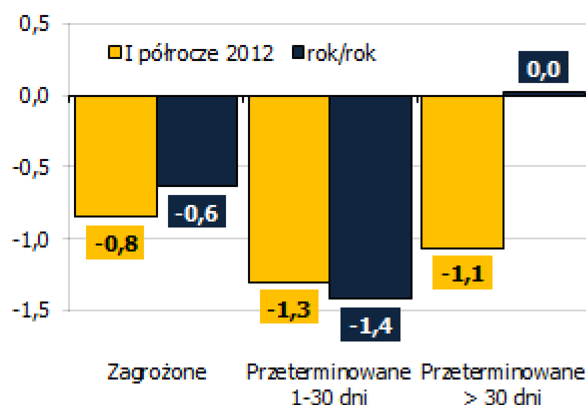
Wykres 95.
Zagrożone i przeterminowana kredyty konsumpcyjne (mld zł)

Wykres 96.
Udział w portfelu (%)

Wykres 97.
Zmiana stanu (mld zł)

Wyraźny spadek kredytów zagrożonych i opóźnionych w spłacie

Utrzymujący się wysoki udział kredytów zagrożonych i opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni wynika ze spadku wartości portfela

Zarysowująca się poprawa jakości kredytów konsumpcyjnych może wpłynąć na stopniowe zwiększenie finansowania w tym obszarze

W I półroczu br. jakość kredytów konsumpcyjnych uległa poprawie przejawiającej się w **spadku kredytów zagrożonych** o 0,8 mld zł (rok/rok o 0,6 mld zł), **spadku kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni** o 1,1 mld zł (rok/rok bez zmian) **oraz przeterminowanych w okresie od 1 do 30 dni** o 1,3 mld zł (rok/rok o 1,4 mld zł). Utrzymujący się **stabilny udział kredytów zagrożonych i opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni wynika ze spadku wartości portfela**.

Zarysowująca się **poprawa jakości kredytów konsumpcyjnych może mieć pozytywne przełożenie na stopniowe zwiększenie finansowania w tym obszarze** (**dane BIK wskazują, że w I półroczu br.** pomimo spadku liczby udzielonych kredytów, **w ujęciu wartościowym nastąpiło nieznaczne zwiększenie akcji kredytowej**).

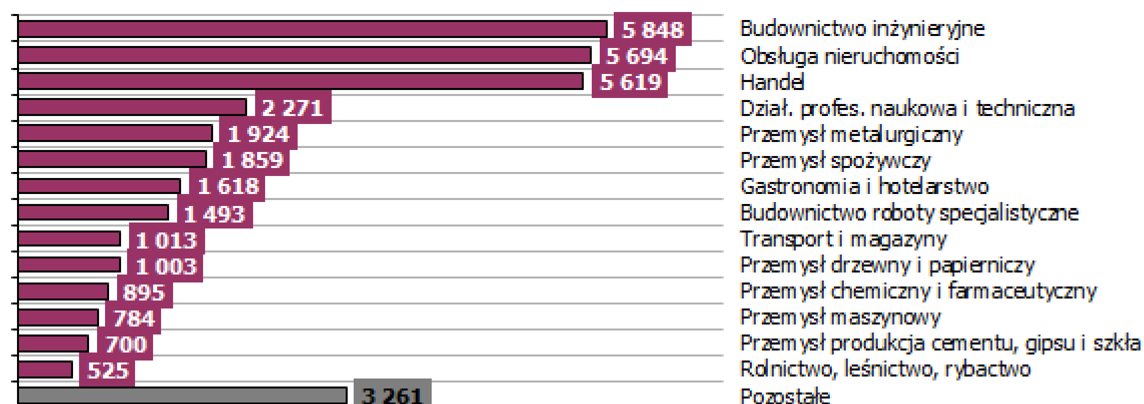
Głównym zagrożeniem dla przyszłej jakości portfela kredytów konsumpcyjnych, jak też ewentualnego ponownego wzrostu akcji kredytowej w tym obszarze może być niekorzystny rozwój koniunktury gospodarczej. Jej istotne pogorszenie może prowadzić do ograniczenia popytu i podaży, jak też ponownego wzrostu kredytów zagrożonych.

Jakość pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych uległa pogorszeniu (wzrost kredytów zagrożonych o 0,6 mld zł; wzrost udziału kredytów zagrożonych z 9,3% do 9,6%), co wynikało z przyrostu zagrożonych kredytów udzielonych indywidualnym przedsiębiorcom (głównie operacyjnych i inwestycyjnych).

Tabela 17. Jakość należności od przedsiębiorstw według branż (zaangażowania > 500 tys. zł)

	Zaangażowanie całkowite (mld zł)		w tym kredyty (mld zł)		Ekspozycje zagrożone (mld zł)		Zmiana zagrożonych (mld zł)
	12/2011	06/2012	12/2011	06/2012	12/2011	06/2012	
Przemysł	118 756	116 366	68 188	68 682	7 927	8 250	323
- spożywczy	23 559	22 727	15 566	15 082	1 789	1 859	70
- metalurgiczny	16 165	16 040	9 455	9 759	1 930	1 924	-5
- chemiczny i farmaceutyczny	15 462	15 824	9 508	10 271	857	895	38
- rafinerie i koksownictwo	14 259	13 638	8 174	7 347	38	37	0
- maszynowy	12 100	11 572	6 174	6 273	702	784	82
- drzewny i papierniczy	11 152	10 817	7 360	7 388	939	1 003	64
- produkcja cementu, gipsu i szkła	8 089	8 033	3 642	4 030	548	700	151
- inna produkcja	7 958	7 944	3 942	4 247	473	465	-8
- środki transportu	7 611	7 442	2 688	2 612	424	333	-90
- tekstylny	2 402	2 329	1 680	1 673	227	248	21
Handel	83 214	84 464	49 891	52 223	4 997	5 619	622
Budownictwo	66 602	63 825	31 910	34 241	6 280	7 764	1 484
- inżynieryjne	44 676	42 806	24 569	25 409	5 426	5 848	422
- roboty specjalistyczne	15 311	14 428	4 222	5 316	538	1 493	955
- wznoszenie budynków	6 615	6 592	3 119	3 516	316	423	107
Obsługa nieruchomości	57 092	54 379	46 903	45 950	5 132	5 694	562
Energetyka	23 695	28 196	5 655	5 432	211	201	-10
Dział. profes. naukowa i techniczna	13 498	16 257	7 958	8 648	1 813	2 271	457
Wynajem, dzierżawa, usługi	12 791	13 456	8 136	8 575	233	259	26
Transport i magazyny	12 137	13 309	5 429	5 506	827	1 013	186
Telekomunikacja i media	13 143	12 841	5 944	5 999	182	188	6
Gastronomia i hotelarstwo	8 812	8 963	7 391	7 682	1 465	1 618	153
Rolnictwo, leśnictwo, rybactwo	7 034	7 321	6 069	6 495	483	525	41
Dostawa wody, ścieki i odpady	5 220	5 424	2 050	2 077	104	88	-16
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	4 922	5 026	3 837	4 012	191	185	-5
Górnictwo i wydobycie	4 574	4 169	1 956	2 392	246	417	171
Edukacja	1 450	1 477	948	1 028	130	122	-8
Kultura i rekreacja	1 470	1 438	964	972	215	184	-30
Pozostałe usługi	1 305	1 206	842	827	52	110	57
RAZEM	435 715	438 117	254 070	260 741	30 489	34 506	4 017

Wykres 98.
Ekspozycje zagrożone wobec sektora przedsiębiorstw według stanu na 06/2012 (mln zł)

W II kwartale br. doszło do istotnego pogorszenia jakości kredytów i innych należności części przedsiębiorstw. W konsekwencji w skali całego I półrocza wartość kredytów zagrożonych sektora przedsiębiorstw zwiększyła się o 2,8 mld zł (rok/rok o 4,1 mld zł)[13], a ich udział w portfelu wzrósł z 10,3% na koniec ub.r. do **11,1%** na koniec czerwca br.

Decydujący wpływ na pogorszenie jakości **miało pogorszenie sytuacji finansowej części spółek budowlanych realizujących duże kontrakty infrastrukturalne** (wykazywanych w sekcjach budownictwo oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna). Znaczące pogorszenie odnotowano też w należnościach od niektórych **spółek branży deweloperskiej** (wykazywanych w sekcjach budownictwo oraz obsługa nieruchomości) oraz spółek z sekcji **handel**.

W znacznie mniejszej skali odnotowano przyrost ekspozycji zagrożonych w sekcjach transport i magazyny, górnictwo i wydobycie, gastronomia i hotelarstwo oraz produkcja cementu, gipsu i szkła.

Należy mieć na uwadze, że **istotny wpływ na pogorszenie stanu należności w obrębie poszczególnych sekcji miało pogorszenie sytuacji jednostkowych klientów**, względem których banki posiadały ekspozycje od kilkudziesięciu do kilkuset milionów złotych, a które zaciągnęły zobowiązania na realizację źle skalkulowanych projektów. W związku z tym **należy zachować ostrożność przy ocenie sytuacji poszczególnych branż, aby nie prowadzić do niewłaściwych uogólnień, które mogłyby wpłynąć niekorzystnie na postrzeganie poszczególnych branż przez inwestorów oraz skłonność banków do ich finansowania.**

Sytuacja w portfelu kredytów dla sektora finansowego i budżetowego pozostała stabilna, a jakość tych portfeli była wysoka.

Reasumując, bieżąca sytuacja w zakresie jakości portfela kredytowego jest względnie stabilna, choć w niektórych obszarach odnotowano pogorszenie jego jakości. Jednak w związku z osłabieniem tempa wzrostu gospodarki należy liczyć się z pogorszeniem sytuacji finansowej części kredytobiorców, co będzie wywierało negatywną presję na jakość portfela kredytowego i wyniki banków w najbliższych okresach.

[13] Prezentowane w tabeli 17 dane dotyczące ekspozycji zagrożonych dotyczą wszystkich ekspozycji bilansowych (kredytów i innych należności), jak i pozabilansowych. Dlatego też **łączna wartość ekspozycji zagrożonych jest wyższa niż wartość kredytów zagrożonych**.

SPIS WYKRESÓW

SPIS TABEL

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
Plac Powstańców Warszawy 1
00-950 Warszawa

tel. (+48 22) 262-50-00
fax (+48 22) 262-51-11 (95)
e-mail: knf@knf.gov.pl

www.knf.gov.pl